

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

Кафедра німецької філології

На правах рукопису

ТРУШКОВСЬКА АНЖЕЛІКА ДАРІЇВНА

**ЛІНГВОПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ ПЕРЕКЛАДУ
АНГЛІЙСЬКИХ ТЕКСТІВ НІМЕЦЬКОЮ МОВОЮ**

Спеціальність 035 Філологія

Освітньо-професійна програма Мова і література (німецька). Переклад

Робота на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

ЗУБАЧ ОКСАНА АДАМІВНА,

кандидат філологічних наук, доцент

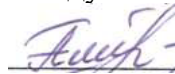
РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № 4

засідання кафедри німецької філології

від 13 листопада 2024 р.

Завідувач кафедри

Пасик Людмила Адамівна

ЛУЦЬК – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ЛІНГВОПРАГМАТИЧНИХ АСПЕКТІВ ПЕРЕКЛАДУ У СФЕРІ СУЧАСНИХ ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	
1.1. Визначення поняття «переклад» у сучасному перекладознавстві.....	7
1.2. Трагування поняття «лінгвістична прагматика»	12
1.3. Вивчення лінгвопрагматичних аспектів перекладу	18
РОЗДІЛ 2. ЛІНГВОПРАГМАТИЧНИЙ АНАЛІЗ АНГЛО-НІМЕЦЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ НА МАТЕРІАЛІ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ СТАТЕЙ	
2.1. Прагматична цінність публіцистичного тексту як об'єкта дослідження	24
2.2. Специфіка перекладу англійських текстів німецькою мовою	27
2.3. Лінгвопрагматичний аналіз перекладу англійських публіцистичних статей німецькою мовою	31
РОЗДІЛ 3. ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ТА ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛО-НІМЕЦЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ	59
3.1. Лексико-семантичні аспекти англо-німецького перекладу.....	59
3.2. Граматичні аспекти англо-німецького перекладу.....	67
3.3. Перекладацькі трансформації як засіб збереження прагматичного потенціалу тексту-оригіналу	80
3.3.1. Значимість перекладацьких трансформацій	80
3.3.2. Перекладацькі трансформації при перекладі англійських текстів німецькою мовою	83
ВИСНОВКИ	98
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	103
СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ	110
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ.....	111

ВСТУП

У сучасному глобалізованому світі переклад набув надзвичайної важливості. Завдяки інтенсивному розвитку технологій, зростанню міжнародних економічних і культурних зв'язків, а також поширенню інформації через мережу Інтернет із шаленою швидкістю, потреба в точному та якісному перекладі стала невід'ємною частиною міжнародного спілкування. Переклад сприяє зростанню взаєморозуміння між народами та культурами, даючи людям із різних куточків світу змогу обмінюватися знаннями, ідеями та досвідом. У бізнесі, науці, освіті та навіть у щоденному житті переклад допомагає долати мовні бар'єри, що відкриває нові можливості для співпраці та розвитку.

Сучасні перекладознавчі студії зосереджують увагу на різноманітних аспектах перекладу – від граматичних і лексичних до лінгвопрагматичних і лінгвокультурологічних. У контексті глобалізації з'являється все більше праць, які досліджують перекладацькі методи адаптації текстів до культурних особливостей цільової мови зі збереженням змісту, мети та головних ідей оригіналу. До переліку нагальних питань перекладознавства належать упорядкування підходів до перекладу, аналіз лінгвопрагматичних особливостей перекладу, опис перекладацьких стратегій і трансформацій, а також визначення перекладацьких труднощів і способів їхнього подолання. Завдяки різнобічним напрацюванням українських науковців усі, хто пов'язали своє життя з перекладом, мають змогу краще розуміти тонкощі вихідної та цільової мови й культури, що є гарантією високої якості перекладів різних типів і жанрів.

До вивчення теоретичних засад різноманітних аспектів перекладу зверталися чимало українських філологів, лінгвістів, теоретиків перекладу, культурологів, літературознавців, перекладачів, викладачів і здобувачів освіти ВНЗ. До прикладу: А. В. Гутнікова [8], Т. В. Журавель [11], Н. І. Хайдарі [11], Х. Ю. Дяків [17], І. М. Литвин [20], О. П. Матузкова [20], А. В. Мамрак [24], І. Л. Мацегора [25], О. В. Ребрій [38], О. О. Селіванова [41, 42], Г. В. Тащенко [46], Г. М. Костенко [47], А. Б. Підгорна [47]. Питання лінгвістичної прагматики

досліджували Ф. С. Бацевич [2, 3], Л. Р. Безугла [5], Н. І. Лєпухова [19], О. Б. Павлик [30], І. І. Пірог [31], А. С. Шаповал [40], О. В. Величенко [40] тощо.

Актуальність теми дослідження полягає в щораз більшій потребі вивчення перекладацьких аспектів, а зокрема лінгвопрагматичних аспектів у перекладі, на матеріалі пари споріднених мов неслов'янської групи, до прикладу, англійська-німецька, французька-італійська тощо, із метою розширення української наукової бази, забезпечення якісного перекладу на ринку праці в умовах глобалізації та міжкультурної комунікації, а також збагачення українського перекладацького фонду.

Студенти-германісти українських ВНЗ, які одночасно вивчають англійську та німецьку мови, зазвичай акцентують більшу увагу лише на одному напрямі – українська-англійська або українська-німецька, про що свідчать численні наукові роботи. Оскільки англійська та німецька мови однаково стають усе більш затребуваними у сферах бізнесу, науки та культури, опанування та порівняльне вивчення обох мов відкриє для майбутніх перекладачів нові перспективи та зробить їх більш конкурентоспроможними. До того ж, задля досягнення комунікативної компетенції знань граматики та лексики є недостатньо. Розширення досліджень за межі фонології, морфології, синтаксису та семантики до рівнів прагматики та дискурсу, а також розвиток лінгвопрагматичних і лінгвокультурологічних напрямів дадуть змогу покращити освітні та методологічні практики й подолати мовні дефіцити.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що в ній уперше проведено детальний лінгвопрагматичний аналіз перекладу англійських текстів німецькою мовою (на матеріалі публіцистичних статей); визначено та описано головні лінгвопрагматичні особливості англо-німецького перекладу; виокремлено та проаналізовано основні лексико-семантичні та граматичні відмінності англійської та німецької мов. Окрім того, розроблено універсальну класифікацію перекладацьких трансформацій і продемонстровано її функціонування на прикладі досліджуваної мовної пари.

Метою роботи є проведення детального лінгвопрагматичного аналізу перекладу англійських текстів німецькою мовою (на матеріалі публіцистичних статей) і визначення основних лінгвопрагматичних, лексико-семантичних і граматичних особливостей англо-німецького перекладу.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- схарактеризувати поняття «переклад» у сучасній перекладознавчій науці;
- визначити поняття та зміст «лінгвістичної прагматики», описати прагматичні аспекти перекладу та способи збереження прагматичного потенціалу оригіналу в процесі перекладу;
- провести детальний лінгвопрагматичний аналіз перекладу англійських текстів німецькою мовою (на матеріалі публіцистичних статей);
- встановити та описати головні лінгвопрагматичні особливості англо-німецького перекладу;
- виокремити та проаналізувати основні лексико-семантичні та граматичні відмінності англійської та німецької мов;
- визначити поняття «перекладацька трансформація» (ПТ) у сучасному перекладознавстві;
- класифікувати типи перекладацьких трансформацій і продемонструвати їхнє застосування в процесі перекладу на прикладі досліджуваної мовної пари.

Об'єкт дослідження становлять англійські публіцистичні статті та їхні переклади німецькою мовою (здійснені автором).

Предметом дослідження є лінгвопрагматичні, лексико-семантичні та граматичні особливості англо-німецького перекладу, а також засоби збереження прагматичного потенціалу оригіналу в процесі перекладу.

Матеріал дослідження складають дванадцять статей англійською мовою на порталі британської онлайн-газети *The Guardian* за період із 2011 до 2021 року та їхні переклади німецькою мовою. Три з них детально проаналізовано в роботі.

Методи дослідження. У процесі роботи було застосовано такі загальнонаукові та лінгвістичні методи: *метод суцільної вибірки* (виокремлення одиниць аналізу); *порівняльний і зіставний методи* (порівняння тексту оригіналу

з текстом перекладу, зокрема за формою, змістом та лінгвопрагматичним потенціалом; виявлення спільних і відмінних ознак); *лінгвопрагматичний аналіз* (визначення та опис лінгвопрагматичних особливостей англо-німецького перекладу); *описовий (дескриптивний) метод* (виокремлення та опис основних лексико-семантичних і граматичних відмінностей англійської та німецької мов); *класифікаційний метод* (систематизація перекладацьких трансформацій).

Теоретичне значення роботи. Матеріали магістерської роботи можуть слугувати основою для теоретичних досліджень у галузі загальної теорії та практики перекладу, а також для праць із викладання германських мов.

Практичне значення одержаних результатів. Практичні результати дослідження можуть бути використані для викладання у ВНЗ різних перекладознавчих дисциплін, пов'язаних з англо-німецьким перекладом, а також перекладачами-германістами для опанування теорії та практики перекладу з англійської мови німецькою та навпаки.

Апробація результатів і публікації. Основні результати дослідження апробовано та викладено в статті «Лексичні та граматичні трансформації в процесі перекладу на матеріалі мовної пари англійська-німецька», опублікованій у науковому фаховому журналі України категорії «Б» «Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія» № 66 (2024 р.)», обсяг статті 15 сторінок [12], а також у тезах «Лексико-граматичні аспекти перекладу (на матеріалі англійської та німецької мов)», розміщених у матеріалах Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток науки та освіти в умовах глобалізації», обсяг тез 4 сторінки [48]. Окрім того, ця тема була частиною дослідницької програми магістрантки в межах її міжнародної академічної мобільності в Університеті Вюрцбурга, Німеччина, свідченням чого є Сертифікат про успішне проходження курсу “Übersetzung English-Deutsch”.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, списку довідкових джерел, списку джерел ілюстративного матеріалу. Загальний обсяг магістерської роботи становить 112 сторінок, із них 102 сторінки текстового матеріалу.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ЛІНГВОПРАГМАТИЧНИХ АСПЕКТІВ ПЕРЕКЛАДУ У СФЕРІ СУЧАСНИХ ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

1.1. Визначення поняття «переклад» у сучасному перекладознавстві

У сфері сучасних перекладознавчих досліджень існує багато трактувань поняття «переклад», що зумовлено багатогранністю цього процесу. Оскільки переклад полягає не просто в передачі засобів однієї мови іншою, а й у відтворенні стилю, тону, комунікативної установки та інтенцій оригінального тексту, при спробах сформулювати його сутність також важливо брати до уваги паралінгвістичні, культурні та соціальні аспекти. Окрім того, визначення перекладу набуває нових ознак у ХХІ столітті через розвиток новітніх технологій і методів, які впливають на його процес, а також просування «розумних» систем на основі машинного перекладу та штучного інтелекту (ШІ).

Усі основні сучасні перекладацькі теорії базуються на двох підходах, які розвинулися ще в минулому столітті: формальному підході, у межах якого переклад розглядають як процес відтворення тексту з однієї мови на іншу з максимальною точністю до оригіналу в лексичному та граматичному планах, і функціональному або динамічному – який акцентує увагу на комунікативній функції перекладу та адаптації тексту до цільової аудиторії. Ці підходи часто комбінують, щоб забезпечити як точність, так і зрозумілість перекладу, із врахуванням культурних, соціальних і контекстуальних факторів.

Особливу увагу звернемо на другий підхід, адже на сьогодні саме він домінує в лінгвістичному дискурсі та є основою сучасних намагань розтлумачити сутність поняття «переклад». Цей підхід бере початок з ініціативи американського лінгвіста Юджина Алберта Найди. Його теорія перекладу, яку називають «динамічно-еквівалентною», «функціонально-еквівалентною» або

«комунікативною», стала революційним нововведенням у загальній теорії перекладу.

Із метою забезпечити наукову основу для перекладу Біблії Юджин Найда спробував аналітично описати переклад у своїй книзі 1964 року «До науки перекладу» (“Toward a Science of Translating”). Згідно з його відомим визначенням, переклад – це «процес створення мовою реципієнта найбільш природного відповідника оригінального (вихідного) повідомлення, по-перше, із семантичного погляду, а по-друге, зі стилістичного». Передусім він цікавився функціонуванням знаків у мові перекладу й менше – значенням як таким, і приділяв особливу увагу проблемі передачі під час перекладу комунікативного ефекту оригіналу, тобто його прагматичного впливу на реципієнта [17, с. 68].

На думку теоретика, переклад повинен звучати як оригінал, щоб реципієнти повідомлення реагували так само, як і реципієнти вихідної культури, тобто це зводить оригінальне повідомлення до його функції. Для Найди контекстуальна еквівалентність важливіша за буквальну, а динамічна – за формальну.

Сучасні підходи розглядають переклад не тільки як міжтекстове перетворення, але й як особливий вид людської діяльності, що носить соціальний, культурний, подекуди політичний, характер [46, с. 10]. Тому більшість сучасних українських науковців переконані, що переклад полягає насамперед у передачі та відтворенні комунікативно-прагматичної установки.

О. В. Ребрій стверджує, що аби переклад відбувся, між текстом оригіналу та текстом перекладу має бути встановлений принцип комунікативної рівноцінності, тобто переклад має забезпечити повноцінну комунікативну заміну оригіналу й ототожнюватися з ним функціонально, структурно та змістово. Як зазначає професор, «функціональне ототожнення полягає в тому, що переклад начебто приписується автору оригіналу, друкується під його іменем, обговорюється, цитується, начебто він і є оригінал тільки іншою мовою» [38, с. 53-54].

Г. В. Ташенко вважає, що хоча переклад здійснюється на основі мови, далеко нею не вичерпується. Для якісного перекладу потрібно враховувати особливості спілкування, пов'язані з культурою народів чи окремих індивідів, а також контекстуальні умови. Науковиця трактує переклад як «діяльність людини, що регулюється широким спектром чинників соціального, психологічного, філософського, культурного характеру тощо» [46, с. 11]. Глибокий аналіз процесу перекладу дасть змогу зрозуміти його природу та виявити фактори, які впливають на його здійснення.

Український перекладач В. Д. Радчук також погоджується з думкою, що «основною метою перекладу є не заміна мови, а збереження мови, тобто порозуміння. Інакше кажучи, не заміна етнокоду на етнокод, а віднайдення мовної спільності, прорив бар'єрів у суспільній свідомості, доступ до способів мислення та вираження, поширення думок та образів у властивій, органічній для них формі» [36, с. 111]. Мовознавець наголошує на тому, що переклад не зводиться лише до механічної заміни слів з однієї мови на іншу. Його суть полягає в забезпеченні порозуміння між культурами та передачі думки оригіналу іншомовній аудиторії зрозумілими їй засобами.

Як влучно зауважує Г. М. Костенко: «неважко помітити, що з часом більшої значимості в перекладі отримують так звані екстралінгвістичні, іншими словами прагматичні аспекти перекладу. Сучасний перекладач повинен не тільки досконало знати дві іноземні мови, але знати й розуміти культуру країни вихідної мови, мати спроможність проникнення всередину тексту та вміння якнайповніше передати інформацію не тільки силами мови, але й силами інтерпретації тексту та навіть уяви» [47, с. 21].

І. Л. Мацегора також наголошує на важливості введення у визначення перекладу поняття паралінгвістичних факторів. Він розглядає його як процес встановлення та підтримання зв'язків між членами соціальної групи чи всього суспільства, що зумовлений конкретною ситуацією та соціально-психологічними характеристиками комунікаторів.

Переклад – це процес, як визначає науковець, «поєднання інтелектуально-мисленнєвих та емоційно-вольових актів, опосередкованих мовою та дискретних у часі й просторі – тобто у вигляді актів мовлення, актів паралінгвістичного характеру та психофізіологічного впливу, актів сприймання та розуміння, що пов'язані з процесами збору фактів, їхнього зберігання, аналізу, перероблення, оформлення, висловлення та за потреби – поширення й сприймання. Його результатом є конкретна інтелектуально-мисленнєва й емоційно-вольова поведінка співрозмовника, конкретні результати його діяльності, прийняті ним рішення, що задовільняють членів соціальної групи або суспільства загалом» [25, с. 57].

Переклад має призводити до конкретних результатів у діяльності та рішеннях реципієнта. Це означає, що після прочитання перекладу людина повинна мати таке ж розуміння інформації, приймати ті ж самі рішення або здійснювати такі ж дії, як і після ознайомлення з оригіналом. Це забезпечує збереження ефективності та комунікативної цінності тексту при його перекладі.

Серед іноземних «любителів слова» також побутують подібні думки. Відомий італійський лінгвіст і спеціаліст із семіотики Умберто Еко описує переклад «як процес розуміння внутрішньої системи мови оригіналу та структури тексту, написаного цією мовою, і створення «двійника» цієї текстової системи. Ця новостворена система повинна мати такий вплив на читача на всіх мовних рівнях і викликати ті ж почуття, які мав на меті передати вихідний текст» [66]. У цьому сенсі ще в XIX столітті висловився німецький поет і філософ Фрідріх Шиллер: «Я вимагаю від перекладу, щоб він дихав геніальністю мови, якою написаний, але не геніальністю мови оригіналу» [61, с. 39].

Французький теоретик перекладу Едмон Карі вдало дає відповідь на запитання, чому так важко пояснити природу поняття «переклад»: «Поняття перекладу насправді є досить складним не тільки тому, що в наш час число його тлумачень різко збільшилося, але й тому, що воно постійно змінювалося протягом століть» [65]. Саме це, можливо, продовжує він, є перешкодою для

науковців, які досить часто самі не звертають увагу на те, що трактують одне й і теж, але різними словами.

Ми безумовно погоджуємося з твердженням, що «в основі перекладу завжди лежить оригінал, з урахуванням якого створюється переклад, інший твір, перенесений в іншомовне вимірювання» [32, с. 146]. Переадресовуючи повідомлення іншомовній аудиторії, перекладач прагне знайти не просто смислові еквіваленти, тобто одиниці, що позначають ті самі явища дійсності, а ті функціональні відповідності, які здатні викликати в іншомовного реципієнта реакцію, схожу з тією, яку вихідне повідомлення викликає в тих, хто читає або чує його в оригіналі. Поряд зі зіставленням різних мовних систем у процесі перекладу відбувається зіставлення різних культур [33].

Отже проаналізувавши всі подані вище твердження та думки українських та іноземних науковців, підсумовуємо, що основою успішного перекладу є реакція, вплив на читача, реципієнта: результат перекладу повинен мати такий самий ефект, як й оригінал. Переклад не є просто механічним перенесенням слів з однієї мови на іншу; він має забезпечити таку ж інтелектуально-мисленнєву та емоційно-вольову реакцію в реципієнта, як й оригінальний текст, тобто впливати на читача або слухача в такий спосіб, щоб викликати в нього ті ж самі думки, емоції та мотиви для дій, які були закладені в оригіналі. До прикладу, якщо оригінал має за мету надихнути іншомовного реципієнта на виконання певних дій, то й переклад також повинен викликати цю ж реакцію.

Важливо зазначити, що це не стосується випадків, коли цільовий текст із тією самою комунікативною функцією адресований іншій групі реципієнтів, ніж це було в разі з вихідним текстом. До прикладу, перекладачу було поставлено завдання спростити оригінал для певної аудиторії, пояснити складний науково-технічний вихідний текст простими термінами, або ж перекласти занадто експресивний і вульгарний текст, орієнтуючись на дитячу аудиторію. У цих ситуаціях функція перекладу більше не відповідає початковій функції оригіналу.

Отже, переклад слід розглядати як складний багатогранний процес, що включає в себе аналіз соціальних, психологічних, філософських і культурних

аспектів. Він охоплює більше, ніж просто передачу мовних одиниць і систем, а тому важливу роль також відіграють комунікативні норми та контекстуальні фактори, що можуть впливати на передавання та сприйняття повідомлення іншомовною аудиторією. Глибоке розуміння цих складових дає змогу краще тлумачити природу перекладацької діяльності.

1.2. Тракткування поняття «лінгвістична прагматика»

Для того, щоб будь-який текст функціонував у якості одиниці комунікації, окрім власне мовного оформлення, він також повинен містити ще три компоненти: тему повідомлення, ситуацію, у якій здійснюється комунікативний акт, та учасників цього акту, що володіють як лінгвістичними, так й екстралінгвістичними знаннями. Врахування немовних компонентів є однією з необхідних умов досягнення перекладацької адекватності, оскільки через них у багатьох випадках розкривається зміст тексту. Одним із таких вимірів тексту є його прагматика, яка вивчає те, як мовець може впливати на реципієнта за посередництвом тексту [46, с. 86].

Питання прагматики знакових систем, включно з мовними системами, уперше порушив американський філософ Чарльз Сандерс Пірс наприкінці XIX ст. Згідно з його теорією процес пізнання полягає в продукуванні й інтерпретації знаків (насамперед мовних) [30, с. 192]. Термін «прагматика» (грец. *pragma* – справа, дія) у сучасному розумінні було введено іншим американським філософом – Чарльзом Моррісом (1901-1979), який розумів її як розділ семіотики, розподіливши останню на три складові – семантику (вивчає відношення знака до об'єкта, який він позначає), синтаксис (вивчає відносини знаків між собою) і прагматику (вивчає взаємовідношення між знаком та суб'єктом, який його використовує) [19, с. 56].

Виділення та формування прагматики як області лінгвістичних досліджень розпочалося у 60-х – на початку 70-х рр. XX ст. під впливом логіко-філософських теорій мовленнєвих актів Дж. Остіна, Дж. Р. Серля, З. Вендлера та ін.,

прагматичних теорій значення П. Грайса і прагматичних теорій референції Дж. Р. Серля, П. Ф. Стросона та інших [33].

Варто зазначити, що впродовж цього періоду термін «прагматика» використовували в значенні, еквівалентному сучасному, – «лінгвістична прагматика» [44, с. 101]. На сьогодні в науковій літературі лінгвістична прагматика також постає як прагмалінгвістика, прагматична лінгвістика, лінгвопрагматика (ЛП) [19, с. 56]. І хоча кількість досліджень, присвячених питанням лінгвістичної прагматики, щороку зростає, її предмет та основні завдання все ж залишаються дискусійними. Суперечливим також є те, чи можна вважати прагматику цілісною самостійною наукою, чи вона розділяється на декілька окремих дисциплін із різними аспектами дослідження.

Аналіз спеціальної літератури засвідчує, що сучасна лінгвістична прагматика постає як сфера знань із нечітко окресленим проблемним полем, невизначеною оперативною дослідницькою одиницею, несформованими методами, методиками та прийомами аналізу й неопрацьованою метамовою опису своїх об'єктів. З огляду на таку невизначеність мовознавці жартують, що лінгвопрагматика нагадує «кошик для сміття»: що не охоплюють семантика та синтаксис, те «скидається» у прагматику [4, с. 30].

Значну роль у розширенні й уточненні проблемного поля лінгвопрагматики відіграли праці українських лінгвістів, які сформували декілька шкіл: у Києві (Г. Г. Почепцов, О. Г. Почепцов, В. І. Карабан, А. Д. Белова, Н. Ф. Гладуш, П. В. Зернецький та ін.), Львові (Ф. С. Бацевич, К. Я. Кусько, А. Й. Паславська, Т. В. Яхонтова та ін.) і Харкові (І. С. Шевченко, Л. Р. Безугла, Л. М. Мінкін та ін.). У своїх роботах науковці розглядали питання прагматичної організації дискурсів, мовленнєвих жанрів, мовленнєвих актів, стратегій і тактик ведення міжособистісного спілкування [3].

Мовознавиця Л. Р. Безугла зазначає, що лінгвопрагматика знаменувала своїм становленням перехід до антропоцентричної парадигми: вона розмістила в центрі дослідницького інтересу суб'єкта мовлення, мовця – комуніканта, що використовує мову для досягнення різних комунікативних цілей у мовленні,

мовленнєвій діяльності, дискурсі [5, с. 6-7]. Важливим аспектом є те, як мовець добирає мовні засоби для досягнення конкретних комунікативних цілей, впливає на слухача та взаємодіє з ним у різних контекстах мовленнєвої діяльності та дискурсу.

Професорка О. О. Селіванова виділяє мовний компонент як основний, зазначаючи, що ЛП «досліджує використання й функціонування мовних знаків у процесі комунікації у взаємозв'язку з інтерактивністю його суб'єктів (мовця й адресата), їхніми особливостями й самою ситуацією спілкування» [43, с. 610]. Науковиця звертає увагу на особливості мовців, як-от їхні наміри, соціальні ролі, емоційний стан, а також конкретну ситуацію, у якій відбувається спілкування – фактори, що визначають вибір мовних засобів, впливають на розуміння та інтерпретацію повідомлень, а також ефективність комунікації загалом.

На антропоцентричному характері лінгвопрагматики наголошує професор О. І. Шевченко. Організаційним центром досліджень комунікації, стверджує він, стала людина з усіма її психологічними, біологічними, соціальними, етнічними комплексами. Аналіз комунікативних процесів продемонстрував координацію актів мовлення з соціальним, емоційним, логічним, культурним фоном [50, с. 3].

Оскільки лінгвопрагматика охоплює дослідження психологічних, біологічних, соціальних, етнічних, культурних та інших чинників, на сучасному етапі вона тісно співпрацює з когнітивною лінгвістикою, комунікативною лінгвістикою, соціолінгвістикою, психолінгвістикою, філософією мови, теорією мовленнєвого акту, лінгвістикою тексту, функціональним синтаксисом, конversaційним аналізом, дискурсивним аналізом, етнографією мовлення, дослідженнями у сфері штучного інтелекту та деякими іншими напрямками сучасної науки про мову [4, с. 29-30].

Саме тому науковиця С. В. Соколовська влучно підсумовує, що «сучасна лінгвопрагматика посилює процеси міжпарадигмальної та міждисциплінарної інтеграції, синтезуючи досягнення суміжних напрямів для поглибленого вивчення мовної комунікації та розширюючи дослідницькі обрії залученням психологічних, соціальних та етнокультурних параметрів» [45, с. 447].

Міждисциплінарний характер, виявлений у контексті антропологічної складової, і тривале накопичення емпіричної бази інших суміжних наук значно розширює коло питань лінгвопрагматики [18, с. 295]. Ці фактори спонукають науковців різних піднапрямів проводити дослідження, спрямовані на глибоке вивчення та систематизацію знань про лінгвістичну прагматику.

Із наведених вище тверджень можна зробити висновок, що сучасна лінгвопрагматика – це «наука, що досліджує функціонування мовних знаків у процесі взаємодії комунікантів з урахуванням їхніх особистісних характеристик і ситуації спілкування» [44, с. 101]. Попри різноманіття підходів кожен із них наголошує на важливості враховувати в прагмалінгвістичних дослідженнях фактор людини, її соціальні, культурні, психологічні, емоційні та інші характеристики [45, с. 442].

Однак чи не найповніше визначення лінгвістичної прагматики запропонував український учений у галузі комунікативної лінгвістики та філософії мови Ф. С. Бацевич:

«Лінгвістична прагматика – це важлива складова частина сучасної науки про мову. Вона ґрунтується на антропологічній гносеології, яка розглядає людину як джерело мовленнєвої активності, динамізму мови в цілому. Лінгвістична прагматика охоплює мовленнєву діяльність людини як діалектичну єдність мовної системи та комунікативної діяльності особистості, що використовує ідіоетнічну мову в конкретному вимірі «тут і тепер» міжособистісного, групового, масового та інших типів спілкування. Саме це дає змогу твердити, що предметом лінгвістичної прагматики слід уважати комунікативну (мовну та мовленнєву) особистість, яка є джерелом вияву суб'єктивного в Мові, Мовленні й Комунікативній діяльності як модусах існування живої природної людської мови» [4, с. 36-37].

До дослідницького поля сучасної лінгвістичної прагматики, на думку Ф. С. Бацевича, належать усі умови використання людиною (суб'єктом мовлення) мовних засобів у спілкуванні, тобто «умови адекватного добору та використання одиниць і категорій мови з урахуванням усіх контекстних,

ситуативних, тобто екстралінгвальних, і фонових чинників із метою досягнення найефективнішого впливу на партнера комунікації, аудиторію, читачів» [2, с. 251].

Вважаємо доцільним конкретизувати, що приховано під словосполученням «усі умови». Отож до них Ф. С. Бацевич зараховує контекстні, інакше кажучи, лінгвальні умови, – це контекст, екстралінгвальні умови – це конситуація та фонові чинники або знання комунікантів – це коемпірія.

1. Контекст (лінгвальні умови): сукупність слів, фраз, речень, які оточують конкретне мовне вираження в тексті або розмові та надають йому певного значення з огляду на його лексичне та граматичне оточення. Наприклад, лексема *die Bank* може означати як фінансову установу, так і вид меблів, призначений для сидіння; контекст дасть змогу розпізнати, якого значення це слово набуває в конкретній ситуації.

2. Конситуація (екстралінгвальні умови): усі екстралінгвальні умови, тобто ті фактори, які знаходяться поза межами мовної системи, але впливають на розуміння повідомлення. Сюди належать фізичне оточення, ситуація, в якій відбувається комунікація, невербальні знаки (жести, міміка), а також культурні особливості. Наприклад, одна і та ж фраза може мати різні значення залежно від того, де, коли та як її промовили.

3. Коемпірія (рівень фонових та енциклопедичних знань комунікантів): загальні знання про світ, факти, події та культурні аспекти, отримані на основі власних попередніх спостережень, досвіду тощо. Для ефективної комунікації важливо, щоб співрозмовники мали спільний обсяг цих знань, що дає змогу правильно інтерпретувати повідомлення. Наприклад, коли в розмові згадується відома особистість або подія, обидва комуніканти, для того, щоб ця згадка, посилення на щось/когось були доречними та викликали бажану реакцію або відповідь, повинні мати достатньо знань про цю особистість або подію.

Оскільки на сьогодні лінгвістична прагматика стає дотичною дисципліною до теорії та практики перекладу, її предмет і завдання як міждисциплінарної

науки про мову також можуть розглядатися в науковій площині перекладознавства на основі їхньої подібності: у лінгвістичній прагматиці – вивчення умов добору та використання мовних одиниць суб'єктом спілкування з метою ефективного впливу на партнера комунікації, а в перекладознавстві – вивчення умов добору та використання мовних одиниць вторинним суб'єктом спілкування (перекладачем, на відміну від первинного суб'єкта – мовця, автора) із метою відтворення первинного впливу (або комунікативного ефекту) на вторинного партнера комунікації (реципієнта тексту перекладу) [19, с. 58-59].

З огляду на встановлену нами мету – провести детальний лінгвопрагматичний аналіз перекладу англійських текстів німецькою мовою та визначити основні лінгвопрагматичні особливості англо-німецького перекладу – у межах цього магістерського дослідження ми спиратимемося на визначення лінгвістичної прагматики українського мовознавця Ф. С. Бацевича, оскільки воно є найповнішим і деталізованим та охоплює всі ті умови, за яких людина використовує мовні засоби в спілкуванні.

Підсумовуючи, зазначимо, що лінгвопрагматика – це наука, яка вивчає, як суб'єкти використовують мову в реальному житті, тобто вона аналізує, як мовці взаємодіють одне з одним за допомогою мовних засобів у різних ситуаціях. Інакше кажучи, прагматика дає змогу зрозуміти, як сказане впливає на тих, хто слухає, і як можна використовувати мову ефективно в конкретних ситуаціях із метою досягнення певних цілей.

Контекст, конситуація та коемпірія – це комплекс умов, які впливають на ефективність мовної комунікації та складають дослідницьке поле ЛП. Відповідно, основними компонентами прагматики є: 1. співрозмовники; 2. мета мовлення; 3. контекст; 4. мовленнєві акти; 5. адаптація до ситуації; 6. імпліцитність та експліцитність; 7. емоційна забарвленість; 8. співвідношення форми та змісту; 9. культурні аспекти тощо.

1.3. Вивчення лінгвопрагматичних аспектів перекладу

Процес перекладу передбачає низку етапів і завдань, спрямованих на точне й адекватне відтворення змісту оригінального тексту іншою мовою. Переклад обов'язково розпочинають із його аналізу та інтерпретації. Зрозуміти головну ідею тексту не достатньо задля здійснення адекватного перекладу; необхідно враховувати стилістичні, культурні, емоційні та прагматичні аспекти оригіналу. Отож інтерпретація в лінгвістичному, прагматичному та когнітивному аспектах є обґрунтованим вербалізованим розумінням тексту, аналітичною діяльністю, що спрямована на повне розкриття його змісту [19, с. 50].

На важливості проведення етапу аналізу наголошують й інші науковці, як-от А. С. Шаповал та О. В. Величенко. Дуже важливо насамперед повністю, від початку до кінця, ознайомитися з текстом; є конкретна та обов'язкова мета зрозуміти його інтенцію. Аналіз слід розпочинати з встановлення об'єкта самого тексту, його внутрішньої та зовнішньої структури, основної ідеї, стилістичних, прагматичних і соціолінгвістичних характеристик, а також комунікативної мети та культурного контексту. Усі ці функції беруть початок у розділах лінгвістичної прагматики та поєднують в собі повний процес діяльності професіонала, який досягає мети забезпечення ефективної комунікації в системі автор – перекладач – читач [40, с. 347].

Роль перекладача в цій системі є надзвичайно важливою. Перекладач одночасно виконує декілька комунікативних функцій. По-перше, він виступає реципієнтом оригіналу, тобто бере участь в акті спілкування мовою оригіналу. По-друге, він виступає творцем тексту мовою перекладу, а отже, бере участь в акті мовленнєвого спілкування цією мовою. По-третє, перекладач об'єднує мовленнєві акти двома мовами, учасником яких він є. Отже, якість перекладу та його результат повністю залежать від комунікативних можливостей перекладача, його знань та умінь [38, с. 54].

Одним із перших, хто намагався розтлумачити прагматику перекладу як специфічного різновиду міжмовної комунікації, був німецький учений Альбрехт

Нойберт. У своїй роботі «Прагматичні аспекти перекладу» (“Pragmatische Aspekte der Übersetzung”, 1968 рік [63]) він формулює низку постулатів, яких має дотримуватися перекладач, аби забезпечити повноцінний комунікативний ефект перекладеного тексту [14, с. 46]. Учений є творцем теорії перекладацької еквівалентності, згідно з якою основою успішного перекладу є принцип збереження прагматичного потенціалу оригіналу. Він визначає прагматичний аспект перекладу як основний, оскільки від реакції реципієнта на перекладений текст залежить досягнення чи недосягнення комунікативного ефекту [64, с. 50].

У цій роботі ми цілком погоджуємося з думкою науковця та підтримуємо твердження, що переклад будь-якого тексту слід розглядати з позицій його функціональності, тобто передусім брати до уваги прагматичний потенціал перекладу. Його ми розподіляємо на три компоненти, які розглянемо детальніше: прагматичну установку автора, прагматичну установку тексту й прагматичну установку реципієнта.

Науковиця О. Б. Павлик дає визначення прагматичній установці автора – це «усвідомлений намір автора в певний спосіб вплинути на реципієнта. Саме прагматична установка автора тексту зумовлює його прагматичний зміст, який у розвинутому та збагаченому вигляді доноситься до адресата. Для здійснення цілеспрямованого впливу на адресата автор обирає відповідну форму висловлення, певні мовні й позамовні засоби, спираючись на інформаційний потенціал та потенціал впливу, тобто від мети, яку автор тексту встановлює на початку, залежить вибір тих чи інших засобів вираження» [30, с. 193-194].

Отож прагматична установка автора означає наміри, цілі та очікування, які він/вона має щодо впливу свого тексту на аудиторію, інакше кажучи, комунікативну мету, яку автор хоче досягти за допомогою тексту, чи то проінформувати, переконати, розважити або закликати до дії. Важливим аспектом вибору тих чи інших засобів є розуміння аудиторії, на яку спрямований текст, врахування її культурного, соціального, освітнього рівнів, інтересів та очікувань. Окрім того, необхідно брати до уваги контекст, у якому текст існуватиме, та умови його використання.

Прагматична установка тексту – це сукупність характеристик і властивостей тексту, що визначають його функціонування в комунікативному просторі. До них належать призначення тексту, його вид, жанр, стиль і способи досягнення авторських цілей за допомогою мовних засобів. Вона обумовлює сприйняття та інтерпретацію тексту, і врахування цих аспектів є важливим для збереження комунікативної ефективності та адекватності під час перекладу.

Прагматичну установку тексту, на думку Альбрехта Нойберта, складають його семантика та граматики, які утворюють своєрідний каркас, «споруджений» за певними правилами. Як приклад науковець наводить посібник з експлуатації обладнання. Виробник створює для споживача текст, граматики та семантика якого гарантують оптимальне виконання певних операцій, пов'язаних із цим обладнанням. Якщо споживач правильно інтерпретує цей посібник, то зможе користуватися обладнанням, а це означає, що текст досяг свого прагматичного ефекту. Очевидно, що текст перекладу, його семантика та граматики, має бути побудований у такий спосіб, аби досягти аналогічного прагматичного ефекту, тобто в цій конкретній ситуації – уможливити використання реципієнтом ПМ зазначеного обладнання [38, с. 94].

Третім компонентом є прагматична установка реципієнта. Вона стосується фонових знань і культурного досвіду тієї особи або групи осіб, які сприйматимуть перекладений текст. Суть полягає в тому, як реципієнт розуміє та інтерпретує текст, якими асоціаціями та знаннями він володіє та як ці фактори впливають на сприйняття перекладеного матеріалу. Під час перекладу важливо враховувати, по-перше, приналежність реципієнта до іншого лінгвокультурного середовища чи історичної епохи, що може суттєво вплинути на його розуміння тексту, і по-друге, вікові, психологічні та соціальні характеристики реципієнтів. Наприклад, вікові особливості: як буде сприйнята стародавня тематика сучасним реципієнтом, чи ознайомлене сучасне покоління з певними концептами та поняттями попередньої епохи тощо. Окрім того, сприйняття та інтерпретація матеріалу залежать від емоційного стану та психічного здоров'я реципієнтів, а також від їхнього соціального статусу та життєвого досвіду.

Альбрехт Нойберт у своїй роботі теж виокремлював аудиторію вихідної мови й аудиторію мови перекладу як окремий прагматичний чинник перекладу. Як зазначає лінгвіст: «З прагматичної точки зору процес перекладу означає розширення аудиторії або, ще точніше, встановлення потенційних відносин між тими, хто говорить вихідною мовою, і тими, хто говорить мовою перекладу, а не між вихідною мовою (чи текстом) і мовою (чи текстом) перекладу [63, с. 25].

Головну роль серед трьох описаних вище аспектів прагматики перекладу відіграє прагматична установка автора, який при створенні тексту ставить перед собою певне завдання та задає в такий спосіб напрям, за яким створюватиметься «продукт». Завдяки йому інформаційний текст отримує відповідно до поставленого завдання прагматичну спрямованість [13, с. 76].

Співвідношення між цими елементами може бути виражено в такий спосіб: перекладач на основі функціональних домінант вихідного тексту виявляє комунікативну інтенцію, що перебуває в його основі, і створює цільовий текст так, аби отримати від нього комунікативний ефект, що відповідає цій інтенції [38, с. 96]. Отже, виникає важливість врахування функціональних параметрів тексту та водночас важливість функціонального підходу до перекладу задля забезпечення в перекладі відповідності між комунікативною інтенцією відправника тексту та комунікативним ефектом кінцевого тексту, тобто збереження прагматичного потенціалу тексту оригіналу при перекладі [19, с. 65].

Важливим інструментом збереження прагматичного потенціалу оригіналу є його прагматична адаптація, яка дає перекладачу змогу уникнути чинників, які могли б призвести до прагматичної неадекватності тексту перекладу, а саме: приналежність реципієнта до іншого лінгвокультурного середовища чи іншої історичної епохи, неможливість сприйняття реципієнтом змісту оригіналу внаслідок певних вікових, психологічних, соціальних характеристик, недостатня обізнаність реципієнта щодо предмета мовлення. У таких випадках прагматична адаптація тексту під час перекладу є просто необхідною [30, с. 195].

Прагматична адаптація означає «пристосування тексту перекладу до потреб аудиторії цільової мови». Наприклад, якщо цільова аудиторія не має

певного культурного поняття, що читачі вихідного тексту, перекладач задля досягнення прагматичної адаптації може ввести додаткову інформацію, як-от примітки або коментарі, які компенсують дефіцит знань реципієнтів [17, с. 78].

Інакше кажучи, прагматична адаптація може бути досягнута шляхом застосування так званих перекладацьких трансформацій: включення в текст додаткових елементів, опущення зайвих елементів, інші граматичні, лексичні, семантичні видозміни тощо. Важливою умовою є те, що за реалізації адаптації не можна порушувати зміст, основні ідеї та інтенцію вихідного тексту.

Часто прагматичну адаптацію тексту називають негативним явищем у перекладі, вважаючи, що, «на відміну від перекладу, вона рівносильна руйнації та перекрученню джерельного тексту» [9, с. 97]. На нашу думку, прагматична адаптація є незамінною частиною функціональної еквівалентності та адекватності перекладу: вона забезпечує збереження комунікативної мети оригіналу з пристосуванням його за потреби до особливостей цільової мови й не руйнує першоджерело, а удосконалює його, звичайно, за умови, що всі комунікативні цілі, інтенції досягнуто.

За визначенням української дослідниці А. Є. Потапової, прагматична адаптація – це «сукупність тих модифікацій тексту оригіналу, які були продиктовані необхідністю усунути міжкультурну асиметрію». Вона розуміє адаптацію як важливий інструмент адекватної передачі прагматичного потенціалу тексту оригіналу [34, с. 37].

Науковиця Н. І. Лепухова, досліджуючи лінгвопрагматичні особливості перекладу, зазначає, що «переклад завжди передбачає наявність двох текстів, а також третього тексту, який виникає внаслідок прагматичної адаптації тексту відповідно до вікових, соціокультурних та інших особливостей адресата, що обмежують можливості сприйняття ним тексту, шляхом зміни, спрощення, семантичного зсуву термінології, використання універсалій, стійких словосполучень, що є характерними для його рідної мови» тощо [19, с. 48].

Кожен текст є прагматично-індивідуальним, що означає: кожен текст має унікальні характеристики, які визначаються його конкретною метою,

контекстом створення та сприйняття, а також намірами автора та особливостями аудиторії. Це означає, що текст не може існувати у відриві від цих факторів. Прагматичні особливості кожного тексту залежать від того, для кого він призначений, у яких умовах був створений, які емоції та реакції має викликати в реципієнта та якими мовними засобами користується автор для досягнення своїх комунікативних цілей.

З огляду на вище сказане підсумовуємо, що задля досягнення успішного результату перекладу, тобто збереження прагматичного потенціалу оригіналу, обов'язково потрібно враховувати, з одного боку, як інтенції автора, відповідно яких і визначається вибір засобів для створення тексту, так і, з другого, – світосприйняття адресата. Інакше кажучи, важливо оцінити та проаналізувати прагматичну установку автора, прагматичну установку тексту та прагматичну установку реципієнта. Перший компонент відображає наміри та мету автора, які визначають другий компонент, а саме жанр, стиль, інші вимоги до тексту; до третього належать характеристики реципієнтів.

Отже, процес перекладу – це певна трьохступенева складна комунікація між автором, перекладачем і реципієнтом. Для перекладача важливо враховувати всі ці аспекти, оскільки переклад має не лише точно передавати зміст оригінального тексту, але й зберігати його комунікативний ефект і вплив на цільову аудиторію. Це означає, що перекладач повинен розуміти та передавати не лише слова й речення, але й наміри автора поза ними.

РОЗДІЛ 2

ЛІНГВОПРАГМАТИЧНИЙ АНАЛІЗ АНГЛО-НІМЕЦЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ НА МАТЕРІАЛІ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ СТАТЕЙ

2.1. Прагматична цінність публіцистичного тексту як об'єкта дослідження

Для прагматики публіцистика цікава передусім функціями, які вона виконує [23, с. 285]. Публіцистичні тексти мають безпосередній вплив на суспільство та його розвиток, оскільки вони не лише інформують, а й формують суспільну думку, впливають на емоційний стан читачів та сприяють зміні поведінкових моделей. Вони можуть мати політичний, соціальний, культурний або економічний характер, і кожен із цих аспектів відіграє важливу роль у контексті лінгвопрагматики.

По-перше, публіцистичні тексти виконують інформативну функцію, яка полягає в наданні читачам актуальної та достовірної інформації про події, що відбуваються у світі. Це сприяє підвищенню рівня обізнаності населення, дає змогу зрозуміти складні питання та приймати обґрунтовані рішення.

По-друге, у публіцистичному стилі знаходить своє втілення функція впливу. Її реалізують через використання різноманітних прийомів та аргументації для того, щоб впливати на емоції та переконання читачів. Це може бути особливо важливим у політичних кампаніях, соціальних рухах та інших ситуаціях, де необхідно мобілізувати підтримку або змінити ставлення громадськості до певних питань.

Як слушно зазначає О. М. Мосейчук, «суть функції впливу в межах публіцистичного дискурсу полягає в тому, що ЗМІ не просто інформують адресата, а «підказують» йому, як саме варто ставитися до предмета повідомлення, які висновки варто зробити та яких заходів ужити» [28, с. 174]. Із цією метою автори публіцистичних текстів оперують низкою стилістичних

прийомів і мовних конструкцій, які спрямовані на формування певного ставлення аудиторії до висвітлюваного питання.

Із нею пов'язана третя функція – формативна, завдяки якій публіцистика здатна формувати громадську думку та впливати на політичні, соціальні та культурні процеси. Через публіцистичні матеріали суспільство отримує можливість долучатися до обговорення важливих питань, висловлювати свої думки та впливати на прийняття рішень владою.

Визначальною рисою публіцистичного тексту, однак, є його яскраво виражений прагматичний потенціал й тому, відповідно, його прагматична функція, а також прагматична цінність. Журналістика орієнтована лише на сучасне суспільство, виконує щохвилинні завдання, тим самим передбачаючи негайний відгук адресата-сучасника. Саме ця яскраво виражена прагматична спрямованість на сучасного читача визначає специфіку відбору мовних засобів, що максимально посилюють прагматичний потенціал журналістського тексту [23, с. 288]. Із прагматичного погляду суттєвим є також те, що публіцистичний текст має бути структурованим у такий спосіб, аби забезпечити швидке та ефективно сприйняття інформації читачем, доносячи певне повідомлення.

Науковці В. М. Ліпич і Н. В. Павлик, досліджуючи прагмалінгвістичні параметри публіцистичного дискурсу, підсумовують: «публіцистичному дискурсу притаманні політико-ідеологічний акцент подання матеріалу, соціальна оцінність та авторська позиція, а також прагматична спрямованість на адресата, що виявляється у виборі експресивних засобів вираження, які забезпечують впливовий потенціал публіцистичного тексту» [21, с. 35].

Варто звернути увагу на твердження «у виборі експресивних засобів вираження», адже цей вибір визначає прагматичний потенціал публіцистичного тексту. У контексті нашого дослідження ці мовні засоби становлять особливий інтерес, а також те, як вони впливають на збереження прагматичного потенціалу в процесі перекладу з врахуванням культурних і мовних відмінностей. Розглянемо детальніше лінгвістичні особливості публіцистичних текстів.

По-перше, англійські публіцистичні тексти характеризуються специфічними мовними засобами та конструкціями, як-от пасивні звороти, модальні дієслова, модальні частки, вживання риторичних запитань, які сприяють залученню читача до роздумів над обговорюваною проблемою, еліптичні конструкції, інверсійні звороти, парцеляція тощо.

Із перекладацького погляду всі вони потребують особливої уваги, тому що, окрім того, що мають на меті увиразнити текст і зробити його більш емоційним, експресивним і «живим», досить часто носять імпліцитний характер, тобто прихований смисл, який може бути важким для розпізнавання, а надто для передачі іншою мовою.

По-друге, характерне вживання різноманітних стилістичних засобів, як-от метафоричні та метонімічні звороти, порівняння, епітети та гіперболізація, які підсилюють вплив на читача та роблять текст емоційнішим і виразнішим. Такі засоби теж ускладнюють процес перекладу, оскільки не можуть бути передані дослівно та потребують адаптації до культурних особливостей іншої мови. Перекладач має знайти відповідні еквіваленти або створити нові образи, що адекватно передають емоційне забарвлення та комунікативний вплив оригіналу на цільову аудиторію.

По-третє, публіцистичний текст часто використовує цитати, посилання на інші джерела, алюзії, статистичні дані тощо з метою підкріплення аргументів і надання більшої вагомості представленій інформації. Це дає змогу створити враження об'єктивності та достовірності, а також залучити читача до глибшого розуміння та аналізу теми, забезпечуючи зв'язок із широким контекстом і посилюючи загальну переконливість тексту.

Окрім того, публіцистичні тексти відображають не лише будь-які зміни в суспільно-політичному житті, а й зміни, що відбуваються в мові. Тому публіцистичному дискурсу притаманні лексичні особливості, як-от наявність узуальних й оказіональних лексичних і фразеологічних одиниць, прислів'їв, приказок, широке використання порівнянь і метафор, лексичних одиниць із певною конотацією, а також образних висловлювань. Як зазначає автор, усі ці

лексичні маркери покликані поживавити виклад, зацікавити читача, надати матеріалу емоційного заряду [7, с. 37].

Саме тому, з огляду на його прагматичну цінність, для магістерського дослідження було обрано публіцистичний текст. Переклад англійських публіцистичних текстів німецькою мовою та їхній аналіз дадуть змогу продемонструвати, як мовні засоби, вибрані автором, сприяють досягненню комунікативних цілей і впливу на реципієнта, а також те, як перекладач за допомогою відповідних засобів цільової мови може досягти подібного ефекту в іншій культурній і мовній ситуації.

2.2. Специфіка перекладу англійських текстів німецькою мовою

Мовну пару англійська-німецька вважають однією з найважливіших у світі сучасних комунікацій, оскільки ці мови мають значний вплив як у сфері бізнесу та технологій, так і в гуманітарних науках і культурному обміні. Німеччина та англійські країни, як-от США й Велика Британія, роблять потужний вклад у світову економіку. Розвиток перекладацьких студій на матеріалі цих мов сприятиме тіснішій співпраці та взаєморозумінню між державами, а також відкриватиме нові економічні, технологічні, культурні та освітні можливості [12, с. 230].

Англійська мова є найпопулярнішою мовою планети, якою спілкуються більше дві третіх населення. Німецькою мовою розмовляють понад 100 мільйонів людей у всьому світі, що робить її однією з найпоширеніших мов Європи. Це стосується не лише Німеччини, а й Австрії, Швейцарії, частини Бельгії, Люксембургу та Ліхтенштейну [53]. Окрім того, як й англійська, німецька мова визнана основною діловою мовою й широко використовується в політичних дискусіях. Ці факти ще раз підтверджують високий попит на перекладачів, які володіють обома мовами [72].

Німецька та англійська мови належать до однієї мовної гілки – західної підгрупи германської групи індоєвропейської мовної родини. Вони мають

спільне походження, що полегшує вивчення та розуміння одна одної. Однак у процесі історичних подій, як-от Норманське завоювання Англії 1066 року, англійська мова значно відхилилася від свого германського походження та зазнала сильного впливу французької, латинської та інших мов. Ці та інші зовнішні фактори призвели не тільки до відмінностей у граматичній і лексичній системах англійської та німецької мов, а й до різного світосприйняття та використання мови задля опису речей навколо себе.

Отже, багато перекладацьких проблем між англійською та німецькою походять через відхилення, яке зробило англійську ближчою до латинської, аніж до германської. До прикладу, історичний факт, який пояснює розходження в лексиці обох мов: німецькі університети та видавництва загалом повільніше на декілька століть відмовлялися від латинської мови як основної мови викладання та публікування, проте коли це сталося, німецькі автори знайшли творчі способи дистанціюватися від латинської лексики. Коли німецька мова стала мовою письма, переважно у вісімнадцятому столітті, автори від філософа Христіана фон Вольфа (1679-1754) до дитячого письменника Йоахіма Генріха Кампе (1746-1818) створювали латинсько-німецькі глосарії, щоб «германізувати» усталені латинські поняття, як-от, *depend* (залежати) – *de-pendere/ab-hängen* і *factuality* (факт) – *factum/Tatsache*. «Творча» епоха поглибила поділ між англійською та німецькою лексикою [57, с. 172]. Можливо, саме й це також пояснює той факт, що німецька мова значною мірою є гнучкою в плані словотворення та характеризується наявністю великої кількості складних слів у лексичній системі.

Окрім того, в англійській і німецькій мовах існують значні структурні відмінності, які особливо помітні в побудові речень та які впливають на те, як мовці сприймають речі навколо. Важливим для англійської мови є принцип «суб'єкт-річ-абстрактне поняття» (person-thing-abstract або Person-Ding-Abstraktum), що означає: коли в реченні поєднуються суб'єкт, річ та абстрактне поняття, суб'єкт завжди має пріоритет над річчю та абстрактним поняттям, а річ – над абстрактним. Наприклад, у реченні “*He entered a forest of magnificent beeches.*” суб'єкт «*він*» має пріоритет над об'єктом «*ліс*» [61, с. 65].

У німецькій мові цілком природно формулювати речення на кшталт “*Ein Wald von prächtigen Buchen nahm ihn auf.*”, “*Frost und Schlamm batten die Straßen unwegsam gemacht.*” або “*Die Nebel der Sommerabende verwischten die Ränder von Hof und Bäumen.*” [61, с. 65]. Подібні структури, коли суб’єкт не є підметом, не суперечать німецькій мовній логіці, але в англійському перекладі було б нелогічним поставити абстрактний або неживий об’єкт на перше місце.

Отож англійська логіка побудови речень при перекладі часто вимагає введення суб’єкта, навіть якщо він не є очевидним в оригіналі (“*Ganz anders zeigt sich das Bild an der anderen Seite der Chaussee.*” – “*On the other side of the highway we see quite a different picture.*” [61, с. 65]). У німецькій мові, з іншого боку, абстрактні поняття можуть виступати в ролі підмета без необхідності заміни на особу або конкретний об’єкт.

Вище описані та інші, про які йтиметься в наступних розділах, відмінності між англійською та німецькою мовами підкреслюють необхідність удосконалення методологій і практик англо-німецького перекладу. Вони наголошують на тому, що попри схожість двох мов є нюанси, на які потрібно звертати увагу при перекладі.

Наведемо ще один приклад, що стосується особливостей англо-німецького перекладу. У своїй критичній статті Спенсер Гокінс, доктор філософії в Університеті Нотр-Дам, що в місті Саут-Бенд, штат Індіана, США, який досліджує роль англо-німецького перекладу у формуванні та світовому поширенні англо-американської критичної теорії, подає досить цікавий із лінгвопрагматичного погляду приклад [56]. Він описує ситуацію, коли в статті в американському щотижневику *The New Yorker* у номері від 24 грудня 2018 року, присвяченій погіршенню відносин між Німеччиною та США, авторка Сьюзен Глессер використала німецький неологізм “*Merkel-dämmerung*”, щоб послатися на «захід сонця», тобто закінчення кар’єри німецької канцлерки Ангели Меркель, не пропонуючи перекладу англомовній аудиторії [55].

Можливо, за припущеннями науковця, С. Глессер вирішила, що ненімецькомовні читачі *The New Yorker* достатньо ерудовані, щоб розпізнати

літературне німецьке слово з назви музичної опери Ріхарда Вагнера «Загибель богів» або «Сутінки богів» (нім. “Götterdämmerung”). Або ж вони взагалі не повинні були б його розуміти, а, побачивши ім’я Меркель, декодувати трюїзм у тому, що німці схильні створювати нові важливі поняття та концепти за допомогою довгих складних слів [57, с. 171].

Як стверджує С. Гокінс, неперекладне слово в будь-якому разі було спрямоване на англомовне населення планети, яке засвоїло певну форму «гумбольдтівської моделі освіти» (“Humboldtian concept of Bildung”) німецького філософа Вільгельма фон Гумбольдта – тобто процес самовиховання та особистісного розвитку через взаємодію з різними культурами [56].

Ідея полягає в тому, що люди, які прийняли цю концепцію, прагнуть до культурного обміну та навчання через ознайомлення з іншими мовами, літературами та традиціями. Це сприяє формуванню всебічно розвиненої особистості, відкритої до різноманітних культурних впливів і здатної до критичного мислення та глибокого розуміння світу. У вище наведеному прикладі, попри той факт, що читачі можуть не знати німецької мови, вони все ж можуть зрозуміти концепт, який криється під німецькою лексемою – завдяки їхньому культурному багажу, зацікавленості в політичній сфері (або в будь-якій іншій) і прагненню до саморозвитку через культурні взаємодії.

Однак виникають запитання, чи повинні перекладачі залишати іншомовні терміни, що позначають важливі концепти, неперекладеними, щоб привернути до них увагу та спонукати реципієнтів до самонавчання та саморозвитку, чи повинні вони адаптувати їх, пропонуючи відповідні коментарі або примітки. Вибір належить самим перекладачам, які насамперед повинні оцінити контекст та врахувати очікування реципієнтів. З одного боку, неперекладені терміни можуть підкреслити культурні відмінності, але з іншого – ускладнити розуміння тексту для читачів, що не знайомі з мовою та культурою оригіналу.

Підсумовуючи, зазначимо, що англо-німецький переклад має велике значення в сучасному світі, оскільки обидві мови відіграють важливу роль у сферах комунікації, науки, технологій, бізнесу тощо. Попри той факт, що

англійська та німецька мови мають спільні індоєвропейські корені, існують мовні та позамовні аспекти, які можуть ускладнювати процес перекладу. Ці відмінності вимагають від перекладачів не лише досконалого володіння лексикою та граматиною, а й глибокого розуміння культурних і ситуативних аспектів, щоб забезпечити точну передачу змісту та збереження прагматичного потенціалу оригіналу.

2.3. Лінгвопрагматичний аналіз перекладу англійських публіцистичних статей німецькою мовою

У межах магістерського дослідження для проведення детального лінгвопрагматичного перекладознавчого аналізу обрано три публіцистичні статті в оригіналі, тобто англійською мовою, на порталі британської онлайн-газети *The Guardian* і перекладено їх німецькою мовою – табл. 2.1; табл. 2.2; табл. 2.3. Зазначимо, що зліва в таблиці розміщено оригінали текстів, а справа – здійснені авторкою (Трушковська А. Д.) їхні переклади.

Вибір статей зумовлений декількома факторами. По-перше, англійськомовний публіцистичний дискурс здійснює вплив на масову аудиторію та відображає стан розвитку суспільства, вільно висвітлюючи найактуальніші аспекти життя. По-друге, англійськомовні публіцистичні тексти характеризуються лаконічністю та стислістю, спрощеним викладом матеріалу, а також широким вживанням ідіом і мовних одиниць зниженого регістру. Водночас англійськомовний публіцистичний дискурс є сферою концентрації національно маркованої лексики, основною функцією якої є відображення «картини світу», національних і культурних особливостей того чи іншого етносу [37, с. 122-123].

Перший проаналізований текст (табл. 2.1) – стаття Дебори Опп 2011 року на тему “Children are unhappy because their parents are too” («Нещасливі батьки – нещасливі діти») (тут і далі український переклад – Трушковської А. Д.) [88]. У статті авторка обговорює причини нещастя дітей, пояснюючи це насамперед нещастям і тривогою їхніх батьків. Дебора Опп розповідає про те, як тиск

сучасного життя, зокрема економічні виклики та очікування суспільства, впливають на батьків, що, зі свого боку, впливає на їхніх дітей. Вона стверджує, що благополуччя батьків має вирішальне значення для щастя їхніх дітей, і припускає, що піклування дорослих про своє психічне та емоційне здоров'я може покращити життєві умови молодого покоління.

Розпочнемо аналіз із заголовку: у ньому додано підсилювальну частку *so* (Partikel), якої немає в оригіналі та яку за умови зворотного перекладу – із німецької англійською – не було б перекладено, а просто опущено. Інакше кажучи, у заголовку застосовано лексичну трансформацію додавання. Хоча ця частка не несе ніякого смислового наповнення, вона надає більшого емоційного забарвлення. Активне використання модальних часток у німецькій мові свідчить про експресивність мови та високу роль суб'єктивного модального значення, що дає змогу краще виразити ставлення мовця до сказаного.

У публіцистичних текстах суб'єктивну модальність реалізують за допомогою великої кількості лексико-граматичних засобів, специфічного лексичного складу слів, словосполучень чи речень. Окрім того, характерними є використання модальних часток, вигуків, непрямого порядку слів, тобто інверсії, вставних і вставлених конструкцій, риторичних запитань тощо [27].

Першу частину першого речення, яка виражає гіпотетичну ситуацію, перекладено німецьким *es gäbe* (дієслово *geben* у формі *Konjunktiv II*), що передає умовний характер висловлювання. У ній застосовано граматичну перестановку, а саме змінено порядок слів у реченні, і граматичну заміну членів речення – підмет *the global market* в оригіналі на обставину *auf dem Weltmarkt* у перекладі. Друга частина “... *würde er keine Kleider tragen*” також містить перестановку слів, що пов'язано з особливостями німецького синтаксису, й окрім того, англійській заперечувальній частці *not* у перекладі відповідає заперечувальний займенник *keine*, який стосується іменника *Kleider*. Таку заміну здійснено в зв'язку з граматичними особливостями німецької мови, коли необхідно заперечити іменник із неозначеним артиклем або взагалі без артикля. Якщо в оригінальному реченні була б вказівка на конкретний одяг, що мало б

відповідати німецькому іменнику з означеним артиклем *die Kleider*, то в перекладі було б вжито заперечувальну частку *nicht* – “... *würde er die Kleider nicht tragen*”. Лексему *clothes* перекладено як *Kleider*, що є правильним прямим відповідником, оскільки, до прикладу, найближча семантична лексична одиниця *Klamotten*, окрім денотативного, містить також конотативне значення та є розмовною, що не доречно для формального контексту.

Аналізуючи друге речення першого абзацу, одразу варто наголосити на його експресивності, комплексності та наявності ідіоматичних й метафоричних виразів, що є характерними ознаками публіцистичного стилю, як було попередньо зазначено. Отож задля збереження експресивності оригіналу лексему *astounding*, яка передає високий ступінь здивування “*very surprising or shocking*” [73], було перекладено відповідною лексемою *verblüffend* зі значенням “*höchst überraschend, höchst erstaunlich*” [75] замість, до прикладу, *erstaunlich* – “*bewundernswert, merkwürdig, sehr groß, sehr*” [75] або *überraschend* – “*früher oder anders als erwartet und deshalb jmdn. unvorbereitet treffend oder in Erstaunen setzend*” [75]. Останні виражають загальне здивування або несподіваність і не зберігають емоційний вплив оригіналу. Англійський іменник *evidence* в однині перекладено множиною *Beweise* й, відповідно, *so much – so viele Beweise*.

Ідіоматичний неформальний вираз *to stare someone in the face*, що означає “*to be very easy to see or to be obvious*” (73) («бути, знаходитися прямо перед носом; бути очевидним») можна було б перекласти дослівно наявним у німецькій мові виразом *jemandem ins Gesicht starren (sehen)*. Однак останній, як перевіряємо в онлайн-словнику PONS, означає “*den Tatsachen/der Wahrheit ins Gesicht sehen*” (79) («визнати правду, подивитися правді в очі»), що більш відповідає англійському *to face sth/ the facts/the truth*. Тому в перекладі перевагу надано більш ідіоматичному та семантично відповідному виразу *jmdm. ins Auge springen*, що згідно з Кембриджським словником означає *to stare in the face – “to be easy to see or to be obvious”* (74).

У частині “*yet failing to inspire even a lull in an international conversation*” дієслово *fail* має декілька способів перекладу німецькою: за допомогою

заперечувальної частки *nicht* + основне дієслово; заперечувальної частки *nicht* із модальним дієсловом *können* або ж інших конструкцій і перебудови частини речення. Оскільки перша частина при перекладі містить модальне дієслово *können*, у другій важливо уникнути повтору, тому її трансформовано на інфінітивну конструкцію “*ohne überhaupt eine Pause in einer internationalen Diskussion auszulösen*”, що також є поширеною граматичною конструкцією в німецькій мові разом із *um ... zu*, *(an)statt ... zu* тощо. Іншим варіантом перекладу могло б бути двоскладове речення з формальним підметом *es* (Scheinsubjekt *es*) і присудком *kommen* – “*ohne dass es überhaupt zu einer Pause kommt*”.

Лексему *lull*, що означає “*a short period of calm in which little happens*” («затишшя») [73] передано прямим відповідником *die Pause* – “*vorübergehendes Aufhören; kurzzeitige Unterbrechung*”, оскільки лексема *die Flaute* у прямому значенні 1) “*Windstille, sehr flau* *Brise*” («безвітря, затиш, штиль»); і в переносному – 2) “*Ruhezustand, Unbelebtheit, besonders im Geschäftsleben*” («затишшя) не підходить контекстуально [75]. Лексема *conversation* – “*a talk between two or more people, usually an informal one*” («розмова») [73] в оригінальному реченні, на нашу думку, є поганим лексичним вибором; насправді під цією лексичною одиницею авторка має на увазі *discussion, debate, controversy* – “*the activity in which people talk about something and tell each other their ideas or opinions*” («дискусія, обговорення») [73]. Тому завдання перекладача виправити цю «помилку» при перекладі та здійснити лексико-семантичну трансформацію – диференціацію, переклавши *conversation* як *die Debatte* або *die Diskussion*, але не як *das Gespräch*.

Це речення також містить лексему з негативною конотацією *peddle*, що за Кембриджським словником означає “*to try to influence people’s opinions or make them believe something*” [73] – «пропагувати, спекулювати, розповсюджувати (у негативному значенні)». У німецькій мові віднаходимо відповідник *mit etw. hausieren gehen* – “*etw. (oft erfolglos) überall aufdringlich anbieten*” [75], що також передає негативне значення та зберігає оригінальне зневажливе ставлення. Оскільки прийменник *mit* вимагає від себе доповнення, у реченні застосовано

лексичну трансформацію додавання – внесено лексему *Schlagwörter/Begriffen*. Більш вільним та ідіоматичним варіантом перекладу цієї частини міг би бути – “... *in einer internationalen Diskussion, die uns Vorstellung verkaufen will wie...*”.

Запропонуємо альтернативи перекладу лексичних одиниць у цьому реченні: *rebalancing* – *die Neugewichtung / der Wiederausgleich*; *uplands* – *Gefilde / Hochebenen*; *at its most downbeat* – *schlimmstenfalls*. Вибір тих чи інших лексичних одиниць залежить від особистих вподобань перекладача та попередніх знань і досвіду застосування їх у конкретних ситуаціях.

Перейдемо до аналізу другого абзацу. Одразу спостерігаємо зміну порядку слів у першому реченні – граматична трансформація, що пов’язано з синтаксичною будовою німецької мови. Найбільш доречними вважаємо два варіанти його перекладу:

1) “*In der Eurozone ist das Drama, das momentan aufgeführt ist, sicherlich nur ein Mikrokosmos des Dramas, das sich weltweit abspielt ...*”

2) „*Das Drama, das sich in der Eurozone momentan abspielt, ist sicherlich nur ein Mikrokosmos des Dramas, das sich weltweit vollzieht ...*”

Нами обрано перший варіант, оскільки він є більш експресивним і ніби поступово розвиває «думку» речення, тобто відображає природний перехід від місця події до опису самої ситуації, тоді як другий – одразу привертає увагу до обговорюваної проблеми. Проаналізуємо переклад лексичних одиниць у цьому реченні. Із метою уникнення потрійного повтору лексеми *abspielen* (в оригіналі – *to be played out; to occur*) при перекладі використано три рівнозначні лексичні сполуки: *aufgeführt wird, gegeben wird, abspielt wird*. Задля уникнення повтору прийменника *within* у “*within countries, within regions, within cities*”, тобто німецькою *innerhalb* у “*innerhalb von Ländern, innerhalb von Regionen, innerhalb von Städten*“, повторюваність у перекладі передано за допомогою артикля множини *der* – “*innerhalb der Länder, der Regionen und der Städte*”.

У перекладі англійського виразу *put simply* німецькою *einfach ausgedrückt* спостерігаємо лексичну перестановку слів: англ. дієслово-інфінітив + прислівник – нім. прислівник + дієприкметник у минулому часі Partizip II.

Словосполучення *human needs and wants* перекладено як *Bedürfnisse und Wünsche der Menschen*, а не *menschliche Bedürfnisse und Wünsche*. Це пов'язано з тим фактом, що в німецькій мові більшість прикметників у препозиції використовуються лише як якісні прикметники й обмежено як відносні. Оскільки в англійському словосполученні прикметник *human* виражає ознаку не безпосередньо, а через відношення до абстрактних понять, тобто «потреби» і «бажання» кого? – людей, важливо передати це відношення при перекладі за допомогою постпозиційного додатка. Відповідно, спостерігаємо лексичну перестановку та заміну частин мови, тобто транспозицію: англ. прикметник у ролі означення + іменники – нім. іменники + іменник у ролі додатка).

Окремо варто наголосити на активному застосуванні авторкою абстрактних іменників у множині в цьому абзаці, як-от *disparities, needs, wants, desires, societies*. Цю особливість англійської мови, а також їхній переклад німецькою, детальніше будемо досліджувати в наступному розділі.

Альтернативи перекладу лексичних одиниць у цьому абзаці: *vast economic disparities – enorme ökonomische Unterschiede* (більш дослівний і менш виразний варіант); *put simply – vereinfacht gesagt*; *diverse – unterschiedlich / diverse*; *universal – universell / allgemein / allgemeingültig*.

Аналіз третього абзацу теж розпочинаємо з прикладів перестановки слів: “*Unicef has **this week published***” ... – “***Diese Woche** hat UNICEF ... veröffentlicht*”; “... *report **that warns*** ...” – “... *Bericht veröffentlicht, **der ... warnt***”, що пов'язано з синтаксичними особливостями німецької мови. Зазначимо, що англійське речення в теперішньому доконаному часі “*Unicef has published ...*” перекладено, відповідно, німецьким складним минулим *Perfekt* – “*Unicef hat veröffentlicht ...*”. Хоча речення в минулому простому часі з формою *veröffentlichte* граматично теж було б правильним, навіть із вказівкою часу *diese Woche*, однак контекстуально й ситуативно – ні, оскільки в цьому контексті нам потрібно виразити актуальність події, на що вказує складний минулий час *Perfekt*.

Використана в перекладі лексема *Kindheiten* («дитинства») не є загальноживаною в німецькій мові у формі множини, однак у цьому контексті

саме така форма є необхідною для того, щоб наголосити на масштабності ситуації та підкреслити численність подібних випадків, що й відповідає оригіналу *childhoods*. Буквальний переклад прикметника *ailing*, що означає “*weak and suffering from illness*” («хворобливий, хворий») [73], у словосполученні *ailing childhoods* як *kränkelnden Kindheiten* був би неправильним; прикметник у цьому реченні вжито в переносному значенні «нещасний, нещасливий, безрадінний». Тому при перекладі німецькою мовою варто віднайти прикметники з таким значенням: *leidvoll, leiderfüllt, unglücklich*.

Першу частину наступного речення також можна перекласти в декілька способів:

1) “*Kinder, denen die Zeit ihrer vielbeschäftigten, schwer arbeitenden Eltern fehlt ...*”.

2) “*Kinder, die sich nach Zeit mit ihren vielbeschäftigten, schwer arbeitenden Eltern sehnen ...*”.

Вважаємо обидва варіанти рівнозначними. У будь-якому разі ця частина вимагає застосування лексичних і граматичних трансформацій, оскільки англійський дієприкметниковий зворот *starved of time* у ролі означення не є характерним для німецької мови. У першому запропонованому нами варіанті перекладу маємо підрядне означальне речення з відносним займенником у давальному відмінку множини *denen*, підметом *die Zeit* і присудком *fehlt*; у другому – підрядне означальне речення з відносним займенником *die* у ролі підмета та *sich sehnen* – у ролі присудка. Тобто два варіанти містять синтаксичну заміну – заміну дієприкметникового звороту на підрядне означальне речення; заміну членів речення (*time* у ролі додатка в англійській мові – *die Zeit* у ролі підмета в німецькій мові) і лексичну перестановку (“... *starved of time by busy, working parents ...*” – “... *denen die Zeit ihrer vielbeschäftigten, schwer arbeitenden Eltern fehlt ...*”). Прості прикметники *busy* та *working* в англійській мові перекладено складним *vielbeschäftigten* і складеним *schwer arbeitenden* у німецькій мові.

Альтернативи перекладу лексичних одиниць у цьому реченні: *working parents – schwer arbeitende / berufstätige Eltern; lavished – überschüttet / überhäuft; to develop hobbies – Hobbys zu pflegen / Hobbys zuzulegen.*

Продовжуючи аналіз цього речення, прослідковуємо переклад англійського герундія німецькими інфінітивами: *working – zu arbeiten, finding – zu finden, being – zu sein.* Задля уникнення лексичного нагромадження, яке спостерігаємо в англійському словосполученні *to do the labour of running a home,* у перекладі застосовано лексичну трансформацію опущення – *etwas Zeit für die Haushaltsführung zu finden.*

Лексичну одиницю *shopping* при перекладі запозичено, оскільки лексема *das Einkaufen,* яка одразу спадає на думку, по-перше, є розмовною та неформальною, по-друге, означає “*für den täglichen Bedarf kaufen, einholen, z.B. Klopapier, Lebensmittel, Obst usw.*” [75], тобто «*купувати продукти або ходити на закупи з потреби, необхідності*», що не зовсім відповідає контексту описаної в реченні ситуації. Лексема ж *das Shopping* у німецькій мові означає “*Besuch eines oder mehrerer Läden (vor Ort oder im Internet), um zum Zeitvertreib, Vergnügen, Entspannen*” [75] – тобто «*ходити магазинами для того, щоб приємно провести час, для власного задоволення*». Неформальну ідіому *the rat race* («*жорстока конкуренція*») перекладаємо лише як поширену ідіоматичну конструкцію – *der erbarmungslose oder alltägliche Konkurrenzkampf.* Окрім того, при перекладі спостерігаємо дві лексичні перестановки: у словосполученні *adult contentment – die Zufriedenheit von Erwachsenen* і переміщення прислівника *per se* (нім. *an sich*) із кінця речення в середину.

Насамкінець проаналізуємо четвертий абзац. У першому реченні в оригіналі звертаємо увагу на термін *the left,* що означає “*political groups that believe that power and money should be shared more equally among people*” («*ліві*» у політиці) [73]. Політичні сили німецькою мовою перекладаємо тільки з великої літери та з означеним артиклем – *die Linke.*

У цьому ж реченні наявний цікавий із семантичного погляду лексичний вираз *a Bad Thing,* який написано з неозначеним артиклем і з великої літери.

Дослідивши його в лексикографічних джерелах, розуміємо, що це алюзія або, інакше кажучи, засіб інтертекстуальності: «[вираз] бере свій початок із книги 1930 року “1066 And All That” В. К. Селлара та Р. Дж. Стмена; згодом популяризований через хакерську культуру; неформальний; означає дію, яка призводить до небажаних результатів для її суб’єкта. Вимовляти його необхідно з особливим наголосом на кожному слові, подібно до його написання з великої літери» [68].

З огляду на вище пояснення англійське речення “*materialism is a Bad Thing ...*” можна було б перекласти, до прикладу, як “... *dass der Materialismus schlecht is*”, однак прагматично цей переклад не є правильним, оскільки він не передає відповідного закладеного в оригінальному виразі ступеню негативності, легковажності та зневажливості. Вислів має бути негативним і водночас помірно саркастичним, що вимагає пошуку необхідної лексеми; нами було проаналізовано та відібрано лексему *das Grundübel* («головне зло, корінь зла»).

Лексичні одиниці *materialism*, *feminism*, *capitalism* у перекладі вжито з артиклями, оскільки іменники на *-ismus* у німецькій мові вимагають означеного артикля. У дієслівній конструкції *seem designed to make* дієслово *seem* перекладено прислівником *scheinbar darauf abzielen*, що є однією з важливих особливостей перекладу між мовною парою англійська-німецька (про це детальніше в наступному розділі).

Насамкінець в останньому реченні з метою уникнення повтору лексеми *agenda*, яку в оригіналі вжито двічі, у перекладі варто застосувати синонім: або *die dem Ziel des Wachstums und nicht der Agenda der Zufriedenheit von Menschen*, або *der „Wachstums“-Agenda und nicht dem Ziel der Zufriedenheit von Menschen*.

Альтернативи перекладу лексичних одиниць у цьому абзаці: ... *that suggest ...* – ... *die darauf hindeuten / die nahelegen ...*; *some people will be suspicious of theories ...* – ... *werden einige Leute skeptisch gegenüber Theorien sein / werden einigen Leuten Theorien verdächtig vorkommen*; *hijacked* – *an sich gerissen / vereinnahmt / gekapert*; *longstanding* – *lang bestehendes / altbekanntes / langjähriges*; *no need* – *kein Anlass / kein Bedarf*.

Текст № 1. Children are Unhappy because their Parents are too

Джерело: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2011/sep/14/children-parents-unhappiness> [88].

Оригінал	Переклад
<p>Children are Unhappy because their Parents are too</p> <p>If the global market had an emperor, he wouldn't be wearing any clothes. It is astounding that so much evidence can be staring so many people in the face, yet failing to inspire even a lull in an international conversation that peddles “rebalancing”, “a return to growth” or, at its most downbeat, “10 years of pain” before the “sunny uplands” of prosperity are regained. [...]</p> <p>In the eurozone, surely, the drama that is being played out is merely a microcosm of the drama that is occurring worldwide, and at the same time a macrocosm of that which is occurring within countries, within regions, within cities. Put simply, vast economic disparities make human</p>	<p>Kinder sind Unglücklich, weil ihre Eltern so auch sind</p> <p>Wenn es auf dem Weltmarkt einen Kaiser gäbe, würde er keine Kleider tragen. Es ist verblüffend, dass so viele Beweise so vielen Menschen ins Auge springen können, ohne überhaupt eine Pause in einer internationalen Diskussion auszulösen, die mit Schlagwörter wie „Neugewichtung“, „Rückkehr zum Wachstum“ oder, in ihrer düstersten Variante, „10 Jahre des Schmerzes“ hausieren geht, bevor die „sonnigen Hochländer“ des Wohlstands wiedergewonnen werden. [...]</p> <p>In der Eurozone ist das Drama, das momentan aufgeführt ist, sicherlich nur ein Mikrokosmos des Dramas, das sich weltweit abspielt, und gleichzeitig ein Makrokosmos dessen, das innerhalb der Länder, der Regionen und der Städte gegeben wird. Einfach ausgedrückt</p>

needs and wants too diverse to leave a great deal of room for the universal, cohesive desires that make societies stick together.

Unicef has this week published another report that warns of ailing childhoods. Children, starved of time by busy, working parents, are lavished with material possessions instead, which don't make them happy. Actually, working five days a week, finding some time to do the labour of running a home, then being too tired and short of time to develop hobbies beyond shopping, isn't a recipe for adult contentment either. Maybe it's not the demands of the rat-race, or the vacuity of consumer culture, that is making children unhappy, per se. Maybe it's a great deal more simple than that. Maybe children are unhappy because their parents are unhappy. [...]

führen die erheblichen wirtschaftlichen Disparitäten dazu, dass die Bedürfnisse und Wünsche der Menschen zu unterschiedlich sind, um eine große Menge Raum für die universellen, verbindenden Sehnsüchte, die die Gesellschaften zusammenhalten, zu lassen.

Diese Woche hat UNICEF einen weiteren Bericht veröffentlicht, der vor leidvollen Kindheiten warnt. Kinder, denen die Zeit ihrer vielbeschäftigten, schwer arbeitenden Eltern fehlt, werden stattdessen mit materiellen Gütern überhäuft, die sie nicht glücklich machen. Tatsächlich ist fünf Tage in der Woche zu arbeiten, etwas Zeit für die Haushaltsführung zu finden, dann noch zu müde zu sein und zu wenig Zeit zu haben, um sich Hobbys zuzulegen, die über das Shopping hinausgehen, auch kein Rezept für die Zufriedenheit von Erwachsenen. Vielleicht sind es nicht die Anforderungen des erbarmungslosen Konkurrenzkampfs oder die Sinnlosigkeit der Konsumkultur an sich, die Kinder unglücklich machen. Vielleicht ist es wesentlich einfacher als

<p>Even though the left is generally receptive, of course, to reports that suggest that materialism is a Bad Thing, some people will be suspicious of theories that seem designed to make women guilty. But there is no need for this. The problem is that life should be more family and community-friendly, in general. A longstanding problem with feminism is that it was hijacked by capitalism, and the advances that women have made over the last 40 years have often been advances that suited the “growth” agenda and not the human satisfaction agenda. [...]</p>	<p>das. Vielleicht sind Kinder unglücklich, weil ihre Eltern unglücklich sind. [...]</p> <p>Selbst wenn die Linke natürlich im Allgemeinen empfänglich für Berichte sind, die nahelegen, dass der Materialismus ein Grundübel ist, werden einige Leute skeptisch gegenüber Theorien sein, die scheinbar darauf abzielen, dass Frauen sich schuldig fühlen. Dafür gibt es aber keinen Anlass. Das Problem besteht darin, dass das Leben im Allgemeinen familien- und gemeinschaftsfreundlicher sein sollte. Ein lang bestehendes Problem mit dem Feminismus ist, dass er vom Kapitalismus gekapert wurde, und die Fortschritte, die Frauen während der letzten 40 Jahre erreicht haben, oft Fortschritte gewesen sind, die wirklich der „Wachstums“-Agenda und nicht dem Ziel der Zufriedenheit von Menschen entsprachen. [...]</p>
--	--

Другий досліджуваний нами текст (табл. 2.2) – це стаття Пандори Сайкс 2021 року на тему “How I Broke my Doomscrolling Habit” («Як я позбулася звички «думскролити»?») [92]. У ній авторка розповідає про те, як пододала звичку «думскролінгу» або надмірного споживання негативних новин в Інтернеті. Вона обговорює негативні наслідки безперервного читання та переглядання поганих

новин і наголошує на важливості пошуку балансу між інформованістю та збереженням психічного здоров'я.

Проаналізуємо кожне речення детальніше, звертаючи увагу на всі лінгвопрагматичні відмінності в перекладі. У другій частині першого речення “*making people think ... and making them laugh*” лексему *making* повторено двічі; задля уникнення подвійного *zu bringen* у перекладі її було трансформовано на *zu lassen*, що контекстуально означає те ж саме. Іншим варіантом перекладу цієї частини міг би бути: “*Dafür zu sorgen, dass die Menschen ein bisschen positive denken, und sie zum Lachen zu bringen.*”. Обидва варіанти є рівнозначними та передають однаковий сенс. Англійське словосполучення *fence salesman* перекладено складеним іменником *der Zaunverkäufer*, що є однією з лексичних особливостей перекладу з англійської мови німецькою.

У першому реченні також варто звернути увагу на переклад лексеми *people* німецькою, а саме – на вживання артикля *die*. Одразу зазначимо, що обидва варіанти перекладу – без або з артиклем (*Menschen* або *die Menschen*) – є правильними, вирішальну роль відіграє відношення перекладача до ситуації та суб'єктів у ній. Іменник без артикля *Menschen* стосується загалом усіх людей, без вказівки на конкретну групу чи кількість; тоді як з артиклем *die Menschen* – мовець звертається або посилається на конкретну категорію людей. Тому при вживанні артикля перекладач стає ближчим до аудиторії, ніби ототожнює читачів із тими, про кого йдеться в тексті.

Варто бути уважними при перекладі лексеми *creator* – “*someone who makes something new*” [73], оскільки прями́й відповідник *der Schöpfer* («творець») – “*Mensch, der etw. Neues und Bedeutendes geschaffen hat (gehoben; Religion)*” [75] не підходить контекстуально, оскільки звучить занадто піднесено та урочисто, що й підтверджує визначення в словнику. Доречними варіантними відповідниками є *der Gründer* – «засновник, творець» (“*jmd., der die Grundlage von etw. schafft, Urheber, Begründer*”); *der Urheber* – «автор, ініціатор, творець» (“*jmd., der etw. geschaffen hat, besonders auf dem Gebiet der Literatur, Kunst, Musik oder Wissenschaft, Schöpfer*”); *der Entwickler* – «розробник» (“*jmd., der an der*

(*Neu-*) *Entwicklung von Maschinen, Software o. Ä. oder an der Umsetzung von Kozepten mitwirkt*”); меншою мірою *der Erfinder* – «винахідник» (“*jmd., der eine neue Methode, Technik o. Ä. erfunden hat*”) [75].

Лексему *Follower* у перекладі запозичено, оскільки вона є загальноновизнаним англїцизмом і перекладати її було б недоречно. При пошуку відповідників у німецькій мові натрапляємо на, до прикладу, *der Abonnent* (*subscriber*; «абонент, передплатник») – “*Person, welche ein meist durch Vorauszahlung gesichertes Anrecht auf (meist) regelmäßige Inanspruchnahme bestimmter Leistungen oder Waren in Anspruch nimmt*” [67], що не підходить контекстуально, оскільки акцент зроблено на оплаті за використання послуг; або ж *der Anhänger* («прихильник, послідовник») – “*Person, die einer Gruppe oder einer Partei angehört, beziehungsweise diese unterstützt*” [67] – що також не підходить контекстуально, оскільки передбачає приналежність до групи або партії.

При перекладі другого речення першого абзацу, яке є складним реченням із різними видами зв’язку, застосовано низку граматичних трансформацій із метою структурної адаптації до цільової мови, адже дослівний переклад не мав би сенсу. Насамперед дієприкметниковий зворот “... *set up in September 2017*” перекладено підрядним означальним реченням “... *das er im September 2017 einrichtete*” із підметом *er* і присудком *einrichtete*. Важлива примітка щодо простого минулого часу *Präteritum* у перекладеному реченні: складний минулий час *Perfekt* (*eingrichtet hat*) у цьому контексті не може бути застосованим, тому що наявна специфікація часу – *im September 2017*.

Наступна частина речення “... *after he saw a picture of an old woman ...*” потребує особливої уваги перекладача, оскільки містить мовне порушення в оригіналі, інакше кажучи, мовну девіацію. Згідно з правилами англійської мови, коли наявні дві минулі події, одна з яких відбулася раніше, а друга слідувала за нею, попередню слід виражати за допомогою минулого доконаного часу *Past Perfect*, а ту, що була пізніше, – у минулому простому часі *Past Simple*. Оскільки в досліджуваному реченні подія, коли автор побачив фото, відбулася раніше за створення новинного порталу (спочатку він побачив фото, а тоді створив

портал), доречно було б використати минулий доконаний час *Past Perfect* – “*after he had seen a picture*”.

Окрім того, якщо дві події відбуваються в межах теперішнього або стосуються теперішнього часу, то обидві повинні бути виражені формами теперішніх часів, якщо ж у межах минулого – то минулих, тобто вони повинні узгоджуватися. Оскільки першу частину аналізованого речення перекладено в *Präteritum* – “... *das er im September 2017 einrichtete* ...”, друга має бути в *Plusquamperfekt* – “...*nachdem er das Bild ... gesehen hatte*”.

Дієприкметниковий зворот “*being rescued from* ...” трансформовано в підрядне означальне речення “*Frau ..., die während der ... gerettet worden war*”, яке в часі узгоджене з попередніми підрядними частинами. Інший постпозиційний дієприкметниковий зворот “... *during the floods caused by Hurrikan Harvey*” перекладено поширеним препозиційним атрибутивним зворотом “...*während der durch den Hurrikan Harvey verursachten Überflutungen*”, які є загальноживаними в німецькій мові, й у такий спосіб застосовано лексичну перестановку.

Підсумовуючи аналіз перекладу цього комплексного речення, варто зазначити, що хоча в процесі перекладу структуру англійського речення змінено з дотриманням граматичних норм німецької мови, а також виправлено певні «мовні недоліки» оригіналу, семантичний і прагматичний зміст збережено.

Наступне речення містить метафору *triumph in the tragedy*, яку перекладено дослівно *Triumph in der Tragödie*, що зберігає прагматичне значення, тон і ступінь інтенсивності оригіналу. У цьому ж реченні спостерігаємо граматичну трансформацію, а саме заміну дієприслівникового звороту в ролі обставини на особову форму дієслова в ролі однорідного присудка: “*she was on the back of a jet ski doing a double thumbs up ...*” – “*sie saß hinten auf einem Jetski und streckte beide Daumen nach oben ...*”; лексичну перестановку: “*Resch, 41, began ...*” – “*began die 41-jährige Resch ...*”, а також невеличке доповнення – займенниковий прислівник *damit*.

Альтернативи перекладу лексичних одиниць у цьому абзаці: *wildly* – *äußerst / überaus*; *outlet* – *das Portal / die Website*; *woman* – *die Frau / die Dame*; *floods* – *Überflutungen / Überschwemmungen*.

У першому реченні другого абзацу спостерігаємо граматичну заміну форми дієслова: англійського герундія *speaking* на німецький інфінітив *zu sprechen*. При такому перекладі увагу зосереджено безпосередньо на акті спілкування, підкреслено процес взаємодії авторки з співрозмовником. Переклад герундія через іменник “*Das Gespräch mit Resh ist für mich eine seltsam emotionale Erfahrung.*” зосереджує увагу на розмові як завершеному акті, результаті взаємодії, що зміщує акцент із процесу на сам факт розмови. Обидва варіанти правильні, але перший краще підходить контекстуально, оскільки наголошує на досвіді спілкування з іншою особою.

Метафоричний вислів *lifeline*, що в цьому контексті означає “*something that helps you when you are in a difficult or dangerous situation*” (дослів. «рятувальний круг»; переносн. «порятунок, остання надія») [73], перекладено німецькою як *der Rettungsanker* – “*letzter Halt, an den man sich in einer Notlage klammern kann*” (дослів. «рятувальний круг, канат»; переносн. «остання надія, опора») [36], що передає інтенсивність та емотивність оригінальної фрази. Більш ідіоматичним варіантом також могла б бути лексема *die Lebensader* – “*lebenswichtige Zufuhrstrecke*” (дослів. «артерія»; переносн. «порятунок, остання надія») [75]. Варіант довільного перекладу: “*Letztes Jahr rettete Tank’s Good News meine geistige Gesundheit*”.

У наступному реченні в оригіналі вжито метафору *put up my blinkers*, що за Кембриджським словником означає “*to be able only to see things one way and unwilling or unable to consider other possibilities*”, тобто «бачити речі лише з одного боку й не мати бажання чи можливості розглянути інші варіанти»; дослівно «носити шори» – «бокові щитки на вуздечці, прикріплені біля очей коня для того, щоб він не лякався» [29]. У німецькій мові віднаходимо три рівнозначних способи її перекладу зі збереженням змісту, який вона несе:

1) *mit Scheuklappen durch die Welt gehen* – “*die Augen vor der Realität verschließen, um Erschrecken zu vermeiden; sich nicht ablenken lassen*” [80];

2) *die Scheuklappen aufsetzen* (таке ж значення, що й попередній вислів);

3) *die Augen vor der Welt verschließen* – “*ein Problem, eine Bedrohung o. Ä. bewusst ignorieren; einen (zutiefst) ungerechten Zustand, verheerenden Missstand nicht wahrnehmen, realisieren, wahrhaben wollen*” [75].

Окрім того, застосовано синтаксичну заміну: просте англійське речення “*I had never been one to put up my blinkers.*” (підмет + присудок) перекладено складнопідрядним реченням із підрядним означальним “*Vorher war ich nie eine Person gewesen, die mit den Scheuklappen durch die Welt geht.*” (два підмети + два присудки). Також *one* можна було б передати через займенник *jemand*: “*Vorher war ich nie jemand gewesen, der seine Scheuklappen aufsetzt.*”.

У наступному реченні лексему *journalists* варто перекласти *JournalistInnen* із метою дотримання принципу гендерної рівності в мові. Дієслівний вираз *keeping informed* у ролі підмета можна перекласти декількома варіантами: 1) *das Informiertsein/Informiertbleiben*; 2) *informiert zu sein/bleiben*; 3) або ж із застосуванням лексичної трансформації додавання лексеми *das Bedürfnis* – “*das Bedürfnis, informiert zu bleiben*”. Важливо зазначити, що в першому прикладі при субстантивації дієслова до нього додано артикль, викинуто частку *zu* та прописано його з великої літери разом із прикметником, у другому – два слова написано з маленької літери окремо та з часткою *zu*.

Передостаннє речення абзацу містить емоційну метафору *to feel raw*, для якої насправді є достатньо відповідних прикметників у німецькій мові – *ausgebrannt / angreifbar / wie gerädert*. Дієслівну конструкцію *would wake up*, яка виражає повторюваність або звичку в минулому, передаємо за допомогою дієслова в *Präteritum* *wachte* і словосполучення прислівників *immer wieder*. Повторюваність у минулому також можна було б передати через прислівник *jeden Morgen* – “*Jeden Morgen wachte ich verängstigt auf ...*”. До того ж, при перекладі цієї частини застосовано лексичну перестановку слів: “*I’d wake up feeling terrified ...*” – “*Immer wieder wachte ich verängstigt auf ...*”. Це надає

більшої експресивності та увиразнює ситуацію. Насамкінець лексему *online* переміщено з кінця речення та об'єднано з іменником *der Online-Konsum*.

Альтернативи перекладу лексичних одиниць у цьому абзаці: *born out* – *entstand / geboren wurde*; *raw* – *ausgebrannt / angreifbar / wie gerädert*; *fire-hosed* – *überflutet von / überwältigt / überreizt / überschüttet*; *professional* – *professionell / beruflich*; *foolish* – *töricht / dumm*; *ignominy* – *die Schmach / die Schande / die Angst sich zu blamieren / die Blamage*; *to indulge* – *sich hingeben / sich ergeben*.

У третьому абзаці першого речення застосовано граматичну трансформацію перестановки та лексичну трансформацію додавання: “... *but popularised by ...*” – “... *bekannt wurde er allerdings erst ...*” (перестановка підмета та присудка; додавання *wurde*), що пов'язано з синтаксичною будовою німецького речення. Тут же стикаємося з подібною ситуацією з мовним порушенням, що й у першому абзаці – *after she noticed*. В оригіналі краще було б вжити *after she had noticed*, оскільки ця подія (коли журналістка помітила, як багато людей сугуляться над новинами) відбулася раніше за популяризацію терміну *doomscrolling*. Тому завданням перекладача, як уже неодноразово було згадано, є «виправити цю помилку» при перекладі – *nachdem sie bemerkt hatte* або *nachdem ihr aufgefallen war*.

Проаналізуємо ще декілька трансформацій у цьому реченні: лексико-семантична модуляція “*were hunched over their screens*” – “*über ihren bildschirmen gekrümmt saßen*”; граматичне додавання: “*with faces like Munch's Scream*” – “*mit Gesichtern, die an Munchs Gemälde der Schrei erinnerten*”.

Для останнього речення “*Ohhh, that's what I'm doing!*” пропонуємо два способи перекладу: 1) „*So heißt das, was ich gerade tun!*” (від імені кожної особи); 2) „*Ja, das tun wir gerade!*” (від імені всіх фоловерів) – трішки тривіально.

Альтернативи перекладу лексичних одиниць у цьому абзаці: *to consume* – *konsumieren / aufnehmen*; *were like* – *sagten / reagierten mit / antworteten*.

У першому реченні останнього абзацу непряму мову при перекладі передано за допомогою форми *Konjunktiv I es gebe*. Відповідно до німецького синтаксису англійський герундій *using* перекладено німецьким інфінітивом *zu*

verwenden. Інший варіант перекладу фрази *using the news* міг би бути *mit den Nachrichten so umzugehen*. Частина речення *as it was designed* при перекладі уточнено за допомогою прислівника – *wie sie **ursprünglich** vorgesehen waren*.

Наступне речення також містить декілька трансформацій: граматичну перестановку та перебудову речення: “*She ticks off ... as things you should ...*” – “*Als Themen, über die man ..., zählt sie ... auf*”; лексико-семантичну конкретизацію: “*things you should read*” – “*Themen, über die man lesen sollte*”. Насамкінець описано та уточнено аббревіатуру *NHS* – *National Health Service / der Nationale Gesundheitsdienst* і застосовано граматичну заміну: “*We have run out of ...*” – “*Uns sind ... ausgegangen*”.

Альтернативи перекладу лексичних одиниць у цьому абзаці: *key difference* – *entscheidender Unterschied / der Hauptunterschied*; *safe decisions* – *gesunde / fundierte / vernünftige Entscheidungen*.

Таблиця 2.2

Текст № 2. How I Broke my Doomscrolling Habit?

Джерело: <https://www.theguardian.com/society/2021/nov/13/good-news-how-i-broke-my-doomscrolling-habit> [92].

<p>How I Broke my Doomscrolling Habit?</p> <p>George Resch loves two things in this world: “Making people think a little bit more positively, and making them laugh.” A former fence salesman from Long Island, New York, Resch is now the creator of the wildly popular (2.5 million followers) positive news outlet Tank’s Good News, set up in September 2017 after he saw a picture of an old woman</p>	<p>Wie ich Meine Doomscrolling-Angewohnheit abgelegt habe?</p> <p>George Resch liebt zwei Dinge auf dieser Welt: „Die Menschen ein bisschen positiver denken zu lassen und sie zum Lachen zu bringen“. Als ehemaliger Zaunverkäufer aus Long Island, New York, ist Resch heute der Gründer des äußerst beliebten Portals für positive Nachrichten <i>Tank’s Good News</i> (2,5 Millionen Follower), das er im</p>
--	--

being rescued from her living room in Texas during the floods caused by Hurricane Harvey. Inspired by the image's portrayal of "triumph in the tragedy" – she was on the back of a jet ski doing a double thumbs up - Resch, 41, began posting similar images. [...]

Speaking to Resch is an oddly emotional experience for me. Last year, Tank's Good News became my lifeline. [...] Before this, I had never been one to put up my blinkers. I thought it dangerous and foolish to ignore bad news. Like many journalists, "keeping informed" verged on compulsion, born out of professional obligation and fear of ignominy. But last summer I felt raw; fire-hosed by information and stimuli. I'd wake up feeling terrified, before indulging in a bout of doomscrolling (the excessive consumption of bad or anxiety-inducing news online).

September 2017 einrichtete, nachdem er das Bild einer älteren Frau gesehen hatte, die während der durch den Hurrikan Harvey verursachten Überflutungen aus ihrem Wohnzimmer in Texas gerettet worden war. Inspiriert durch die Darstellung von „Triumph in der Tragödie“ – sie saß hinten auf einem Jetski und streckte beide Daumen nach oben – begann die 41-jährige Resch damit, ähnliche Fotos zu posten. [...]

Mit Resch zu sprechen ist für mich eine seltsam emotionale Erfahrung. Letztes Jahr wurde *Tank's Good News* zu meinem Rettungsanker. [...] Vorher war ich nie eine Person gewesen, die mit den Scheuklappen durch die Welt geht. Ich hielt es für gefährlich und töricht, schlechte Nachrichten zu ignorieren. Wie bei vielen JournalistInnen grenzte das Informiertsein an Zwang, der aus der professionellen Verpflichtung und der Angst vor Schmach geboren wurde. Letzten Sommer fühlte ich mich jedoch ausgebrannt, überflutet von Informationen und Reizen. Immer wieder wachte ich verängstigt auf, bevor ich mich mit einem Einfall von

The term doomscrolling was coined in a tweet in 2018, but popularised by business journalist Karen Ho in spring 2020, after she noticed how many people were hunched over their screens consuming excessive amounts of negative news, with faces like Munch's *Scream*. Ho started by simply asking her followers every night on Twitter: "Hey, are you doomscrolling?" and people were like, "Ohhhh, that's what I'm doing!"

[...]

Ho says there is a key difference between doomscrolling and preparation – using the news as it was designed, to stay informed and make safe decisions based on that information. She ticks off healthcare policies, public health measures and the weather as things you should read, and prepare for. "If the NHS

„Doomscrolling“ (dem exzessiven Online-Konsum von schlechten oder angsteinflößenden Nachrichten) hingab.

Der Begriff „Doomscrolling“ wurde 2018 in einem Tweet geprägt, bekannt wurde er allerdings erst durch die Wirtschaftsjournalistin Karen Ho im Frühjahr 2020, nachdem ihr aufgefallen war, wie viele Menschen über ihren Bildschirmen gekrümmt saßen und übermäßigen Mengen von negativen Nachrichten aufnahmen, mit Gesichtern, die an Munchs Gemälde *der Schrei* erinnerten. Ho fing damit an, einfach jeden Abend ihre Follower auf Twitter zu fragen: „Hey, seid ihr gerade am Doomscrolling?“ und die Leute reagierten mit: „So heißt das, was ich gerade tun!“ [...]

Ho meint, es gebe einen entscheidenden Unterschied zwischen Doomscrolling und Vorbereitung, die Nachrichten so zu verwenden, wie sie ursprünglich vorgesehen waren, also um informiert zu bleiben und auf der Basis dieser Informationen bedachte Entscheidungen zu treffen. So als Themen, über die man

<p>is saying: ‘We have run out of hospital beds in Yorkshire’, that stuff is depressing but it’s important for you to know.”</p>	<p>lesen und auf die man sich vorbereiten sollte, zählt sie Gesundheitspolitik, öffentliche Gesundheitsmaßnahmen und das Wetter auf. „Wenn der Nationale Gesundheitsdienst (National Health Service; NHS) meldet: „Uns sind in Yorkshire die Krankenhausbetten ausgegangen“, dann ist es so etwas deprimierend, aber es ist wichtig, dass man es weiß.”</p>
--	---

Третій текст (табл. 2.3) – це стаття Куби Шанд-Баптіст 2021 року на тему “Manifesto by Bernardine Evaristo Review – a Rallying Cry” («Книга британської письменниці Бернардин Еварісто «Маніфест» – це могутній клич душі»), у якій розповідається про книгу британської письменниці Бернардин Еварісто «Маніфест» [91]. Книга є сумішшю мемуарів і путівника життя, що пропонує розуміння життєвого шляху та кар’єри Еварісто та відображає її досвід як жінки змішаної раси в Британії, творчий шлях і наполегливість при невдачах.

Розпочнемо аналіз третього тексту із заголовку, який трансформовано зі застосуванням лексико-семантичної модуляції: англійська лексема *a rallying cry* – німецька *Der Schlachtruf*. На нашу думку, остання є експресивнішою та дає змогу краще налаштувати читача на історію, про яку розповідатиметься. Окрім того, у такий спосіб змінено кут сприйняття.

Варто звернути особливу увагу на часову форму в першому реченні. Одразу наголосимо на тому, що можливі два варіанти його перекладу: 1) “*Bernardine Evaristo war nicht immer ein Star.*”; 2) “*Bernardine Evaristo ist nicht immer ein Star gewesen.*”; тобто з часовими формами простого та складного минулого – *Präteritum* і *Perfekt*. Переклад у *Präteritum* вказує на те, що в минулому Бернардин Еварісто не була відомою, але не підкреслює, як це змінилося на сьогодні, тобто відображає констатацію факту без акценту на

поточну ситуацію. З іншого боку, речення в *Perfekt* також передає те, що Бернардин Еварісто не була видатною в минулому, проте наголошує на тому, що цей факт має значення на теперішній момент, і підкреслює, що зміни відбулися та наразі вона вже є популярною. Вибір належить перекладачу, адже обидва речення граматично є правильними. Нами було обрано форму складного минулого часу *ist gewesen* – із метою наголосу на зміні «статусу» Еварісто та надання особливої важливості тому, що наразі ситуація змінилася.

Спостерігаємо перестановку сполучника *aber* у перекладі, яку здійснено згідно з німецькою побудовою початку речень зі сполучниками *aber/jedoch*. Із метою пояснення та ознайомлення читачів із контекстом було застосовано лексичну трансформацію додавання – *ihre Autobiografie „Manifesto“*. Метафоричну фразу *to aim beyond the stratosphere* нами перекладено дослівно *über die Stratosphäre hinausstreben*; більш ідіоматичним варіантом перекладу є – *nach den Sternen greifen*. У наступному реченні здійснено лексичну перестановку: *her latest book* переміщено на початок речення, а також застосовано конкретизацію: *a sort of memoir-manual – eine Kombination aus Memoiren und Ratgebern*, при якій складний іменник *memoir-manual* перекладено двома іменниками, з'єднаними сполучником *und*.

Насамкінець застосовано граматичну заміну однини іменника в оригіналі *for any creative who has ...* на множину в перекладі *für alle Kreativen, die ... haben*. Словосполучення *a crisis of confidence* перекладено композитом *die Selbstvertrauenskrise*, які складають основу лексичного складу німецької мови.

Альтернативи перекладу лексичних одиниць у цьому абзаці: *according to her own Manifesto – wenigstens nach ihrem Buch „Manifesto“ / zumindest ihrer Autobiografie „Manifesto“ zufolge*; *gleefully – genüsslich / fröhlich*; *aimed beyond – hinausgestrebt / hinausgezielt*.

Наступний абзац не є складним ні граматично, ні семантично. Насамперед спостерігаємо субстантивацію фразового дієслова *to grow up – das Aufwachsen*, що є характерним для німецької мови. Атрибутивний прикметник *mixed-race* у словосполученні *mixed-race woman* перекладено постпозитивним атрибутом, що

складається з прикметника та іменника – *als Frau gemischter Herkunft*. Англійський неформальний вираз *to be good on* з прийменником *on*, на нашу думку, має контекстуальне значення «розбиратися в чомусь», що відповідає німецькому *kennen sich gut mit*. Ідіоматичну фразу *to be brought into the mix*, що означає “*someone or something has been included in a larger context*” [77] передано відповідною німецькою метафоричною фразою *ins Spiel kommen* – “(*ins Geschehen*) *eingreifen; sich (einer Sache) anschließen; sich beteiligen*” [78]. Альтернативи перекладу лексичних одиниць у цьому абзаці: *frank* – *freimütig / offen / ehrlich*; *nuances* – *Nuancen / Feinheiten*.

У третьому абзаці для перекладу іменника *self-expression* обрано лексему *der Selbstaussdruck* (“*bezieht sich darauf, deine Persönlichkeit auf authentische Weise zum Ausdruck zu bringen*”) [70], а не *die Selbstdarstellung* (“1) *Art und Weise, wie sich eine Person, eine Gruppe oder Institution anderen gegenüber präsentiert*; 2) (*künstlerische*) *Darstellung der eigenen Person*”) [71], тому що остання відображає трішки хвалебне ставлення, що не стосується контексту ситуації. У другому реченні при перекладі застосовано граматичну заміну дієприслівникового звороту “*through joining the arty class via ...*” на німецьке підрядне речення часу в *Perfekt* із ввідним сполучником *nachdem* – “*Nachdem ich über das Jugendtheater ... eingetreten war ...*”. Останнє узгоджено з іншою частиною: замість “*I was now willingly owning ...*” в оригіналі – “*stand ich nun bereitwillig ...*” у перекладі. Такі трансформації втілено з метою зробити текст перекладу природним для цільової аудиторії та адаптувати його до німецького синтаксису.

У першому реченні передостаннього абзацу застосовано синтаксичне уподібнення: граматичні часові форми оригіналу відповідають часовим формам перекладу. Цікавим із семантичного погляду є іменник *drivers* у множині – “*something that makes other things progress, develop, or grow stronger*” [73]; його перекладено лексевою *Triebfeder* із переносним значенням “*innere treibende Kraft, Antrieb (gehoben)*” («рушійна сила, спонукальна причина») [75]. Остання є більш образною та емоційно забарвленою за, до прикладу, прямий відповідник *Triebkräfte*. Окрім того, у такий спосіб уникнено повтору з *die Kraft* у тому ж

реченні. Також спостерігаємо черговий приклад перекладу герундія *the power of never giving up*, однак у цьому контексті в ролі атрибута, за допомогою інфінітива – *die Kraft, niemals aufzugeben*.

Насамкінець проаналізуємо переклад останнього абзацу:

– безособове речення “*Since it’s easy to imagine that ...*” передано за допомогою неозначеного займенника *man* і модального дієслова *können*: “*Da man sich leicht vorstellen kann, dass ...*”;

– лексему *stature* – “*reputation and importance based on admirable qualities or achievements*” («статус, рівень») [73] перекладено, відповідно, *das Format*, що має переносне значення та стосується рівня поваги, значущості чи репутації, яких досягнула видатна особа: “*von Personen; herausragendes Niveau; Gesamtheit der als vorbildlich angesehenen charakterlichen Eigenschaften und besonderen Kompetenzen, die den herausragenden Rang einer Person begründen*” [75];

– лексему *a knack for* – “*a special skill or the ability to use or do something easily*” («хист, спритність, вміння, талант») [73] можна перекласти двома способами: *die Gabe* – “*gehoben; Begabung, Talent*” («хист, талант, обдаровання») або *das Talent* – “*Fähigkeit, Vermögen, auf einem bestimmten Gebiet etwas zu leisten, wozu nicht jedermann in der Lage ist, Begabung, Anlage*” («хист, талант, обдарованість») [75];

– лексема *details* – “*the small features of something that you only notice when you look carefully*” («деталі, подробиці») також, окрім прямого відповідника *die Details*, могла б бути перекладена як *die Einzelheiten* – “*einzelner Teil eines großen Ganzen, Detail*” («подробиці, деталі»).

Таблиця 2.3

Текст № 3. **Manifesto by Bernardine Evaristo Review – a Rallying Cry**

Джерело: <https://www.theguardian.com/books/2021/oct/13/manifesto-by-bernardine-evaristo-review-a-rallying-cry> [91].

Manifesto by Bernardine Evaristo Review – a Rallying Cry	Der Schlachtruf von Bernardine Evaristo
---	--

Bernardine Evaristo hasn't always been a star. But she has at least according to her own Manifesto – always gleefully aimed beyond the stratosphere. A sort of memoir-manual, her latest book chronicles her life up until the present day and offers career advice for any creative who's ever had a crisis of confidence. [...]

Evaristo's frank observations about British society and the challenges of growing up in it as a mixed-race woman are entertaining as well as instructive. She is good on the complexities of Britain's class system, a structure "we are all subliminally inculcated into the nuances of... from birth", but which works differently, she observes, when gender, race and culture are brought into the mix. [...]

Through all of it runs Evaristo's unshakable need for self-expression, a

Bernardine Evaristo ist nicht immer ein Star gewesen. Sie hat aber, zumindest ihrer Autobiografie „Manifesto“ zufolge, schon immer genüsslich über die Stratosphäre hinausgestrebt. Ihr letztes Buch, eine Kombination aus Memoiren und Ratgebern, schildert ihr Leben bis zum heutigen Tag und bietet Karrieretipps für alle Kreativen, die jemals eine Selbstvertrauenskrise durchgemacht haben. [...]

Evaristos freimütige Beobachtungen über die britische Gesellschaft und die Herausforderungen, die das Aufwachsen als Frau gemischter Herkunft mit sich bringt, sind sowohl unterhaltsam als auch lehrreich. Sie kennt sich gut mit der Komplexität des britischen Klassensystems aus, einer Struktur, „in deren Nuancen wir alle unterschwellig eingepägt sind – von Geburt an“, die aber, wie sie beobachtet, anders funktioniert, wenn Geschlecht, Rasse und Kultur ins Spiel kommen. [...]

Durch all das zieht sich Evaristos unerschütterliches Bedürfnis nach

passion that has shaped her first as a performer, then as a writer, but above all as a person: “Through joining the arty class via the youth theatre... I was now willingly owning my outsider status, and moving away from the self-conscious child who looked at the pavement rather than ahead.”

The personal stories Evaristo tells – the great loves of her life, the ones who never stood a chance, the ones who should never have been given a chance in the first place – serve as drivers of the central theme: her honesty about rejection and, consequently, the power of never giving up.

Since it’s easy to imagine that a writer of her stature started out with a knack for producing award winning fiction, details of the insecurities that haunt her are comforting, even inspiring. [...]

Selbstaussdruck, eine Leidenschaft, die sie zunächst als Schauspielerin, dann als Schriftstellerin, aber vor allem als Person geprägt hat: „Nachdem ich über das Jugendtheater in die künstlerische Welt eingetreten war, ... stand ich nun bereitwillig zu meinem Außenseiterstatus und bewegte mich weg von dem verschlossenen Kind, das eher auf den Bürgersteig anstatt nach vorne schaute.“

Die persönlichen Geschichten, die Evaristo erzählt – die großen Lieben ihres Lebens, diejenigen, die nie eine Chance hatten, diejenigen, denen überhaupt nie eine Chance hätte gegeben werden dürfen – dienen als Triebfeder ihres zentralen Themas: ihre Ehrlichkeit über Zurückweisung und als Folge die Kraft, niemals aufzugeben.

Da man sich leicht vorstellen kann, dass eine Schriftstellerin ihres Formats mit einem Talent für preisgekrönte Belletristik begonnen hat, sind die Details der Unsicherheiten, die sie verfolgen, tröstlich und sogar inspirierend. [...]

Дослідивши вище подані аналізи перекладу трьох текстів з англійської мови німецькою, можна зробити такі висновки:

– значущу роль відіграє контекст, оскільки в ньому лексеми можуть набувати «незвичних» значень, що вимагає від перекладача вміння користуватися різними лексикографічними джерелами та аналізувати знайдену інформацію;

– необхідно звертати увагу на цільову аудиторію, адже від її особливостей залежить вибір мовних засобів (статеворольова диференціація в мові);

– особливої уваги також вимагають стилістичні характеристики оригіналу, як-от експресивність, емотивність, ідіоматичність мовних одиниць і виразів, наявність у них додаткових смислових і стилістичних відтінків значення;

– спостерігаємо активне застосування лексичних, граматичних і семантичних трансформацій із метою забезпечення адекватності перекладу та збереження прагматичного потенціалу оригіналу;

– правильне використання граматичних трансформацій у мові перекладу сприяє збереженню синтаксичної структури та стилістичних характеристик цільового тексту;

– важливо уникати лексичних повторів, водночас звертаючи увагу на лексичні особливості цільової мови, щоб не порушити стилістичну єдність тексту та забезпечити його природність для носіїв мови;

– оскільки для публіцистичного стилю характерне активне використання абстрактних іменників і збірних понять у множині, при перекладі важливо зберегти значення, яке несуть ці елементи, не порушуючи інтенції автора;

– оригінали можуть містити мовні девіації (як-от неправильне використання часових форм або лексичних одиниць із невідповідним контекстуальним значенням), які при перекладі повинні бути «виправлені» задля забезпечення ясності та коректності, оскільки німецькі публіцистичні тексти не передбачають творчих відхилень від норми, як це було б можливо, наприклад, при художніх текстах, де такі елементи зазвичай містять стилістичне або художнє забарвлення.

РОЗДІЛ 3

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ТА ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛО-НІМЕЦЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ

3.1. Лексико-семантичні аспекти англо-німецького перекладу

Переклад лексичних одиниць з однієї мови на іншу вимагає ретельного аналізу контексту та розуміння мовних і культурних особливостей обох мов. Це включає не лише переклад окремих слів, але й правильне відтворення фраз, ідіом і виразів, що мають специфічне значення в кожній мові. Перекладач повинен враховувати стилістичні нюанси, тон тексту та семантичні відтінки, щоб передати зміст оригіналу максимально точно та природно [48, с. 183].

Із лексичного погляду між англійською та німецькою мовами існує принципова різниця. Насамперед англійська мова характеризується широким спектром одно- та двоскладових лексичних одиниць, які є багатозначними. До прикладу, лексична одиниця *fine*: у ролі прикметника може означати *vorzüglich* – “(usually of art etc.) very good; of excellent quality” («відмінний, чудовий»); *schön* – “(of weather) bright; not raining” («гарний, прекрасний»); *gut* – “well; healthy” («у порядку»); *zart* – “thin or delicate” («тонкий, про матеріал»); *fein* – “made of small pieces, grains etc.” («дрібний»); *genau* – “careful; detailed” («витончений»); у ролі прислівника: *ausgezeichnet* – “satisfactorily” («відмінно, чудово»); у ролі іменника: *die Geldstrafe* – “money which must be paid as a punishment” («штраф»); у ролі дієслова: *mit einer Geldstrafe belegen* – “to make (someone) pay a fine” («штрафувати, оштрафувати») [74].

З іншого боку, німецька мова має багато комплексних слів, особливо іменників, і складну систему словотвору. При словотворенні нове слово утворюється шляхом поєднання двох або більше коренів, зі сполучним елементом або без нього: *die Muttersprache, das Tageslicht, die Landesregierung, die Selbstvertrauenskrise* [39, с. 418].

Окрім того, більшість іменникових і прикметникових складних лексичних сполук німецької мови пишуться лише разом, зрідка через дефіс. На відміну від англійської, у якій складні, особливо іменникові, сполуки найчастіше написані окремо або в поєднанні з прийменником *of*, іноді – через дефіс, як-от прикметники, або разом [48, с. 183].

Розглянемо приклади перекладу таких комплексних іменникових і прикметникових слів і словосполучень із англійської німецькою з досліджуваних нами вище текстів: *global market* – *der Weltmarkt*; *consumer culture* – *die Konsumkultur*; *family and community-friendly* – *familien- und gemeinschaftsfreundlich*; *fence salesman* – *der Zaunverkäufer*; *living room* – *das Wohnzimmer*; *anxiety-inducing* – *angsteinflößend*; *business journalist* – *die Wirtschaftsjournalistin*; *healthcare policy* – *die Gesundheitspolitik*; *health measures* – *die Gesundheitsmaßnahmen*; *health service* – *der Gesundheitsdienst*; *hospital bed* – *das Krankenhausbett*; *rallying cry* – *der Schlachtruf*; *career advice* – *der Karrieretipp*; *crisis of confidence* – *die Selbstvertrauenskrise*; *class system* – *das Klassensystem*; *self-expression* – *der Selbsta Ausdruck*; *youth theatre* – *das Jugendtheater*; *outsider status* – *der Außenseiterstatus*; *award-winning* – *preisgekrönt*.

Отож спостерігаємо, що англійські складені іменникові сполуки, які пишуться або окремо, або в поєднанні з прийменником *of*, а також прикметникові, які написано через дефіс, перекладено німецькими складними, які пишуться разом. Використання складних слів набирає все більшої популярності в сучасній німецькій мові, передусім у публіцистичних, технічних, наукових та адміністративних текстах, оскільки вони сприяють мовній економії [48, с. 184].

Необхідно наголосити, що в німецькій мові широко поширені іменники, які позначають збірні поняття. До прикладу, *das Gebirge* («гори») від *der Berg* («гора») або *das Gebüsch* («чагарник») від *der Busch* («кущ»), *das Besteck* («столові прибори») і *die Teigwaren* («макаронні вироби»). Англійською мовою ці лексеми, що виражають збірні поняття, варто перекладати формами множини: *das Gebirge* – *mountains*, *das Gebüsch* – *bushes* und *das Geschirr* – *dishes*. При

перекладі колективних термінів, які позначають різні поняття, як-от *die Teigwaren, das Geschwister* необхідно перерахувати їхні окремі елементи, наприклад, *macaroni, spaghetti, vermicelli, noodles* («макарони, спагеті, вермишель, локшина») і *brothers and sisters* («брати та сестри») [61, с. 42].

Наступний перекладацький принцип стосується англійських абстрактних іменників у множині. Англійська мова значно перевершує німецьку у своїй здатності утворювати форми множини, й тому для неї особливо поширеними є абстрактні іменники в множині, як-от *suspensions, hatreds, consciousnesses* [61, с. 44]. При перекладі на них варто звертати особливу увагу, оскільки однина не завжди передає всі семантичні тонкощі й тому певна неточність залишається. Справді задовільний переклад отримуємо тоді, коли німецька мова також пропонує форму множини для відповідного іменника, проте це можливо лише в тому разі, якщо цей іменник має таку форму.

До прикладу, німецька лексична одиниця *der Hass* («ненависть») не має форми множини, але німецька мова гнучка в утворенні композитів, що дає змогу сформулювати сполуки, як-от *das Haßgefühl, der Haßausbruch*. Отже, необхідно намагатися передати множину однією з цих лексем. Відповідні рішення можна знайти й для *suspensions* і *consciousnesses*: *Verdachtsmomente, Verdachtsgründe, Verdächtigungen; Bewußtseinsinhalte, Bewußtseinsvorstellungen*. Звичайно, вибір лексеми також залежить від контексту [61, с. 44-45].

У проаналізованих нами текстах оригіналу також спостерігаємо велику кількість абстрактних іменників у множині, які було перекладено відповідно до цього принципу та з урахуванням контексту: *disparities – Disparitäten; needs – Bedürfnisse; wants – Wünsche; desires – Sehnsüchte; societies – Gesellschaften; childhoods – Kindheiten; possessions – Gütern; demands – Anforderungen; advances – Fortschritte; observations – Beobachtungen; challenges – Herausforderungen; complexities – Komplexität; nuances – Nuancen; drivers – Triebfeder; insecurities – Unsicherheiten; amounts – Mengen; decisions – Entscheidungen; policies – Maßnahmen*.

Підсумовуючи, можна помітити, що більшість англійських абстрактних іменників у множині перекладено відповідними німецькими іменниками в множині. Хоча деякі з них, як-от *Kindheiten*, *Gesellschaften*, *Mengen*, *Unsicherheiten* не є звичними для вжитку, контекстуально саме їхня множинна форма передає необхідне значення. Лише дві лексеми *complexities* і *drivers* перекладено у формі однини: *Komplexität* і *Triebfeder*. Для першої не існує форми множини, й відповідні множинні видозмінені звороти не передають потрібного значення. Друга – *Triebfeder* – містить необхідне переносне значення саме у формі однини – «пружйна сила», тоді як *Triebfedern* у множині означає «пружини» або «мотиви, стимули».

Аналізуючи іменники, насамкінець також згадаємо про декілька прикладів субстантивації в досліджуваних текстах: *running a home* – *die Haushaltsführung*; *making them laugh* – *zum Lachen zu bringen*; *keeping informed* – *das Informiertsein/Informiertbleiben*; *growing up* – *das Aufwachsen*. Спостерігаємо, що така трансформація є характерною для німецької мови та дає змогу чітко ідентифікувати дію чи стан як предмет обговорення. З іншого боку, англійська мова часто використовує різні дієслівні форми в подібних контекстах і не має настільки розвиненої системи субстантивації, як німецька.

Наступний аспект, на який варто звернути увагу, – це атрибутивний характер німецької мови в порівнянні з англійською. Поглянемо на таке речення з другого проаналізованого тексту та його переклад:

“... *an old woman being rescued from her living room in Texas during the floods caused by Hurricane Harvey*” – “... *Frau gesehen hatte, die während der durch den Hurrikan Harvey verursachten Überflutungen aus ihrem Wohnzimmer in Texas gerettet worden war*”.

На відміну від німецької мови, для англійської не характерні поширені атрибутивні звороти перед іменниками. Натомість англійська використовує постпозиційні дієприкметникові звороти або підрядні означальні речення. У процесі перекладу з англійської мови німецькою слід уникати буквального

перекладу цих граматичних структур і враховувати можливість препозиційного розташування атрибутів у німецькій мові:

– “*The new regulations **introduced by the government** have improved the situation.*” – “*Die **von der Regierung eingeführten** neuen Vorschriften haben die Situation verbessert.*” («Нові правила, запроваджені урядом, покращили ситуацію».; або граматично доречніше українською – «Запроваджені урядом нові правила покращили ситуацію».).

– “*The economic problems **caused by the last financial crisis** are still being felt.*” – “*Die **durch die letzte Finanzkrise ausgelösten** wirtschaftlichen Probleme sind immer noch spürbar.*” («Економічні проблеми, спричинені останньою фінансовою кризою, досі відчутні».; або граматично доречніше українською – «Спричинені останньою фінансовою кризою економічні проблеми досі відчутні».).

– “*The scientist, **who is often quoted at international conferences**, has published a new study.*” – “*Der **auf internationalen Konferenzen oft zitierte** Wissenschaftler hat eine neue Studie veröffentlicht.*” («Науковець, якого часто цитують на міжнародних конференціях, опублікував нове дослідження».).

Окрім того, німецький дієприкметник теперішнього часу з *zu* відповідає постпозиційному англійському інфінітиву, і саме в пасивному стані, якщо перед іменником не стоїть прикметник:

– “*Ihre Führer konnten sich leider über **die einzuschlagende** Politik nicht einigen.*” – “*Their leaders unfortunately could not agree on the policy **to be adopted.***”

– “*Der als nächstes **zu berücksichtigende** Punkt waren die Lebensmittel.*” – “*The next thing **to be considered** was food*” [61, с. 73].

Загалом варто наголосити на тому, що в німецькій мові атрибути значно частіше, ніж в англійській, виступають носіями семантичного навантаження речення (*Sinnträger des Wichtigen*), тоді як в англійській мові цю функцію виконують основні члени речення (підмет і присудок). До прикладу, у реченні “*Die **durchwachte** Nacht machte sich bemerkbar.*” не *die Nacht* («ніч») є семантичним центром речення, тобто не вона викликала негативні наслідки, а

той факт, що людина цієї ночі з якихось причин не спала, тобто найважливішим словом у реченні є прикметник *durchwacht* [61, с. 76].

Це особливо помітно при перекладі англійських словосполучень моделі «іменник + (of) + іменник», які трансформуються на німецьку конструкцію «прикметник + іменник». До прикладу [61, с. 77, 80]:

- *the unkindness of your behaviour* – *dein unfreundliches Verhalten*;
- *the vivacity of his movements* – *seine lebhaften Bewegungen*;
- *Some twenty years of experience ...* – *Eine ungefähr zwanzigjährige Erfahrung ...* ;
- *a man of genius* – *ein genialer Mann*;
- *They led a life of hardships.* – *Sie führten ein sehr beschwerliches Leben.*

Із вище поданих прикладів спостерігаємо, як семантичний центр переходить із англійського іменника на німецький прикметник. Погляньмо, як цей принцип працює в реченнях:

- “*His honesty in his confession impressed everyone.*” – “*Sein ehrliches Geständnis beeindruckte alle.*”
- “*The kindness in her smile made the day better.*” – “*Ihr freundliches Lächeln machte den Tag besser.*”
- “*The thoughtfulness of her decision was of great importance.*” – “*Ihre durchdachte Entscheidung war von großer Bedeutung.*”

Однак варто наголосити на ще одній лексичній відмінності. В англійській мові прикметники в ролі атрибута можуть виконувати дві семантичні функції, тобто одночасно належати до двох семантичних типів: 1) якісні прикметники (*Qualitätsadjektive*): виражають ознаку, якість предмета, якого позначають (*a criminal lawyer* – “*a lawyer who is a criminal*”; «адвокат, який є злочинцем»); 2) відносні прикметники (*Beziehungsadjektive*): позначають ознаку через відношення до предмета (*a criminal lawyer* – “*a lawyer for criminal law*”; «адвокат у кримінальних справах») [62, с. 48-49].

У німецькій мові прикметники в препозиції також можуть виконувати подвійну функцію: 1) якісного прикметника: *menschliches Verhalten* – “*Verhalten,*

das menschlich ist” («людська поведінка»: у значен. поведінка, яка є людською); 2) відносного прикметника: *menschliche Natur* – “*die Natur des Menschen*” («людська натура, характер»: у значен. натура, характер людини). (Прим. – важливо: це не актуально при перекладі з цих мов українською; перекладено для загального розуміння). Однак у німецькій мові більшість прикметників діють здебільшого як якісні, дуже рідко – як відносні; можливості використання відносних прикметників набагато обмеженіші в порівнянні з англійською мовою.

До прикладу, у медіа можна часто помітити словосполучення *menschliches Versagen* або *trotz aller polnischer Proteste*, однак їхнє формулювання не є правильним, оскільки прикметники в цих сполуках виражають ознаки через відношення до позначуваного об’єкта. Тому правильно було б вжити – *Versagen des Menschen* та *Proteste Polens* [62, с. 49]. При перекладі атрибутивних прикметників у препозиції з англійської мови німецькою важливо аналізувати ці тонкощі та визначати, яку функцію в конкретному контексті виконує той чи інший прикметник.

Перший проаналізований текст містить три приклади: словосполучення *human needs and wants*, яке, відповідно, перекладено *Bedürfnisse und Wünsche der Menschen*, оскільки *die menschlichen Bedürfnisse und Wünsche* не відповідає дійсності, тому що не «людські потреби та бажання» у значенні, що вони мають людські риси, а в значенні, що це «потреби та бажання людей». І також словосполучення *adult contentment* і *human satisfaction*, які перекладено як *Zufriedenheit von Erwachsenen* і *Zufriedenheit von Menschen* замість *erwachsene Zufriedenheit* і *menschliche Zufriedenheit*, тому що не «доросле задоволення», а «задоволення дорослих», і не «людське задоволення», а «задоволення людей».

Насамкінець варто наголосити, що при роботі з лексикою завжди необхідно враховувати всі семантичні тонкощі та нюанси лексичних одиниць, особливо відмінності в сприйнятті та називанні предметів і понять між двома мовами. Розглянемо декілька прикладів. У німецькій мові існує загальна лексема *der Schrank* (“*die großen Gestelle aus Holz mit Türen, in die wir Bücher oder Geschirr, Kleider, Wäsche oder Spielzeug tun*”) для позначення всіх типів шаф,

незалежно від того, для чого їх використовують, тоді як в англійській мові для кожної шафи з іншим вмістом існують різні терміни, як-от *bookcase*, *cupboard*, *wardrobe*, *linen press* («книжкова шафа», «сервант», «гардероб» і «шафа для білизни»). Загального слова на позначення *der Schrank* немає. На сьогодні, однак, лексему *cupboard* можна використовувати не тільки в значенні «шафа для зберігання посуду», але й як «шафа для зберігання білизни» – *bedroom cupboard*, *linen cupboard*, проте ні в якому разі в значенні «книжкова шафа» – *bookcase* або «шафа для одягу» – *wardrobe*. Отож лексема *cupboard* не еквівалентна лексемі *der Schrank* [61, с. 21-22].

Іншим прикладом є лексема *die Straße*, яка в німецькій мові позначає як «дорогу», «шосе», так і «вулицю», тоді як в англійській мові розрізняють *street* і *road*. Подібно з лексичною одиницею «тісто» – у німецькій мові *der Teig*, тоді як в англійській варто розрізнити між *dough* («суміш борошна та води і/або молока – тісто»), *batter* («містить також яйце, рідке тісто, для млинців тощо») і *paste* («містить багато жиру, для тонкої випічки») [61, с. 21-22]. Ці відмінності демонструють те, наскільки по-різному дві мови можуть описувати та називати предмети й об'єкти навколо.

Перекладачам слід усвідомлювати, що одна мова може оперувати загальними термінами на позначення декількох відмінних концептів, тоді як інша – використовує більш конкретні та диференційовані лексичні одиниці. Тому кожен перекладач повинен володіти набором лексикографічних засобів, до яких він/вона може звернутися в процесі перекладу задля уточнення семантичних відтінків, яких можуть набувати лексеми в різних контекстах.

Отже, аналіз перекладу з англійської мови німецькою дає змогу виявити між ними основні лексичні відмінності. Велику частку словникового складу англійської мови становлять багатозначні одно- та двоскладові лексичні одиниці, тоді як німецька – відзначається численною кількістю композитів, зокрема іменників, і складною системою словотвору. Окрім того, характер написання складних лексичних сполук у цих мовах також суттєво відрізняється. У німецькій мові композити зазвичай пишуть разом або зрідка через дефіс, тоді як

в англійській – складні сполуки можуть бути написані окремо, із використанням прийменника *of* або через дефіс. Це потребує від перекладача вміння не лише правильно інтерпретувати структуру оригінального тексту, але й адаптувати її до правил цільової мови.

Насамкінець важливим аспектом є те, що для англійської мови особливо характерні абстрактні іменники у формі множини, зокрема в письмових текстах. При їхньому перекладі німецькою мовою необхідно зважати на потенційну втрату найтонших нюансів значення, якщо застосовувати однину. Також слід враховувати, що німецька мова тяжіє до субстантивації, тоді як англійська – до утворення дієслівних форм.

Необхідно згадати й те, що в німецькій мові атрибутивні звороти більшою мірою несуть основне семантичне навантаження речення, тоді як в англійській – ця функція належить головним членам речення (підмету та присудку), а також рідше – додатку. В англійській мові прикметник в атрибутивній позиції може виступати в ролі як якісного, так і відносного, у німецькій мові – лише якісного.

3.2. Граматичні аспекти англо-німецького перекладу

Подібно до того, як кожна мова відрізняється «характером» лексичної системи та способами творення лексичних одиниць, те саме стосується граматичної будови. І хоча англійська та німецька мають багато спільних рис у синтаксичному плані, належачи до одного індоєвропейського мовного ареалу, як-от основний принцип «суб'єкт + дієслово + об'єкт», наявні головні й підрядні речення, характерні дієслівні форми інфінітив, дієприслівник і дієприкметник (*Infinitiv und Partizip*) тощо, при детальному розгляді та аналізі цих спільних моделей стає зрозумілим, що їхнє застосування в конкретних лінгвістичних ситуаціях може відрізнитися. Інакше кажучи, попри те, що структури однакові, зміст який вони виражають – відмінний або абсолютно протилежний, тому вони не можуть бути перенесені з однієї мови на іншу буквально, без урахування

контексту, екстралінгвістичних факторів, лінгвопрагматичних особливостей, відношення адресата до виголошеного тощо.

Існують фундаментальні відмінності в тому, як носії англійської та німецької мов сприймають і виражають події з погляду минулого, теперішнього та майбутнього. Ці відмінності мають не лише граматичний характер, а впливають на весь спосіб сприйняття та інтерпретації ситуацій. В обох мовах певна подія насамперед підлягає детальному аналізу (тобто, чи є вона завершеною, чи має результат на момент мовлення, чи співвідноситься з іншою подією тощо), а потім уже виражається відповідними мовними засобами. Й більше того, одна й та сама подія може сприйматися по-різному в обох мовах й тому виражатися різними мовними засобами або ж граматичними формами. При перекладі часових форм важливо це враховувати й тому уникати принципу автоматизму «майбутній час у німецькій – майбутній час в англійській».

Наведемо приклади відмінностей у вживанні часових форм в англійській і німецькій мовах. Висловлюючись англійською мовою в теперішньому часі, мовець повинен уточнити, чи виконує він/вона певну дію «зараз», тобто під час мовлення (“*she is cooking, while I am speaking*” – “*sie kocht gerade, während ich spreche*”/“*sie is gerade am Kochen, während ich spreche*” – “*besonders umgangssprachlich (jmd., etw. ist am + substantivierter Infinitiv) drückt aus, dass ein Geschehen gerade stattfindet, noch nicht beendet ist*” [75]), чи загалом це є регулярною звичкою (“*she cooks a lot*” – “*sie kocht sehr viel / gerne und viel*”) тощо. І це уточнення виражено за допомогою різних часових теперішніх форм – *Present Continuous* або *Present Simple*. З іншого боку, німецька мова, по-перше, не має такої різноманітності теперішніх моделей, а по-друге, не вимагає такої розрізненості; головну роль відіграє контекст, а також додавання допоміжних маркерів часу, як-от прислівників.

До прикладу, речення з перекладених і проаналізованих нами текстів:

– “*In the eurozone, surely, the drama that is being played out is merely a microcosm of the drama that is occurring worldwide, and at the same time a macrocosm of that which is occurring within countries, within regions, within cities.*”

– “*In der Eurozone ist das Drama, das momentan aufgeführt ist, sicherlich nur ein Mikrokosmos des Dramas, das sich weltweit abspielt, und gleichzeitig ein Makrokosmos dessen, das innerhalb der Länder, der Regionen und der Städte gegeben wird.*” – В англійській мові віднесеність до теперішньої ситуації (події відбуваються на теперішній момент) виражено за допомогою часових форм у *Present Continuous*, тоді як у німецькій – за допомогою прислівника *momentan*.

– “*,Hey, are you doomscrolling?’ ... ,Ohhhh, that’s what I’m doing!’*” – “*,Hey, seid ihr gerade am Doomscrolling?’ ... ,So heißt das, was ich gerade tun!’*” – Подію, що відбувається в цей момент, виражено за допомогою в англійській мові – часових форм у *Present Continuous*, у німецькій – прислівника *gerade*.

Також труднощі для носіїв німецької мови спричиняють минулі форми, як-от *he saw/he has seen; we left/we have left*, тобто відмінності в часових формах *Past Simple/Present Perfect*. Причина полягає в тому, що англійці завжди бачать минуле у відношенні до теперішнього: чи важливий результат на цей момент, як вплинула подія на сьогодні, чи є це просто констатацією факту, чи відбулася вона задовго до моменту мовлення, проте є актуальною наразі тощо.

– “*Where did you put my purse?*” – Особа, до якої звертаються, повинна спробувати пригадати минулі події, фокус на минулому [62, с. 127].

– “*Where have you put my purse?*” – Мовця насамперед цікавить, де зараз знаходиться гаманець [62, с. 127].

В англійській мові теперішній доконаний час *Present Perfect* вживається здебільшого, коли минулі події безпосередньо пов’язані з теперішнім, тобто наслідки, результати події, що відбулася в минулому, є важливими на момент мовлення: “*I have lost my purse.*” («Я загубив свій гаманець». – у мене його вже немає, я не зможу зараз оплатити проїзд, я загубив його от-от недавно тощо) [62, с. 125]. Або ж також тоді, коли подія, що розпочалася в минулому, триває й досі: “*I have been married to him for five years*” (я досі одружена), зазвичай із маркерами часу *for, since* [62, с. 125].

Простий (неозначений) минулий час *Past Simple* вживаємо тоді, коли подія відбувалася й завершилася в минулому, але від теперішнього моменту, моменту

мовлення, вона ніби дистанціюється, тобто відчувається певна «відстань у часі»: “*I lost my purse.*” («Я втратив свій гаманець». – я загубив його давно (без контексту взагалі невідомо коли); проста констатація факту; згадка про те, що така ситуація була в житті мовця) [62, с. 125]. Звичайно, якщо є маркер часу, як-от *an hour ago, yesterday*, потрібно вживати лише *Past Simple* і ні в якому разі – *Present Perfect*: “*I lost my purse yesterday.*”. “*I have lost my purse yesterday*” – не має права на існування.

У німецькій мові вибір часу в цьому разі не залежить від маркерів часу чи ставлення до теперішнього, а, ймовіріше, є питанням способу, манери викладу. Порівняємо:

- 1) “*Ich habe heute sehr viel gemacht.*” – «Я сьогодні **славно** попрацював».
- 2) “*Ich machte heute sehr viel.*” – «Я сьогодні **багато чого** зробив».

У першому реченні за допомогою минулого складного часу *Perfekt*, що в німецькій мові найчастіше позначає завершеність події, мовець констатує факт. Звичайно, подія пов’язана з моментом мовлення, проте фокус не на її результаті, а на завершеності. Друге речення ніби розпочинає розповідь, тобто слухач очікує подальших подробиць, як-от: “*Ich machte heute sehr viel. Zuerst ging ich in den Laden, dann ...*”. Минулий простий час *Präteritum* у німецькій мові так само, як і в англійській *Past Simple*, описує події, які відбувалися й завершилися в минулому, також відчувається певна «часова дистанція», але слухач розуміє, що варто очікувати деталей, що розповідь продовжуватиметься.

Необхідно наголосити: якщо увагу зосереджено на завершеності події, навіть при наявності маркерів часу, у німецькій мові слід використовувати *Perfekt*, а не *Präteritum*: “*Gestern habe ich meine Portemonnaie verloren*” [62, с. 126]. Насамкінець *Präteritum* використовують переважно в письмовій формі, оскільки це розповідний час, тоді як *Perfekt* – в усному мовленні.

Звернемося до вже проаналізованого речення з третього тексту: “*Bernardine Evaristo hasn’t always been a star.*” – “*Bernardine Evaristo ist nicht immer ein Star gewesen.*”. Як було згадано, при перекладі з англійської мови німецькою можливі два варіанти *Perfekt* і *Präteritum*, але за кожного змінюється

перспектива, фокус. Оскільки в оригіналі *Present Perfect* означає, що подія має значення на цей момент і вона є повністю завершеною, для передачі цих аспектів було обрано минулий складний (доконаний) час *Perfekt*.

І якщо ж аналізувати майбутні часові форми, то для носіїв англійської мови теж важливо не просто виразити майбутню подію, а й розрізнити, чи є вона спланованою, тобто рішення було прийнято або затверджено заздалегідь – узгоджена домовленість (*Present Continuous – to be doing*), чи про майбутні плани або наміри було оголошено незадовго до моменту розмови (*to be going to*), чи рішення було прийнято в момент мовлення, тобто спонтанно (*will do*). Якщо ж йдеться про зафіксовані в розкладі події або майбутні події, які є частиною умовних речень або складнопідрядних речень часу, то необхідно вживати *Present Simple* (дієслово з *-s* або *-es*, якщо третя особа однини *he/she/it*).

– “*We are getting married next month.*” / “*She is flying to New York next week.*” (події сплановані заздалегідь: весілля зорганізовано, квитки куплено тощо).

– “*I am going to watch the game tonight after work.*” / “*They are going to eat only healthy food in China.*” (мовці оголосили про ці наміри нещодавно: невідомо, чи перший мовець подивиться сьогодні ввечері гру чи інші мовці харчуватимуться здоровою їжею в Китаї).

– “*We don't have milk. I'll buy some then.*” / “*Oh, I forgot to call her! I'll do it later.*” (рішення купити трохи молока та подзвонити іншій особі були прийняті в момент мовлення).

– “*The train leaves at 8 pm.*” / “*Her flight arrives at noon.*” (події, які мають відбуватися згідно з графіком).

– “*She will come if you invite her.*” (майбутня подія є частиною умовного речення).

– “*We will start the meeting after they arrive.*” (майбутня подія є частиною складнопідрядного речення часу).

Отже, розрізненість майбутніх часів в англійській мові демонструють граматичні форми, які відображають різні аспекти майбутнього. Тому важливими є знання та дотримання граматичних правил.

У німецькій мові граматичні форми не мають великого значення: для вираження майбутніх подій використовуються лише *Futur I* (майбутній час) і *Präsens* (теперішній час із майбутнім значенням). Тому вирішальними для вибору майбутнього часу є екстрамовні та прагматичні чинники.

Теперішній час із майбутнім значенням *Präsens* використовуємо для вираження запланованих майбутніх подій, щодо яких є впевненість, що вони точно відбудуться: “*Morgen fahre ich nach Berlin.*” [62, с. 121] – мовець точно завтра їде в Берлін («Завтра я їду в Берлін»). Майбутній час *Futur I*, з іншого боку, застосовуємо для вираження припущень або невпевненості щодо того, що певна подія відбудеться, тобто мовець лише має намір, збирається або обіцяє щось зробити: “*Morgen werde ich nach Berlin fahren.*” [62, с. 121] – мовець має намір поїхати завтра в Берлін, проте невпевнений, чи це станеться («Завтра я збираюся поїхати в Берлін»). Вибір однієї з цих часових форм при перекладі стає зрозумілим лише в контексті. Окрім того, в усному мовленні для вираження майбутніх подій найчастіше вживають саме *Präsens* через його простоту та зручність, особливо в поєднанні з маркерами часу.

Одним із наступних граматичних аспектів, на який варто звернути особливу увагу, є порядок слів у реченні. Загальновідомо, що в англійській мові чітко встановлений порядок слів у реченні: суб’єкт – дієслово – об’єкт, або ж підмет – присудок – додаток (*SVO; Subject-Verb-Object*), тобто підмет завжди стоїть на першому місці, за ним слідує присудок, а тоді додаток. Звичайно, можна спостерігати винятки, проте така схема є обов’язковою, й зміна порядку членів речення може призвести до зміни його значення. Порівняємо: “*The teacher praised the student.*” («Учитель похвалив учня») і “*The student praised the teacher.*” («Учень похвалив учителя»).

З іншого боку, німецька мова в цьому плані гнучкіша (хоча до прикладу суворіша, ніж українська). Хоча при побудові речення також важливо дотримуватися принципу *SPO (Subjekt-Prädikat-Objekt)* й обов’язковим є те, що дієслово в реченні завжди має стояти на другому місці, у німецькій мові дозволено змінювати позиції підмета та другорядних членів речення, залежно від

контексту, інтонації та стилістичних вимог, завдяки добре розвиненій флексійній системі. Тому зміна порядку цих членів речення не призводить до зміни їхніх синтаксичних функцій, а отже, й до принципової зміни значення всього речення. Порівняємо: “*Der Lehrer lobte den Schüler.*” («Учитель похвалив учня».) і “*Den Schüler lobte der Lehrer.*” («Учня похвалив учитель». – змінюється емоційне забарвлення речення).

Важливо бути обізнаними з такими граматичними нюансами задля забезпечення точності та адекватності перекладу. Розглянемо декілька прикладів, у яких видозмінено стандартну схему побудови речення:

1) Початкова позиція підмета в англійській мові – Кінцева або прикінцева позиція підмета в німецькій мові:

У німецькій мові можливе переміщення суб’єкта в кінець або під кінець речення задля досягнення емоційного або риторичного ефекту. На початку речень у такому разі зазвичай знаходиться обставина або додаток; речення є емоційно забарвленими. Окрім того, суб’єкт може бути розміщений наприкінці навіть дуже довгого речення. В англійській мові така структура неможлива, оскільки суб’єкт повинен завжди знаходитися в початковій позиції речення.

Наприклад, деякі речення з перекладених нами текстів:

– “*Put simply, vast economic **disparities** make ...*” – “*Einfach ausgedrückt führen die erheblichen wirtschaftlichen **Disparitäten** dazu ...*”.

– “***Unicef** has this week published another report ...*” – “*Diese Woche hat **UNICEF** einen weiteren Bericht veröffentlicht ...*”.

– “*But there is **no need** for this.*” – “*Dafür gibt es aber **keinen Anlass.***”

– “*A former fence salesman from Long Island, New York, **Resch** is now ...*” – “*Als ehemaliger Zaunverkäufer aus Long Island, New York, ist **Resch** heute ...*”.

– “*But last summer **I** felt raw ...*” – “*Letzten Sommer fühlte **ich** mich jedoch ausgebrannt ...*”.

– “*I’d wake up feeling terrified ...*” – “*Immer wieder wachte **ich** verängstigt auf ...*”.

– “*She ticks off healthcare policies, public health measures and the weather as things you should read, and prepare for.*” – “*So als Themen, über die man lesen und auf die man sich vorbereiten sollte, zählt sie Gesundheitspolitik, öffentliche Gesundheitsmaßnahmen und das Wetter auf.*”

2) Додаток у давальному відмінку в початковій позиції (німецька мова):

У німецькій мові додаток у давальному відмінку може перебувати в початковій позиції; речення в такому разі є пасивними (підметом у реченні є не суб’єкт, а об’єкт). При перекладі англійською додаток слід видозмінити на підмет; пасивну конструкцію натомість перетворити на *have* + *Partizip* або *Infinitiv*. Наприклад: “*Ihm wurden zwei Stellen angeboten, und er weiß nicht recht, welche er nehmen soll.*” – “*He’s had two posts offered to him and he is not sure which one to take.*”. Неправильними варіантами перекладу були б: німецького речення – “*Two posts have been offered to him.*”; англійського – “*Zwei Stellen wurden ihm angeboten.*” [61, с. 108], тому що змінюється перспектива, фокус. У проаналізованих текстах знаходимо єдиний приклад такого речення, тільки в зворотному порядку: “*We have run out of hospital beds in Yorkshire.*” – “*Uns sind in Yorkshire die Krankenhausbetten ausgegangen.*”.

Наступний перекладацький принцип, який було дотримано в досліджуваних текстах, полягає в заміні англійських дієприкметникових зворотів німецькими підрядними означальними реченнями. Це дає змогу зробити цільовий текст більш зрозумілим для носіїв німецької мови.

– “*Children, starved of time by busy, working parents, are lavished with ...*” – “*Kinder, denen die Zeit ihrer vielbeschäftigten, schwer arbeitenden Eltern fehlt, werden stattdessen mit ... überhäuft ...*” – зворот *starved of time...* перекладено підрядним означальним реченням із підметом *die Zeit* і присудком *fehlt*.

– “*A former fence salesman from Long Island, New York, Resch is now the creator of the wildly popular ... positive news outlet Tank’s Good News, set up in September 2017 ...*” – “*Als ehemaliger Zaunverkäufer aus Long Island, New York, ist Resch heute der Gründer des äußerst beliebten Portals für positive Nachrichten Tank’s*

Good News ..., **das er im September 2017 einrichtete ...**” – зворот *set up in September 2017* перекладено підрядним означальним реченням *das er im September 2017 einrichtete* з підметом *er* і присудком *einrichtete*.

– “*Like many journalists, “keeping informed” verged on compulsion, **born out of professional obligation and fear of ignominy.**”* – “*Wie bei vielen JournalistInnen grenzte das Informiertsein an Zwang, **der aus der professionellen Verpflichtung und der Angst vor Schmach geboren wurde.**”* – зворот *born out of...* перекладено підрядним означальним реченням *der aus ... geboren wurde* з підметом *der* і присудком *geboren wurde*.

Проаналізуємо іншу граматичну конструкцію – герундій (-ing). Одразу зазначимо, що в німецькій мові немає прямого еквівалента англійському герундію, тому є декілька альтернативних способів його перекладу:

- субстантивоване дієслово: “**Running is fun.**” – “**Das Laufen macht Spass.**”;
- інфінітив: “*I started **reading** a book.*” – “*Ich fing an, das Buch **zu lesen.**”*;
- підрядна частина зі сполучником *indem*: “*By **studying** hard, he passed the exam.*” – “**Indem er fleißig lernte, bestand er die Prüfung.**”;
- підрядні частини з іншими сполучниками (*wenn, dass, nachdem* тощо): “*I don’t like her **yelling** at me.*” – “*Ich mag es nicht, **wenn** sie mich **anschreit.**”*; “*I am proud of **completing** the project.*” – “*Ich bin stolz darauf, **dass** ich das Projekt **abgeschlossen habe.**”*.

У досліджуваних текстах зустрічаємо лише випадки перекладу англійського герундія німецьким інфінітивом:

- “*Actually, **working** five days a week, **finding** some time to do the labour of running a home, then **being** too tired and short of time to develop hobbies beyond shopping, isn’t a recipe for adult contentment either.*” – “*Tatsächlich ist fünf Tage in der Woche **zu arbeiten**, etwas Zeit für die Haushaltsführung **zu finden**, dann noch **zu müde zu sein** und zu wenig Zeit **zu haben**, um sich Hobbys zuzulegen, die über das Shopping hinausgehen, auch kein Rezept für die Zufriedenheit von Erwachsenen.*” (синтаксична роль підмета);

– “*Speaking to Resch is an oddly emotional experience for me.*” – “*Mit Resch zu sprechen ist für mich eine seltsam emotionale Erfahrung.*” (синтаксична роль підмета);

– “*Making people think a little bit more positively, and making them laugh.*” – “*Die Menschen ein bisschen positiver denken zu lassen und sie zum Lachen zu bringen.*” (у контексті синтаксична роль додатка);

– “*... using the news as it was designed ...*” – “*... die Nachrichten so zu verwenden, wie sie ursprünglich vorgesehen waren ...*” (у контексті синтаксична роль додатка).

Інший важливий перекладацький принцип, що стосується англо-німецького перекладу, звучить так: більшість англійських дієслівних конструкцій при перекладі німецькою мовою відповідають прислівникам або прислівниковим сполукам. Для цього в обох мовах навіть розвинулися певні відповідники, наприклад: *he happens to do / er tut zufällig; he likes to do / er tut gern; he is likely to do / er tut wahrscheinlich*; й у зворотному напрямі – *leider / I'm afraid, I'm sorry; hoffentlich / I hope* [61, с. 55].

Розглянемо такі приклади з досліджуваних текстів:

– “*... yet failing to inspire even a lull in a international conversation ...*” (основне дієслово у формі дієприкметника теперішнього часу) – “*... ohne dass es überhaupt zu einer Pause in einer internationalen Diskussion kommt ...*” (прийменник + прислівник);

– “*... theories that seem designed to make ...*” (дієслово-зв’язка, за яким слідує дієприкметник минулого часу) – “*Theorien ... die scheinbar darauf abzielen ...*” (прислівник);

– “*I'd wake up feeling terrified ...*” (модальне дієслово *would* + дієслово – конструкція для вираження повторюваних минулих дій) – “*Immer wieder wachte ich verängstigt auf ...*” (частка + прислівник);

– “*Hey, are you doomscrolling?*” (дієслово у формі теперішнього тривалого часу) – “*Hey, seid ihr gerade am Doomscrolling?*” (прислівник);

– “*,Ohhh, that’s what I’m doing!’*” (дієслово у формі теперішнього тривалого часу) – “*,So heißt das, was ich gerade tun!’*” (прислівник);

– “*She is good on the complexities of Britain’s class system ...*” (дієслово-зв’язка + прикметник) – “*Sie kennt sich gut mit der Komplexität des britischen Klassensystems aus ...*” (дієслово + прислівник).

Отже, в англійській мові виділяємо такі граматичні моделі, які відповідно до вище описаного перекладацького принципу слід перекладати прислівником або прислівниковою сполукою (поєднання інших частин мови, що виконують роль прислівника, як-от прийменник + іменник тощо) у німецькій мові:

1) дієслово-зв’язка + прикметник/дієприкметник:

– “*The team is bound to win the championship next year.*” – “*Mit Sicherheit wird die Mannschaft nächstes Jahr die Meisterschaft gewinnen.*” [48, с. 184].

Приклади: *to be accustomed to do sth – gewöhnlich; to be compelled to do sth – wohl oder übel; to be expected to do sth – voraussichtlich; to be happy to do sth – gern(e); to be likely to do sth – warscheinlich* тощо [62, с. 38-39].

2) модальне допоміжне дієслово + *Present Perfect*:

– “*She may have forgotten her key.*” – “*Vielleicht hat sie ihre Schlüssel vergessen.*” [48, с. 184].

Приклади: *can, could – möglicherweise, eventuell, vielleicht; must – bestimmt, sicher(lich), mit Sicherheit; should – überhaupt, eigentlich* тощо [62, с. 37].

3) основне дієслово + доповнення *Ergänzung* (інфінітив, герундій):

– “*She appears to have many friends.*” – “*Anscheinend hat sie einen großen Freundeskreis.*” [62, с. 30].

Приклади: *to assume to do sth/that – vermutlich, wohl; to choose to do sth – freiwillig, bewusst, gern(e); to dislike doing sth – nicht gern(e); ungern* [62, с. 41].

4) допоміжне дієслово + іменник:

– “*We have pleasure in sending you the enclosed price list.*” – “*Gern senden wir Ihnen als Anlage unsere Preisliste.*” [62, с. 31].

Приклади: *to have difficulty in doing sth – schwer, kaum; to have the right to do sth – mit/zu Recht; to be at pains to do sth – ausdrücklich* [62, с. 40].

5) У деяких випадках **безособові речення** в англійській мові також можуть бути виражені прислівниками в німецькій мові:

– *“It is certain that he will agree.”* (безособове речення, що складається з формального займенника *it*, дієслова-зв’язки та прикметника) – *“Bestimmt ist er einverstanden.”* (прислівник) [62, с. 32].

Приклади: *it is clear that – offensichtlich; it is hoped that – hoffentlich; it is just that – nur, einfach, lediglich; it is frequent that – oft, häufig; it is natural to do so – natürlich, selbstverständlich* тощо [62, с. 45].

Безособові речення часто мають модальне значення, виражаючи бажання, припущення, ймовірність, пораду тощо. У таких реченнях до прислівника при перекладі додаємо модальне дієслово:

– *“It is advisable to book early, especially for peak seasons.”* (безособове речення, що складається з формального займенника *it*, дієслова-зв’язки та прикметника) – *“Vorsichtshalber sollten Sie früh buchen, vor allem wenn Sie in der Hochsaison fahren wollen.”* (прислівник + модальне дієслово) [62, с. 32].

Приклади: *it is essential to do sth – unbedingt müssen; it is forbidden to do sth – nicht dürfen; it is tough to do sth – kaum/schwerlich können* [62, с. 45-46].

б) **Головне речення, що складається з підмета та присудка**, за яким слідує підрядне речення в ролі підмета або додатка:

– *“The trouble is that it (i.e. the Berlin Republic) may have as many jobless people as the Bonn Republic.”* – *“Leider nur wird die Zahl der Arbeitslosen wahrscheinlich auch nicht niedriger sein als in der Bonner Republik.”* [62, с. 33].

Переклад англійських дієслівних конструкцій німецькими прислівниками є необхідним із низки семантичних і стилістичних причин. Розглянемо такий приклад: *“He is sure to do it.”* – дієслівний вислів *to be sure to* виражає оцінку стороннього спостерігача, а не думку того, про кого йдеться в мовленні. Варіант перекладу *“Er ist sicher, es zu tun.”* структурно є правильним, проте семантично та стилістично – ні, оскільки відображає хибну перспективу – суб’єкт, про кого йдеться, сам про себе так думає. Правильним перекладом цього речення є: *“Bestimmt macht er das.”* – оцінка стороннього спостерігача [62, с. 32].

Ще один приклад наголошує на стилістичній значущості. Розглянемо два варіанти перекладу речення “*He is presumed to be living in Spain.*”:

1) “*Es wird vermutet, dass er jetzt in Spanien lebt.*” – дослівний переклад; фокус зміщено на головну частину, хоча важлива інформація міститься в підрядній частині складного речення.

2) “*Er lebt jetzt vermutlich in Spanien.*” – прислівник; важлива інформація міститься в простому двоскладовому реченні, на якому зосереджено основну увагу [62, с. 34].

Отож другий варіант демонструє синтаксичне спрощення, скорочення складного речення, яке містить головну та підрядну частини, на просте двоскладове речення. У такий спосіб основну увагу не порушено, а зосереджено на передачі повідомлення.

Підіб’ємо підсумки аналізу основних граматичних відмінностей між англійською та німецькою мовами, на які варто звертати увагу в процесі перекладу. Насамперед спостерігаємо суттєві розбіжності в сприйнятті та вираженні подій у часі. В англійській мові існує велике різноманіття часових форм, тому можна підсумувати, що часова диференціація є особливістю саме англійської мови. Натомість німецька мова має менш розвинену систему часових форм, вибір яких залежить значною мірою від контексту та маркерів часу.

Ще однією важливою граматичною відмінністю є порядок слів у реченні. В англійській мові правило «суб’єкт-дієслово-об’єкт» (SVO), де підмет завжди стоїть на першому місці, за ним присудок, а тоді додаток, є обов’язковим (за винятком випадків, що можуть траплятися в текстах художнього стилю). Німецька мова, хоча й слідує принципу SVO, завдяки розвиненій флексійній системі є більш гнучкою в розміщенні підмета та другорядних членів речення, що дає змогу варіювати їхній порядок залежно від контексту та інтонації.

Окрім того, при перекладі з англійської мови німецькою необхідно враховувати особливості вживання та утворення дієприкметникових зворотів і герундія. Англійські дієприкметникові звороти зазвичай еквівалентні німецьким підрядним означальним реченням, а герундій, який не має прямого відповідника

в німецькій, слід перекладати через субстантивоване дієслово, інфінітив, за допомогою різних типів підрядних речень тощо. Насамкінець один із найголовніших принципів англо-німецького перекладу полягає в тому, що більшість англійських дієслівних конструкцій слід перекладати за допомогою німецьких прислівників або прислівникових зворотів, що необхідно для збереження семантичної точності та стилістичної відповідності.

3.3. Перекладацькі трансформації як засіб збереження прагматичного потенціалу тексту-оригіналу

3.3.1. Значимість перекладацьких трансформацій

Як уже неодноразово було згадано, будь-який текст створюється з метою отримати певний комунікативний ефект, тому прагматичний потенціал складає важливу частину змісту конкретного тексту. Для його визначення необхідно аналізувати не лише лексичні та граматичні аспекти, а й ті стратегічні прийоми, які були використані з метою вплинути на читача, його/її емоції, переконання, поведінку, бачення, сформувані в нього/неї бажану реакцію та ставлення, тобто, інакше кажучи, змінити щось.

Виникає необхідність прагматичної адаптації тексту, що може призвести до застосування певних трансформацій або операцій під час перекладу [10]. Перекладацькі трансформації тісно пов'язані з лінгвістичною прагматикою, оскільки вони дають змогу зберегти комунікативну функцію, наміри мовця та емоційне забарвлення висловлювань у процесі перекладу.

На думку британської дослідниці Мони Бекер, досягнення прагматичної адекватності виходить за текстовий рівень перекладу простого поєднання речень та абзаців в єдине ціле й ідентифікацію різноманітних текстових рис. Для того, щоб перекладений текст мав вплив на аудиторію, подібний оригіналу, перекладач повинен розуміти, як і навіщо використовується певне висловлювання в певній комунікативній ситуації, а також у який спосіб можна інтерпретувати його в контексті [51, с. 217].

Отож у процесі роботи перед перекладачами постають справжні виклики, коли, наприклад, не вдається віднайти прямі відповідники в іншій мові. Повсякчас необхідно вдаватися не лише до пошуків іншого еквівалента або фразового пояснення, а й до пошуків інших способів передачі мови оригіналу мовою перекладу. Для цього існує значна кількість різних трансформацій, які є справжніми помічниками перекладача, а в майбутньому й читача [40, с. 347].

На сьогодні, однак, усе ще не існує загальноприйнятого визначення як поняття «перекладацька трансформація» (ПТ), так і їхньої систематизованої класифікації. Узагалі питання перекладацьких трансформацій досліджують багато українських науковців, як-от О. М. Волченко [6], В. В. Нікішина [6], А. В. Красуля [16], І. М. Литвин [20], В. А. Лобода [22], А. В. Мамрак [24], О. І. Приймачок [35], О. О. Селіванова [41, 42, 43], С. О. Швачко [49] та інші.

І. М. Литвин наголошує на тому, що задля досягнення прагматичної еквівалентності оригіналу та перекладу за відсутності прямих, повних відповідників перекладачеві необхідно вміти застосовувати «трансформації» – «перетворення, які здійснюються при переході від оригінального тексту до перекладного» [20, с. 25]. За визначенням А. В. Мамрак, «перекладацькі трансформації – це символічно виражені морфо-синтаксичні відповідності між подібними реченнями та фразами» [24, с. 107].

Оскільки головною метою перекладу є досягнення адекватності, стверджують О. М. Волченко та В. В. Нікішина, то основне завдання перекладача полягає в тому, щоб вміло вжити необхідні перекладацькі трансформації для того, щоб текст перекладу якнайточніше передавав усю інформацію, що міститься в тексті оригіналу, із дотриманням відповідних норм мови перекладу. Перетворення, за допомогою яких здійснюється перехід від одиниць мови оригіналу до одиниць мови перекладу, науковиці трактують «перекладацькими трансформаціями» [6, с. 252].

Як підсумовує В. А. Лобода, «перекладацькі трансформації – це міжмовні перетворення, перебудова елементів вихідного тексту та операції перефразування з метою досягнення перекладацького еквіваленту» [22, с. 73].

Загальну дефініцію також наводить А. В. Красуля: перекладацька трансформація – це «прийом логічного мислення, який ґрунтується на рівнозначному смислового перетворенні вихідної мовної конструкції за умови відмінності від словникової форми, але при збереженні її функціонального впливу» [16, с. 301].

Найбільш доречним вважаємо визначення поняття «перекладацька трансформація», сформульоване українською мовознавицею О. О. Селівановою, оскільки воно стисло та лаконічно формулює основну суть перекладацьких перетворень, а також робить важливий акцент на збереженні інформації та комунікативного впливу при зміні формальних чи семантичних компонентів, що є головним у процесі перекладу:

«Перекладацькі трансформації – це прийоми, що сприяють досягненню еквівалентності перекладу та передбачають процедуру перетворення з метою переходу від одиниць оригінального тексту до одиниць перекладу зі збереженням відповідності комунікативного впливу на адресатів оригіналу й перекладного тексту» [43, с. 683].

На її думку, такі перетворення здійснюються як на підставі системних розбіжностей двох мов – системні трансформації, так і через відмінність культур, онтологій двох народів, програм інтерпретації читачів оригіналу та перекладу. Останні перетворення можна назвати функціональними [42, с. 456]. Відповідно, перекладацькі трансформації – це міжмовні перетворення, перебудова вихідного тексту або заміна його елементів задля досягнення перекладацької адекватності та еквівалентності, основними характеристиками яких є міжмовний характер і цілеспрямованість [11, с. 148].

Отже, перекладацькі трансформації є інструментами, які дають змогу зберегти прагматичний потенціал оригіналу під час перекладу. Вони забезпечують адаптацію висловлювання до норм та особливостей мови перекладу зі збереженням при цьому комунікативних намірів, емоційного тону та прагматичної функції оригіналу. Це особливо важливо в умовах міжкультурної комунікації задля адекватного сприйняття тексту цільовою аудиторією.

3.3.2. Перекладацькі трансформації при перекладі англійських текстів німецькою мовою

Для проведення аналізу перекладацьких трансформацій на матеріалі мовної пари англійська-німецька насамперед необхідно визначитися, якої класифікації дотримуватися. Важливо зазначити, що так само, як не існує узгодженої наукової думки щодо визначення поняття «перекладацька трансформація», немає єдиного підходу до їхньої класифікації.

Одні науковці поділяють усі трансформації загалом на чотири основні типи: перестановку, заміну, додавання та вилучення (опущення). На нашу думку, це взагалі не бере до уваги складність і різноманітність перекладацьких процесів, які можуть включати нюанси, що виходять за межі простих категорій. Таке спрощене класифікування не враховує, наприклад, контекстуальні зміни, культурні адаптації та специфічні функціональні потреби мови перекладу.

Різні школи дослідників по-різному групують ПТ за характером перетворення на: лексичні, граматичні та комплексні (з уваги випущено семантичний компонент); морфологічні, синтаксичні, семантичні, стилістичні (нелогічним є критерій поділу); граматичні, лексичні, стилістичні (не охоплюють усі аспекти функціональних і комунікативних змін у процесі перекладу) тощо. Таких класифікацій багато, але всі вони є недоопрацьованими, оскільки кожного разу з уваги випущено певний аспект.

Нову класифікацію перекладацьких трансформацій запропонувала О. О. Селіванова, спираючись на тріаду мовного семіозису (Ч. Морріс) – семантики, синтактики та прагматики [42, с. 454-456]. На її думку, розділити наведені три виміри семіозису як цілісного процесу вкрай важко, адже зміна форми зумовлює здебільшого й зміну смислу, модифікація прагматичного впливу також передбачає зміну форми та змісту повідомлення. Ураховуючи таку нероздільність, вона умовно поділила перекладацькі трансформації на формальні (передбачають зміну форми в перекладі при збереженні змісту оригіналу), формально-змістові (обумовлені специфікою мовних систем оригінального та перекладного текстів, а також контекстуальними та

прагматичними факторами; передбачають зміну форми та модифікацію змісту), і прагматичні, останні також є формально-змістовими. Кожен із цих типів представлений одиницями різних мовних рівнів: фонетичного, графічного, лексичного, граматичного (морфологічного та синтаксичного) тощо [20, с. 26].

Оскільки науковці не дійшли згоди щодо єдиного поділу та систематизації ПТ, проаналізувавши різні намагання багатьох українських і закордонних науковців розподілити перекладацькі трансформації на певні групи, а також надзвичайну кількість різнопланових не до кінця обґрунтованих класифікацій, нами було розроблену власну універсальну класифікацію.

Тому за основу в магістерській роботі взято попередньо розроблену та описану у власній статті «Лексичні та граматичні трансформації в процесі перекладу на матеріалі мовної пари англійська-німецька» [12], а також удосконалену в цій праці, класифікацію перекладацьких трансформацій, що включає шість основних груп: фонографічні, лексичні, граматичні (морфологічні та синтаксичні), трансформації змішаного типу або комплексні (лексико-граматичні та лексико-семантичні), семантичні, стилістичні, а також додаткову сьому – прагматичні (є умовною та складнорівневою). Ця класифікація підсумовує попередні напрацювання, охоплює всі лінгвістичні аспекти – фонетичний, морфологічний, лексичний, граматичний, семантичний, прагматичний, а також відокремлює у формальну категорію функційно-стильові та комунікативні засоби мови.

Фонографічні трансформації (реалізація на фонетичному та графічному рівнях) – це формальні перекладацькі прийоми, спрямовані на відтворення звукових і графічних характеристик вихідної одиниці в іншій мові. До фонографічних трансформацій традиційно відносимо **транскрипцію** (*Transkription; transcription*), **транслітерацію** (*Transliteration; transliteration*), **комбінацію** транскрипції й транслітерації та фонографічну заміну за традицією.

Транскрипція (передача звукового складу слова мови-оригіналу за допомогою літер цільової мови) і **транслітерація** (передача графічного складу слова мови-оригіналу за допомогою літер цільової мови) – не широко поширені

лексичні трансформації при перекладі з німецької англійською, оскільки обидві мови застосовують латинську абетку, а вищеназвані трансформації найбільш уживані при перекладі між мовами різних орфографічних систем, як-от з латиниці на кирилицю й навпаки [12, с. 231].

Лексичні трансформації (одиниця в основі – лексема; реалізація – на лексичному рівні) – це різноманітні формально-змістові перетворення лексичних елементів мови оригіналу під час перекладу без зміни їхнього лексичного значення та змістового наповнення. Лексичні модифікації застосовують при перекладі мовних одиниць, що «виходять за межі» цільової мови, наприклад, власні назви або терміни, які специфічні для вихідної мови, але невідомі в цільовій. Це також можуть бути технічні терміни з різних галузей знань, включно з тими, що описують об'єкти, явища та поняття, які є характерними для вихідної культури [17, с. 130].

Згідно з нашою класифікацією до лексичних трансформацій належать: **запозичення** (*Entlehnung; borrowing*), **калькування** (*Lehnübersetzung; calque/loan translation*), а також **перестановка** (*Permutation/Umstellung; permutation*), **додавання** (*Addition/Hinzufügung; addition*), **опущення** (*Auslassung; omission*) на лексичному рівні (оскільки останні три трансформації також можуть бути застосовані й на граматичному) [12]. Запозичення, калькування, перестановка є формальними, додавання та опущення – формально-змістовими.

Запозичення передбачає взяття слова безпосередньо з однієї мови та використання його в іншій без перекладу; тобто прийняття лексичної одиниці з іноземної мови [12, с. 231]. До прикладу, використання в перекладених нами німецьких текстах таких лексем: *Follower, Doomscrolling, Portal, Star, Shopping*. **Калькування** означає буквальний переклад, буквальне перенесення або копіювання іншомовного слова або словосполучення за допомогою слів цільової мови: *global market* → *der Weltmarkt*; *consumer culture* → *die Konsumkultur*; *living room* → *das Wohnzimmer*; *healthcare policy* → *die Gesundheitspolitik*; *career advice* → *der Karrieretipp*; *class system* → *das Klassensystem* тощо.

Перестановка – це зміна порядку елементів – у цьому разі одиничних слів або словосполучень – у перекладеному реченні без загальної змістової втрати, або перестановка слова з одного речення в інше для досягнення більш природного звучання в цільовій мові [12, с. 231]: *put simply – einfach ausgedrückt; human needs and wants – Bedürfnisse und Wünsche der Menschen; “Unicef has this week published” ... – “Diese Woche hat UNICEF ... veröffentlicht”*.

Додавання – це різновид перекладацької трансформації, мета якої полягає у відтворенні в перекладеному тексті тих слів, що були пропущені в оригінальному тексті, але є необхідними для повного розуміння цільовою аудиторією [12, с. 231]: *“But she has at least according to her own Manifesto ...” – “Sie hat aber, zumindest ihrer Autobiografie „Manifesto” zufolge ...”* (додано лексему *Autobiografie*).

Протилежним додаванню прийомом, коли зайві або «надлишкові» слова при перекладі викидають або опускають, є **опущення**. У проаналізованих текстах спостерігаємо найчастіші приклади опущення часток (як-от *so*).

Наступна група – **граматичні (синтаксичні) трансформації** – формально-змістові перекладацькі трансформації, що передбачають заміну структури слова, словосполучення або речення зі збереженням семантичної інформації. При перекладі з англійської мови німецькою та навпаки найпоширеніші відмінності спостерігаємо в порядку слів у реченні, вживанні часових форм, вираженні модальності, у формах пасивних конструкцій тощо [12, с. 231].

До граматичних трансформацій відносимо: **синтаксичне уподібнення / дослівний переклад** (*syntaktische Assimilation/wörtliche Übersetzung; syntactic assimilation/literal translation*); **членування речень** (внутрішнє та зовнішнє) (*Satzteilung; division of sentences*); **об'єднання речень / інтеграція** (*Satzkombination; combination of sentences*), а також, за таким же принципом, що й лексичні перетворення, **перестановку** (*Permutation/Umstellung; permutation*); **додавання** (*Addition/Hinzufügung; addition*); **опущення** (*Auslassung; omission*) і **граматичні заміни** (*grammatikalische Ersetzungen; grammatical replacements*) на

морфологічному (найпоширеніша – **транспозиція** (*Transposition; transposition*)) і синтаксичному рівнях.

Синтаксичне уподібнення (або дослівний переклад) – це граматична видозміна, коли синтаксична структура оригіналу перетворюється на аналогічну структуру мови-перекладу. Цей вид трансформації застосовують тоді, коли в мові-оригіналу й мові-перекладі існують паралельні синтаксичні структури [26, с. 21]. Наприклад: “*No says there is a key difference between doomscrolling and preparation.*” – “*No meint, es gebe einen entscheidenden Unterschied zwischen Doomscrolling und Vorbereitung.*” (див. табл. 2.2).

Членування речення – граматична видозміна, за якої синтаксична структура речення-оригіналу перетворюється на дві чи більше предикативні структури в реченні-перекладі. Трансформація членування призводить або до перетворення простого речення мови-оригіналу на складне речення мови-перекладу, або ж до перетворення простого чи складного речення мови-оригіналу на два чи більше самостійних речень у мові-перекладу [26, с. 21]. Наприклад: “*Sie kam spät nach Hause, weil sie im Stau stand, und war sehr müde.*” – “*She came home late because she was stuck in **traffic**. **She** was very tired.*” (тут і далі приклади застосування трансформацій, які не траплялися в проаналізованих текстах, – А. Д. Трушковської).

Об’єднання речень – граматична видозміна, коли синтаксична структура речення-оригіналу змінюється через поєднання двох чи більше простих речень в одне складне, або ж складне речення мови-оригіналу перетворюється на просте речення в мові-перекладу [26, с. 22]. Наприклад: “*Er hatte viel zu **tun**. Er konnte nicht kommen.*” – “*He had a lot to **do**, so he couldn’t come.*”.

Перестановка – зміна місця розташування частин складного речення або самостійних речень у тексті мови перекладу в порівнянні з текстом мовою оригіналу [26, с. 35]. Наприклад: “*She ticks off healthcare policies, public health measures and the weather **as things** you should read, and prepare for.*” – “*So als **Themen**, über die man lesen und auf die man sich vorbereiten sollte, zählt sie*

Gesundheitspolitik, öffentliche Gesundheitsmaßnahmen und das Wetter auf.” (див. табл. 2.2).

Перекладацькі трансформації **додавання** та **опущення** на граматичному рівні стосуються частин складного речення або самостійних речень у тексті. **Додавання** означає введення додаткових частин складного речення або нових самостійних речень у текст перекладу, яких немає в оригіналі: “... *with faces like Munch’s Scream ...*” – “... *mit Gesichtern, die an Munchs Gemälde der Schrei erinnerten ...*” (див. табл. 2.2). Мета – розтлумачити контекст, пояснити причини чи наслідки або зробити текст зрозумілішим для цільової аудиторії [12, с. 232].

Опущення полягає у видаленні частин складного речення або навіть цілих самостійних речень, які можуть бути надмірними або зайвими, із тексту перекладу [12, с. 232]: “*The room was filled with an eerie silence, broken only by the occasional creak of the old wooden floorboards and the distant sound of the wind howling outside.*” – “*Das Zimmer war von einer unheimlichen Stille erfüllt, unterbrochen nur vom gelegentlichen Knarren der alten Holzdielen und dem fernen Klang des Windes.*” (викинуто *howling outside*).

Граматичні заміни – спосіб перекладу, коли граматична одиниця мови-оригіналу перетворюється в одиницю мови-перекладу з іншим граматичним значенням. Заміні може підлягати граматична одиниця мови-оригіналу будь-якого рівня: словоформа, частина мови, частина речення, речення певного типу [26, с. 22]. Граматичні заміни поділяємо на морфологічні та синтаксичні. 1) До **першого типу** належать заміна форм слова, частин мови (транспозиція) і членів речення:

а) заміна форм слова – заміна морфологічної категорії слова, як-от заміна роду, числа, відмінка іменника; часу, виду, способу, стану, особи дієслова; форми ступеня порівняння прикметника тощо. Такі заміни зазвичай мають системний характер – диктуються особливостями граматичних систем відповідних мов [20, с. 61]. У нижче наведеному прикладі герундій замінено на інфінітив: “*Speaking to Resch is an oddly emotional experience for me.*” – “*Mit Resch zu sprechen ist für mich eine seltsam emotionale Erfahrung.*” (див. табл. 2.2).

б) заміна частин мови (транспозиція) – заміна частини мови, як-от заміна іменника дієсловом, прикметником, займенником і навпаки; заміна дієслова іменником, дієприкметником тощо [12, с. 232]. Наприклад: англ. дієслово → нім. іменник: “,Hey, are you *doomscrolling?*” – “,Hey, seid ihr gerade *am Doomscrolling?*” (дієслово замінено на іменник) (див. табл. 2.2).

в) заміна членів речення – перебудова синтаксичної структури одиниці (підмет на присудок, підмет на додаток тощо): слова та словосполучення в тексті перекладу вживаються в інших синтаксичних функціях, ніж їхні відповідники в тексті оригіналу [26, с. 35]. Наприклад: “*If the global market had an emperor ...*” – “*Wenn es auf dem Weltmarkt einen Kaiser gäbe ...*” (див. табл. 2.1). У цьому прикладі підмет *the global market* в англійському реченні замінено на обставину *auf dem Weltmarkt* у німецькому реченні. У таких реченнях часто спостерігаємо видозміну «пасив → актив», коли суб’єкт перетворюється на об’єкта. Варто зазначити, що така трансформація пов’язана з вищеназваною, оскільки часто при заміні частин мови відбувається заміна членів речення.

2) **Синтаксичні заміни** включають заміну словосполучення словом і навпаки, заміну частини речення, заміну одного типу речення на інше:

а) Заміна словосполучення словом і навпаки: “... *that peddles “rebalancing”, “a return to growth” or, at its most downbeat, “10 years of pain” ...*” – “... *die mit Schlagwörter wie „Neugewichtung”, „Rückkehr zum Wachstum” oder, in ihrer düstersten Variante, „10 Jahre des Schmerzes” hausieren geht ...*”; “... *finding some time to do the labour of running a home ...*” – “... *etwas Zeit für die Haushaltsführung zu finden ...*”; “*The problem is that ...*” – “*Das Problem besteht darin*” (див. табл. 2.1).

б) Заміна частини речення:

– Заміна дієприкметникових, дієприслівникових, герундіальних, інфінітивних зворотів та інших подібних граматичних конструкцій простими або складними реченнями різних типів. Приклади: “*Children, starved of time by busy, working parents, are lavished with ...*” – “*Kinder, denen die Zeit ihrer vielbeschäftigten, schwer arbeitenden Eltern fehlt, werden stattdessen mit ...*”

überhäuft ...” (заміна дієприкметникового звороту підрядним означальним реченням) (див. табл. 2.1); “... *but it’s important for you to know*” – “... *aber es ist wichtig, dass man es weiß*” (заміна інфінітивного звороту підрядним додатковим реченням) (див. табл. 2.2); “*Through joining the arty class via the youth theatre ... I was now willingly owning ...*” – “*Nachdem ich über das Jugendtheater in die künstlerische Welt eingetreten war, ... stand ich nun bereitwillig*” (заміна дієприслівникового звороту підрядним речення часу) (див. табл. 2.3).

– Заміна головної частини речення підрядною та навпаки: “*Als ich in der Küche das Frühstück zubereitete, kam meine Großmutter herein.*” (підрядна частина + головна) – “*I was preparing breakfast in the kitchen when my grandmother came in.*” (головна + підрядна).

в) Заміна одного типу речення на інше:

– Заміна простого речення складним і навпаки: “*Before this, I had never been one to put up my blinkers.*” (просте речення) – “*Vorher war ich nie eine Person gewesen, die mit den Scheuklappen durch die Welt geht.*” (складне речення) (див. табл. 2.2).

– Заміна складнопідрядного речення складносурядним і навпаки: “*Als ich morgens die Nachrichten in meiner Lieblingszeitung las, schlürfte ich köstlichen Kaffee.*” (складнопідрядне) – “*In the morning, I was reading the news in my favorite newspaper and sipping delicious coffee.*” (складносурядне).

– Заміна сполучникового речення безсполучниковим і навпаки: “*Er war sehr müde, aber er musste die Arbeit noch zu Ende bringen.*” (сполучникове) – “*He was very tired; he still had to complete the work.*” (безсполучникове).

Комплексні трансформації – перекладацькі прийоми, які охоплюють декілька різних рівнів адаптації, наприклад, зміни в лексиці, граматиці, стилістиці, ідіоматиці або контексті, тобто вони є міжрівневими. Згідно з нашою класифікацією їх поділяємо на дві групи: лексико-граматичні та лексико-семантичні. Звичайно, поєднання двох або більше простих трансформацій також можна вважати комплексною трансформацією.

1) **Лексико-граматичні трансформації** – міжривневі зміни, що стосуються водночас як лексичних, так і граматичних лінгвістичних одиниць, одночасні модифікації як лексико-семантичної, так і граматичної структур, або прийоми переходу від лексичних одиниць оригіналу до граматичних у перекладі та навпаки. До цієї категорії відносимо **антонімічний переклад** (*antonymic translation; antonymische Übersetzung*).

Антонімічний переклад – це перекладацька трансформація, яка полягає в заміні стверджувальної форми вихідного тексту на заперечувальну цільового або навпаки (застосовуються антоніми) зі збереженням значення вихідної одиниці. До прикладу, “*He is very smart.*” – “*Er ist nicht dumm.*”. Замість дослівного перекладу “*Er ist sehr klug.*” використано заперечувальну форму *nicht dumm* («не дурний»), що передає те ж саме значення, але має певний стилістичний ефект, якого, можливо, вимагає ситуація, контекст цільової мови.

2) **Лексико-семантичні трансформації** – це заміни лексичних одиниць оригіналу шляхом використання в перекладі одиниць мови перекладу, значення яких не збігається зі значеннями вихідних одиниць, але може бути виведено з них за допомогою певного типу логічних міркувань, інакше кажучи, це трансформації, пов’язані з кодифікацією значення лексичної одиниці [26, с. 21]. До цієї групи відносимо **диференціацію** (*Differenzierung; differentiation*), **конкретизацію** (*Konkretisierung; concretisation*), **генералізацію** (*Generalisierung; generalisation*) і **модуляцію** або **смісловий розвиток** (*Modulation; modulation*). Остання, окрім власне модуляції, включає два підтипи: прийом цілісного перетворення та заміну причинно-наслідкового зв’язку.

Трансформація **диференціації** полягає в тому, щоб вичленити та передати найбільш відповідне значення багатозначного слова, із врахуванням контексту та прагматичного аспекту, навіть якщо це значення не є очевидним серед можливих словникових еквівалентів. Розглянемо приклад: “*She has a unique charm that everyone notices.*” – “*Sie hat eine einzigartige Ausstrahlung, die jedem auffällt.*”. Уявімо, що в контексті цього речення йдеться не просто про привабливість, а про особливий внутрішній світ або енергетику, яку людина

випромінює. Тому англійську лексему *charm*, яка має кілька відповідників, зокрема *der Charme, das Charisma, der Zauber*, навіть *das Amulett* («чарівність, привабливість, талан, харизма, навіть амулет»), диференційовано й замінено на *die Ausstrahlung*, що краще відбиває значення «внутрішньої харизми». У першому тексті нами продемонстровано застосування цієї трансформації: англійську лексему *conversation* диференційовано при перекладі німецькою мовою як *die Diskussion* (див. табл. 2.1).

Конкретизація – це заміна слова або словосполучення мови оригіналу з більш широким предметно-логічним значенням словом або словосполученням мови перекладу з більш вузьким значенням. У результаті створюваний відповідник і вихідна лексична одиниця опиняються в логічних відносинах включення: одиниця мови оригіналу висловлює родове поняття, а одиниця мови перекладу – видове поняття, що до неї входить [26, с. 11]. Наприклад, “*She asked for a drink.*” – “*Sie bat um ein Glas Wein.*”. Англійське слово *drink* («напій») є загальним поняттям та означає будь-який напій. У перекладі німецькою мовою використано конкретизацію *ein Glas Wein* («келих вина»), у такий спосіб здійснено перехід від родового поняття до видового.

У другому досліджуваному тексті нами застосовано трансформацію конкретизації: “*She ticks off healthcare policies, public health measures and the weather as things you should read, and prepare for.*” – “*So als Themen, über die man lesen und auf die man sich vorbereiten sollte, zählt sie Gesundheitspolitik, öffentliche Gesundheitsmaßnahmen und das Wetter auf.*” (табл. 2.2). Лексему *things* із широким значенням перекладено лексемою з більш вузьким значенням *Themen*.

Генералізація – явище, протилежне конкретизації – заміна одиниці мови оригіналу, яка має більш вузьке значення, одиницею мови перекладу з більш широким значенням; створюваний відповідник висловлює родове поняття, яке включає вихідне видове [26, с. 12]. Приклад: “*Sie schenkte ihm einen Strauß Rosen.*” – “*She gave him a bouquet of flowers.*”. Німецьку лексему *Rosen*, яка називає конкретний вид квітів – «троянди», у перекладі англійською замінено на загальну *flowers* – «квіти».

У третьому досліджуваному тексті спостерігаємо застосування цієї трансформації: “*Through joining **the arty class** via the youth theatre ...*” – “*Nachdem ich über das Jugendtheater in **die künstlerische Welt** eingetreten war ...*” (сполуку з вузьким значенням *the arty class* перекладено з більш широким *die künstlerische Welt*) (див. табл. 2.3).

Трансформація **модуляція** полягає у варіюванні повідомлення через зміну точки зору або кута сприйняття [26, с. 59]; інакше кажучи, це заміна слова або словосполучення одиницею мови перекладу, яка логічно пов’язана зі значеннями вихідних [42, с. 454]. До прикладу: “*He **lost his job.***” – “*Er wurde **entlassen.***”. Спостерігаємо, що англійське *lost his job* (буквально «втрапив роботу») у німецькому перекладі перетворено на *wurde entlassen* (буквально «був звільнений»). Хоча обидва висловлювання описують одну й ту ж подію, у німецькому перекладі змінено точку зору, фокус переведено на дії роботодавця (звільнення), а не на сам факт втрати роботи, як це передає оригінал.

У проаналізованих текстах спостерігаємо декілька прикладів застосування модуляції, як-от у другому тексті: “*were **hunched** over their screens*” – “*über ihren bildschirmen **gekrümmt saßen***” (див. табл. 2.2); при перекладі заголовку третього тексту: “*Manifesto by Bernardine Evaristo review – **a rallying cry***” – “*Der **Schlachtruf** von Bernardine Evaristo*” (див. табл. 2.3).

Одним із різновидів модуляції є **заміна причинно-наслідкового зв’язку** – слово, словосполучення, речення мовою оригіналу може бути замінене при перекладі лексемою, словосполученням, реченням цільової мови, що за логічним зв’язком визначають причину дії або стану, яка зазначена в мові оригіналу [14, с. 26]. До прикладу: “*The temperature **dropped significantly** in the morning.*” (причина) – “*Am Morgen wurde es **deutlich kälter.***” (наслідок). У цьому прикладі в англійському реченні зазначено причину (зниження температури), а в німецькому перекладі акцент зроблено на наслідку (стало холодніше).

Іншим різновидом модуляції вважаємо **прийом цілісного перетворення** – трансформація, за якої висловлення вихідною мовою та мовою перекладу не мають спільних семантичних компонентів, володіють різною внутрішньою

формою, передаючи при цьому однаковий зміст за допомогою засобів різних мов [46, с. 74]. Проте на відміну від попереднього підтипу смислового розвитку цей прийом має більшу автономність і виявляє значно менший ступінь логічного зв'язку між планом вираження мови оригіналу та перекладу. Зміні підлягає внутрішня форма будь-якого відрізка мовного ланцюга – від окремого слова, здебільшого складного, до синтагми, а часом і цілого речення, і перетворюється не по елементах, а цілісно, так, що видимий зв'язок між внутрішньою формою одиниць мови оригіналу та мови перекладу вже не простежується [14, с. 44-45]. Наприклад: “*You’re welcome.*” – “*Gern geschehen.*”; “*What’s the matter?*” – “*Was ist los?*”; “*Take care!*” – “*Pass auf dich auf!*”; “*Nice to meet you!*” – “*Freut mich, Sie kennenzulernen.*”.

Семантичні трансформації – зміни не лише форми вираження змісту, але й самого змісту, за допомогою якого описана ситуація [11, с. 148]. Вони включають процеси, за яких значення лінгвістичних одиниць оригінального тексту адаптуються, змінюються, уточнюються, пояснюються іншими значеннями в мові перекладу для забезпечення відповідності контексту, культурних особливостей або стилістичних вимог. Найпоширенішими семантичними трансформаціями вважаємо **експлікацію** або **описовий переклад** (*Explication, deskriptive Übersetzung; explication, descriptive translation*), **компенсацію** (*Kompensation; compensation*) та інші трансформації, які використовуються для перекладу ідіом, фразеологічних одиниць, реалій, аналогій і культурно зумовлених виразів. Наведемо приклади лише перших двох.

Експлікація або описовий переклад – семантична трансформація, за якої лексична одиниця мови оригіналу замінюється словосполученням або реченням, що експлікує її значення, тобто тим, що дає більш-менш повне пояснення або визначення цього значення мовою перекладу [26, с. 24]. До прикладу, “*Der Kaffeeklatsch bei Frau Müller war heute besonders unterhaltsam.*” – “*The coffee gathering at Mrs. Müller’s house today with her friends chating and sharing the latest news was particularly entertaining.*”. У цьому прикладі лексема *der Kaffeeklatsch* («дівчатник», «плітки») не має прямого еквівалента в

англійській мові, тому перекладач використовує описовий переклад для пояснення її значення. Експлікація тут необхідна, оскільки *der Kaffeeklatsch* у німецькій мові означає не просто зустріч за кавою, а дружню зустріч для спілкування, під час якої зазвичай обговорюють різні життєві питання або «розповсюджують» плітки (*“umgangssprachlich, scherzhaft: gemütliches Beisammensein eines kleinen Kreises mit Plauderei bei Kaffee und Kuchen”* [75]). Тому описовий переклад передає зміст цього поняття більш точно та зрозуміло для англомовного читача.

Компенсація – перекладацька трансформація, за якої елементи смислу, що були втрачені при перекладі одиниці вихідної мови в оригіналі, передаються в тексті перекладу яким-небудь іншим засобом, причому необов’язково в тому ж самому місці тексту, що й в оригіналі. У такий спосіб заповнюється («компенсується») втрачений смисл, і загалом зміст оригіналу відтворюється з більшою повнотою [26, с. 24]. Цей тип трансформації застосовують у тому разі, коли певні семантичні одиниці мови оригіналу з певної причини не мають відповідників у мові перекладу, а тому не можуть бути передані тими ж засобами. Задля «компенсації» такої втрати семантичного характеру, що виникла в зв’язку з неперекладеною чи частково перекладеною одиницею мови, перекладач передає ту ж саму інформацію в будь-який інший спосіб, а також в іншій частині тексту [26, с. 35-36]. Існують різні типи компенсації, як-от повна та часткова, семантична та стилістична, локальна (місцева) і тотальна (загальна), але вдаватися в подробиці кожної немає необхідності.

Наведемо приклад: *“I can’t believe you did that. I asked you a thousand times and YOU – ,No, I won’t. You do it. No, I won’t. You do it ...”* – *“Ich kann nicht fassen, dass du das getan hast! Ich habe dich tausendmal darum gebeten ... Du war wirklich unmöglich!”*. Повтор фрази *“No, I won’t. You do it.”* компенсовано в перекладі за допомогою фрази *“Du war wirklich unmöglich!”* (*“Eine unmögliche Person verhält sich sehr schlecht oder ist äußerst schwierig im Umgang”* [74]) для того, щоб переклад був максимально близьким до оригіналу контекстуально та з метою досягнення природності звучання перекладу для його читачів.

Стилістичні трансформації включають метафоричні, метонімічні, синекдохічні тощо заміни; компресію (еліпсис, семантичне стягнення, опущення надлишкових елементів і лексичне згортання) і розширення; заміну реалій (інтергіпонімічна трансформація); переклад за допомогою реметафоризації (заміни однієї метафори іншою); деметафоризація (заміна метафори її антиподом – неметафорою); комбінації вищезазначених трансформацій тощо [11, с. 149]. Оскільки стилістичні трансформації не є об'єктом цього дослідження та не були застосовані в процесі перекладу публіцистичних текстів з англійської мови німецькою, аналізувати та описувати їх немає потреби.

Насамкінець зазначимо, що науковиця О. О. Селіванова виокремлює в особливий тип перекладацьких перетворень – **формально-змістові трансформації з прагматичним компонентом** або **прагматичні**, які передбачають зміну форми та змісту одиниць у тексті, текстових фрагментів із метою збалансування прагматичного впливу перекладу на свого читача. До них вона відносить фігуративні прагматичні трансформації, прагматичні концептуальні перетворення, аксіологічні прагматичні трансформації, мегатекстові трансформації (виноски, коментування та примітки) тощо. Вони дають змогу збалансувати прагматичний вплив [20, с. 98].

Підіб'ємо підсумки. Отже, з огляду на відсутність єдиної систематизації перекладацьких трансформацій і розбіжність у поглядах науковців щодо цього питання за основу в дослідженні взято власне розроблену універсальну класифікацію трансформацій із поділом їх на фонографічні, лексичні, граматичні (морфологічні та синтаксичні), комплексні (лексико-граматичні та лексико-семантичні), семантичні та стилістичні. До всіх типів подано визначення та розтлумачено їхню сутність і специфіку використання. Окрім того, кожен тип трансформацій проілюстровано відповідними прикладами, що демонструють їхнє практичне застосування в перекладацькій діяльності.

До першої категорії віднесено транскрипцію, транслітерацію та їхню комбінацію; до другої – запозичення, калькування, перестановку, додавання, опущення. Серед граматичних трансформацій виокремлено: синтаксичне

уподібнення, членування речень, об'єднання речень, перестановку, додавання, опущення та морфологічні (транспозиція) й синтаксичні заміни. Додавання, опущення, заміна та перестановка застосовуються як на лексичному, так і на граматичному рівнях.

Доведено, що комплексні трансформації є міжрівневими та досить «розпливчастими». Їх розподілено на дві групи: лексико-граматичні (антонімічний переклад) і лексико-семантичні (диференціація, конкретизація, генералізація, модуляція або смисловий розвиток). Останні активно застосовано в процесі перекладу публіцистичних текстів з англійської мови німецькою.

Окрім того, проаналізовано основні семантичні трансформації: експлікацію або описовий переклад і компенсацію. Варто зазначити, що ці трансформації дають змогу не лише зберегти смислову цілісність тексту, але й адаптувати його зміст для більш точного відтворення в новому культурному та мовному контекстах, забезпечуючи при цьому належну інтерпретацію вихідного матеріалу. Насамкінець перераховано стилістичні та прагматичні трансформації.

Отож у процесі перекладу на матеріалі мовної пари англійська-німецька продемонстровано застосування різноманітних перекладацьких трансформацій. Вони є необхідними для збереження змісту, стилю та прагматичного потенціалу оригіналу й адаптації тексту до особливостей цільової мови.

ВИСНОВКИ

У сучасних умовах глобалізації та активізації міжкультурної взаємодії зростає потреба в глибокому вивченні перекладацьких аспектів, зокрема лінгвопрагматичних аспектів у перекладі, на матеріалі пари споріднених мов неслов'янської групи. Такі дослідження є важливими для збагачення української перекладацької бази, розвитку перекладацьких студій в Україні та розширення наукового співтовариства в цій сфері.

У роботі розглянуто визначення поняття «переклад» у сучасному перекладознавстві. Основну увагу приділено функціональному підходу, акцент якого на комунікативній ролі перекладу. Переклад, відповідно, – це не механічна заміна лексичних/граматичних одиниць вихідної мови лексичними/граматичними одиницями цільової, а складний процес передачі змісту оригіналу зі збереженням початкового впливу на реципієнта та дотриманням норм мови перекладу. Аналіз багатьох сучасних досліджень підтверджує, що успішний переклад повинен повністю відображати зміст оригіналу й, що найголовніше, справляти на своїх реципієнтів такий самий вплив, що й оригінал на своїх. З огляду на зазначене, суть перекладу полягає у відтворенні комунікативно-прагматичної установки оригінального тексту.

Проаналізувавши велику кількість праць на тему лінгвістичної прагматики (ЛП), можна з впевненістю твердити, що вона ще не набула достатньої систематизації та чіткості. Серед науковців досі немає одностайності щодо її трактування, предмету, проблемного поля та сфери дослідження.

За основу в цій роботі взято визначення ЛП, сформульоване українським мовознавцем Ф. С. Бацевичем, оскільки воно є найповнішим і деталізованим. Відповідно, сучасна лінгвопрагматика – це міжпарадигмальна та міждисциплінарна наука, яка має антропоцентричний характер, тобто в центрі розміщує людину – мовця-комуніканта – її соціальні, культурні, психологічні, емоційні та інші характеристики, досліджує всі умови використання нею мовних засобів у спілкуванні та загалом функціонування мовних знаків у процесі взаємодії комунікантів. Поняття «всі умови» розтлумачено: їх розподілено на

контекстні або лінгвальні – контекст, екстралінгвальні – конситуація та фонові чинники й енциклопедичні знання комунікантів – коемпірія.

Предметом і завданням лінгвістичної прагматики в науковій площині перекладознавства є дослідження умов вибору та застосування мовних засобів перекладачем із метою відтворення початкового впливу на реципієнта перекладеного тексту. Основою успішного перекладу є принцип збереження прагматичного потенціалу тексту-оригіналу. Його дотримання передбачає аналіз і врахування трьох компонентів: прагматичної установки автора (його цілі, наміри та очікування; встановлена ним комунікативна мета), прагматичної установки тексту (його призначення, вид, жанр, стиль і способи досягнення авторських цілей за допомогою мовних засобів) і прагматичної установки реципієнта (фонові знання та культурний досвід реципієнтів).

Досліджувані мови англійська та німецька стають усе більш затребуваними у сферах бізнесу, науки та культури, тому виникає потреба в спеціалістах, які здатні володіти ними на однаковому рівні. У межах магістерського дослідження для проведення детального лінгвопрагматичного аналізу було обрано три публіцистичні статті англійською мовою на порталі британської онлайн-газети *The Guardian* (загалом матеріал дослідження склали дванадцять статей) і перекладено їх німецькою мовою. Публіцистичний текст обрано з огляду на його прагматичну цінність і низку функцій, які він виконує: інформативну (інформує реципієнтів про події, що відбуваються у світі), функцію впливу (впливає на суспільну свідомість) і формативну (формує думки, переконання та поведінку аудиторії).

У процесі проведення аналізу визначено та описано головні лінгвопрагматичні особливості англо-німецького перекладу. Насамперед особливу увагу звернено на стилістичні характеристики оригіналу, як-от експресивність, емотивність, ідіоматичність мовних одиниць і виразів, наявність у них додаткових смислових і стилістичних відтінків значення; соціолінгвістичні характеристики, як-от статево-рольова диференціація, ступінь формальності або неформальності мовних одиниць, форми звертань і ввічливості; синтаксичні

відмінності та граматичну будову обох мов, як-от порядок слів у реченні, наявність тих чи інших граматичних конструкцій у цільовій мові (н-д, герундій), а також пошук відповідних засобів вираження в мові перекладу з огляду на лінгвістичний контекст, ситуативні чинники та потенційну цільову аудиторію.

Під час перекладу з англійської мови німецькою акцент зроблено на таких аспектах: уникнення лексичних повторів у цільовому тексті; виправлення мовних девіацій при перекладі, які траплялися в оригінальних англійських текстах, як-от нехтування використанням часових форм і вживання лексичних одиниць із невідповідним контекстуальним значенням; уникнення лексичного та граматичного нагромадження тощо. Із метою збереження прагматичного потенціалу оригіналу детально проілюстровано використання при перекладі різноманітних лексичних, граматичних, семантичних і комплексних трансформацій. Застосовано низку лексикографічних і довідкових джерел, які є надійними помічниками перекладача, та описано, як потрібно ними користуватися й аналізувати знайдену в них інформацію.

Окрім того, у процесі дослідження проаналізовано основні лексико-семантичні й граматичні відмінності англійської та німецької мов. Опрацьовано такі лексико-семантичні відмінності, на які варто звертати увагу при перекладі:

– *особливості англійської мови*: велика частина словникового складу – це багатозначні одно- та двоскладові лексичні одиниці; написання складних, особливо іменникових, сполук – окремо або в поєднанні з прийменником *of*, іноді через дефіс або разом; труднощі при перекладі німецькою становлять характерні абстрактні іменники у формі множини; тяжіння до утворення дієслівних форм; головні члени речення (підмет і присудок), і рідше – додаток, більшою мірою несуть основне семантичне навантаження речення; прикметник в атрибутивній позиції може виступати в ролі як якісного, так і відносного.

– *німецьку мову вирізняє*: численна кількість композитів; складна система словотвору; написання іменникових і прикметникових складних лексичних сполук – лише разом, зрідка через дефіс; особливі труднощі при перекладі англійською мовою спричиняють іменники, які позначають збірні поняття,

особливо з префіксом *Ge-*, суфіксом *-zeug*; тяжіння до субстантивациї; характерні довгі атрибутивні звороти в препозиції; атрибути та атрибутивні звороти більшою мірою несуть основне семантичне навантаження речення; прикметник в атрибутивній позиції може виступати здебільшого лише в ролі якісного.

Граматичні відмінності, на які варто звертати увагу при перекладі з англійської мови німецькою та навпаки, простежуються крізь такі принципи:

1) Розбіжності в сприйнятті та вираженні подій у часі з погляду минулого, теперішнього та майбутнього:

– англійська мова: велике різноманіття часових форм (загалом дванадцять основних) – часова диференціація; найпоширеніші теперішні форми: *Present Simple*, *Present Continuous*; минулі форми: *Past Simple*, *Present Perfect*; майбутні форми: *Present Simple* у значенні майбутнього, *Present Continuous*, форма *to be going to*, *Future Simple* тощо;

– німецька мова: менш розвинена система часових форм (шість), конкретизацію різних аспектів минулого, теперішнього та майбутнього виражають контекстуально або за допомогою маркерів часу; найпоширеніші теперішні форми: *Präsens*; минулі форми: *Präteritum*, *Perfekt*; майбутні форми: *Präsens* із майбутнім значенням, *Futur I*.

2) Правило «суб'єкт-дієслово-об'єкт» в англійській мові є обов'язковим; у німецькій мові його дотримання є важливим, однак є гнучкість у розміщенні підмета та другорядних членів речення завдяки розвиненій флексійній системі: кінцева або прикінцева позиція підмета в реченні; додаток у давальному відмінку в початковій позиції речення тощо.

3) Англійські дієприкметникові звороти зазвичай еквівалентні німецьким підрядним означальним реченням.

4) Граматичну форму герундій, яка не має прямого відповідника в німецькій мові, слід перекладати через субстантивоване дієслово, інфінітив, за допомогою різних типів підрядних речень тощо.

5) Більшість англійських дієслівних конструкцій слід перекладати за допомогою німецьких прислівників або прислівникових зворотів (семантичні та

стилістичні причини), а саме такі граматичні моделі: *дієслово зв'язка + прикметник/дієприкметник*; *модальне допоміжне дієслово + Present Perfect*; *основне дієслово + Ergänzung* (доповнення у формі інфінітива, герундія); *допоміжне дієслово + іменник*; *безособові речення з формальним займенником it*; *деякі головні речення, що складаються з підмета та присудка, за якими слідує підрядні речення в ролі підмета або додатка.*

Насамкінець з'ясовано, що важливим інструментом збереження прагматичного потенціалу тексту-оригіналу є його прагматична адаптація, яка може бути досягнута шляхом застосування перекладацьких трансформацій (ПТ). Їх визначаємо як міжмовні перетворення, які полягають у заміні одиниць вихідного тексту відповідними одиницями мови перекладу з адаптацією до норм та особливостей цільової мови, а також збереженням комунікативного впливу та прагматичної функції оригінальних одиниць.

У зв'язку з відсутністю єдиної систематизації перекладацьких трансформацій у процесі дослідження було розроблено універсальну класифікацію ПТ і продемонстровано її функціонування на прикладі мовної пари англійська-німецька. До неї належать шість основних груп і сьома додаткова: 1) фонографічні: *транскрипція, транслітерація та їхня комбінація*; 2) лексичні: *запозичення, калькування, перестановка, додавання, опущення*; 3) граматичні (морфологічні та синтаксичні): *синтаксичне уподібнення, членування речень, об'єднання речень, перестановка, додавання, опущення, морфологічні (транспозиція) й синтаксичні заміни*; 4) комплексні: *лексико-граматичні (антонімічний переклад) і лексико-семантичні (диференціація, конкретизація, генералізація, модуляція або смисловий розвиток)*; 5) семантичні: *експлікація або описовий переклад і компенсація*; 6) стилістичні; 7) прагматичні.

До кожного типу трансформації (окрім двох останніх груп, які не є об'єктами дослідження та не були застосовані в процесі перекладу) подано детальне визначення. Окрім того, їхнє застосування продемонстровано відповідними прикладами з досліджуваних текстів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Амеліна С. О. Переклад дієприкметника та дієприкметникових конструкцій. *Збірник тез Запорізького інституту економіки та інформаційних технологій* : матеріали ХХ наук.-практ. студент. конф. ЗІЕІТ, м. Запоріжжя, 4-6 груд. 2018 р. Запоріжжя, 2018. С. 5.
2. Бацевич Ф. С. Проблеми і термінологічний апарат сучасної лінгвістичної прагматики. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія: «Проблеми української термінології»*. 2008. № 620. С. 250–253.
3. Бацевич Ф. С. Лінгвістична прагматика. *Енциклопедія Сучасної України*. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. № 17. URL: <https://esu.com.ua/article-55505> (дата звернення: 20.06.2024).
4. Бацевич Ф. С. Лінгвістична прагматика: спроба обґрунтування проблемного поля і дослідницької одиниці. *Мовознавство: науково-теор. журнал Ін-ту мовознавства ім. О. О. Потебні*. Львів, 2009. № 1. С. 29–37.
5. Безугла Л. Р. До питання розмежування прагматики, стилістики та прагмастилістики. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: «Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов»*. 2014. № 1102, Вип. 77. С. 6–10.
6. Волченко О. М., Нікішина В. В. Граматичні трансформації в англо-українському художньому перекладі. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: «Філологічна»*. Острог, 2015. Вип. 54. С. 252–254.
7. Гончар О. С. Публіцистичний дискурс та його функції. *Новітня філологія*. 2010. № 16 (36). С. 35–41.
8. Гутнікова А. В. Перекладацькі трансформації у статуті ООН. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: «Філологія»*. 2018. № 18. С. 162–167.
9. Демецька В. В. Адаптація як поняття перекладознавства й культурології. *Вісник Сумського державного університету. Серія: «Філологія»*. 2007. № 1, Т 2. С. 96–102.

10. Жигоренко І. Ю. Прагматичний компонент тексту та засоби його передачі при перекладі. *Часово-просторова і вікова специфіка німецькомовного тексту* : матеріали Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф., м. Мелітополь, 26 жовт. 2017 р. Мелітополь, 2017. URL: <https://nimfilmdpu.mozello.com/vseukranksa-internet-konferencja/perekladoznavstvo/params/post/1338442/> (дата звернення 23.07.2024).

11. Журавель Т. В., Хайдарі Н. І. Поняття перекладацьких трансформацій та проблема їхньої класифікації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Філологія»*. 2015. Т. 2, № 19. С. 148–150.

12. Зубач О. А., Трушковська А. Д. Лексичні та граматичні трансформації в процесі перекладу на матеріалі мовної пари англійська-німецька. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Філологія»*. 2024. № 66. С. 229–233.

13. Козуб Л. С. Роль просодії для реалізації впливу на адресата. *Сучасні дослідження з іноземної філології*. 2015. Вип. 13. С. 74–79.

14. Конспект лекцій з дисципліни «Основи перекладознавства» (для здобувачів вищої освіти I курсу денної та заочної форм навчання спеціальності 035 «Філологія» спеціалізації 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська») [вид. 2-ге] / уклад. А. Ю. Бовт. Київ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2023. 73 с.

15. Конспект лекцій з дисципліни «Теорія перекладу» / уклад. Г. Г. Єнчева. Київ : Національний авіаційний університет, 2016. 34 с.

16. Красуля А. В., Миклащук В. П. Лексичні та граматичні трансформації у процесі перекладу творів з англійської мови українською (на матеріалі трилогії Сюзанни Коллінз «Голодні ігри»). *Нова філологія* : збірник наукових праць. Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2020. № 80, Т. 1. С. 299–305.

17. Курс лекцій з теорії перекладу: *Übersetzungstheorie* : навч. посіб. / уклад. А. А. Король. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т, 2021. 152 с.

18. Кучер А. С. Теоретичні засади дослідження лінгвопрагматики. *Наукові записки. Серія: «Філологічні науки»*. Кропивницький : Видавництво «КОД», 2020. Вип. 187. С. 295–300.
19. Лепухова Н. І. Відтворення особливостей німецької літературної романтичної казки в україномовних перекладах (лінгвопрагматичний і лінгвокультурологічний аспекти) : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філ. наук : 10.02.16. Київ, 2015. 231 с.
20. Литвин І. М. Перекладознавство : навч. посібник. Черкаси : Видавництво Ю. А. Чабаненко, 2013. 288 с.
21. Ліпич В. М., Павлик Н. В. Прагмалінгвістичні параметри публіцистичного дискурсу. *Слобожанський науковий вісник: науковий журнал. Серія: «Філологія»*. Суми : Гельветика, 2024. Вип. 5. С. 34–38.
22. Лобода В. А. Перекладацькі трансформації: дефінітивний характер та проблема класифікації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Філологія»*. 2019. № 43, Т. 4. С. 72–74.
23. Максимчук О. Л. Прагматичний потенціал публіцистичного тексту. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки*. Житомир, 2013. Вип. 6 (72). С. 285–289.
24. Мамрак А. В. Вступ до теорії перекладу : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 304 с.
25. Мацегора І. Л. Вступ до перекладознавства : конспект лекцій для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Філологія» освітньо-професійної програми «Слов'янський переклад та міжкультурні комунікації». Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2023. 97 с.
26. Методичні рекомендації до написання кваліфікаційних робіт за спеціальністю «Переклад»: Базові теоретичні поняття : посібник / за ред. О. В. Ребрій; уклад. Д. О. Гайдар. Харків, 2015. 67 с.
27. Мірченко М. М. Синтаксичні категорії речення : дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.01. Волинський держ. ун-т ім. Лесі Українки. Луцьк, 2002. 432 с.

28. Мосейчук О. М. Публіцистичний дискурс як контекст реалізації комунікативного впливу на масового адресата. *Вісник Житомирського державного університету. Філологічні науки*. 2012. Вип. 65. С. 174–177.
29. Наочники, шори. *Великий тлумачний словник сучасної мови*. URL: <https://slovnyk.me/dict/vts/%D1%88%D0%BE%D1%80%D0%B8> (дата звернення: 08.06.2024).
30. Павлик О. Б. Прагматичні аспекти в перекладі. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвуз. зб. наук. пр. молодих вчених Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. Івана Франка*. Дрогобич, 2020. Вип. 31, Т. 2. С. 191–196.
31. Пірог І. І., Сапко Д. О. Переклад непрямих мовленнєвих актів з німецької мови на українську. *Studia Linguistica*. Київ : Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2011. Вип. 5. С. 470–475.
32. Поліщук Л. П., Пушкар Т. М. Перекладацькі трансформації та їх різноманіття у перекладних виданнях художньої літератури. *Інноваційні проекти та парадигми міжнародної освіти : матеріали I Міжнар. мультидисциплінар. науково-практ. інтернет-конф., м. Тбілісі, Грузія – м. Київ, Україна, 28 лют. – 1 берез. 2023 р. Грузія, 2023*. С. 146–150.
33. Полюк І. С. Комунікативно-прагматичний аспект перекладу. *Матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. «Перспективні наукові дослідження» : тези доп., 17-25 лют. 2012 р. Том 13*. Прага : Publishing House Education and Science, 2012. С. 25–27.
34. Потапова А. Є. Відтворення стилістичних засобів у перекладі дитячої художньої літератури (на матеріалі українських, німецьких та російських перекладів творів Дж. К. Роулінг) : дис. на здоб. наук. ступ. канд. філол. наук : 10.02.16. Київ, 2011. 236 с.
35. Приймачок О. І. Перекладацькі трансформації як спосіб досягнення адекватності художнього перекладу. *Вісник Волинського національного ун-ту ім. Лесі Українки. Філологічні науки*. Луцьк, 2008. № 10 С. 115–121.
36. Радчук В. Д. Що таке інтерпретація?. *Нова філологія : зб. наук. праць*. Запоріжжя : ЗДУ, 2001. № 1 (10). С. 108–121.

37. Разумна К. А. Англійськомовний публіцистичний дискурс у дзеркалі сучасних лінгвістичних розвідок. *Наук. вісн. Дрогобицького держ. пед. ун-ту ім. І. Франка. Сер. «Філол. науки (мовознавство)»*. 2018. № 10. С. 121–125.
38. Ребрій О. В. Вступ до перекладознавства : конспект лекцій для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» факультету іноземних мов. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. 116 с.
39. Різник Ю. Ю., Зелененька О. В. Складова структура слів сучасної німецької мови. *75-а наукова конференція професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»* : тези доп., м. Полтава, 02-25 трав. 2023 р. Полтава : Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 2023. С. 417–419.
40. Савіч Т., Шаповал А. С., Величенко О. В. Лінгвопрагматичний аспект перекладу англомовних телесеріалів медичної спрямованості українською мовою. *Науковий вісник ПНПУ імені К. Д. Ушинського. Лінгвістичні науки : зб. наук. праць*. Одеса : Астропринт, 2020. № 31. С. 342–359.
41. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія : енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2011. 844 с.
42. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія : енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.
43. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с.
44. Соколовська С. В. Історія становлення лінгвістичної прагматики в зарубіжній і вітчизняній науці. *Studia Philologica*. Київ : Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, 2012. № 1. С. 101–107.
45. Соколовська С. В. Лінгвістична прагматика в системі філологічної освіти. *Сучасні стратегії університетської освіти: якісний вимір* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 28-29 берез. 2012 р. Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2012. С. 441–448.

46. Тащенко Г. В. Актуальні проблеми теорії та практики перекладу : конспект лекцій для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» факультету іноземних мов. Харків : друкарня «Мадрид», 2021. 168 с.

47. Тексти (конспект) лекцій з дисципліни «Вступ до перекладознавства» для студентів спеціальності 0203 «Гуманітарні науки» 6.020303 «Філологія» з подальшим навчанням за спеціальністю 7.02030304 «Переклад» / уклад. Г. М. Костенко. Запоріжжя : ЗНТУ, 2012. 74 с.

48. Трушковська А. Д. Лексико-граматичні аспекти перекладу на матеріалі англійської та німецької мов. *Розвиток науки та освіти в умовах глобалізації* : матеріали доп. учасн. Міжнар. наук.-практ. конф., м. Чернігів, 2 серп. 2024 р. Чернігів, 2024. С. 182–185.

49. Швачко С. О. Перекладацькі трансформації у поетичному просторі. *Іноземні мови. Зарубіжна література. Методика викладання*. Донецьк, 2005. № 1, Т. 2. С. 90–95.

50. Шевченко О. І. Лінгвістична прагматика у системі сучасних перекладознавчих досліджень : лекція. Запоріжжя : ЗНУ. 9 с. URL: <https://moodle.znu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=234246> (дата звернення: 17.05.2024).

51. Baker M. *In Other Words : A Coursebook on Translation*. London : Routledge, 1992. 304 p.

52. Börner W. *Kontrast und Äquivalenz : Beiträge zu Sprachvergleich und Übersetzung*. Tübingen : Narr, 1998. 307 s.

53. Bujanowicz M. *Best Practices for English-to-German Translation. ATL: Translation and AI Services*. 2023. URL: <https://www.atltranslate.com/blog/best-practices-english-to-german-translation> (date of access: 10.07.2024).

54. Friederich W. *Technik des Übersetzens, Englisch und Deutsch: eine systematische Anleitung für das Übersetzen ins Englische und ins Deutsche für Unterricht und Selbststudium*. München : Hueber, 2007. 146 s.

55. Glasser S. B. How Trump Made War on Angela Merkel and Europe. *The New Yorker*. 2018. URL: <https://www.newyorker.com/magazine/2018/12/24/how-trump-made-war-on-angela-merkel-and-europe> (дата звернення: 17.06.2024).
56. Hawkins S. *German Philosophy in English Translation: Postwar Translation History and the Making of the Contemporary Anglophone Humanities* (1st ed.). New York : Routledge, 2023. 192 p.
57. Hawkins S. Some Sonderwege of German-English Translation. *andererseits - Yearbook of Transatlantic German Studies* / Ed. W. C. Donahue, G. Mein & R. Parr. Bielefeld : Transcript Publisher, 2023. S. 171–174.
58. Herms D. *Englisch-Deutsche Übersetzung : ein Arbeitsbuch für Studenten*. Ismaning : Hueber, 1990. 104 s.
59. Humphrey R. *Grundkurs Übersetzen Deutsch-Englisch*. Stuttgart : Klett Lerntraining, 2018. 176 s.
60. König E., Gast V. *Understanding English-German Contrasts*. Berlin : Erich Schmidt Verlag, 2018. 369 s.
61. Königs K. *Übersetzen Englisch-Deutsch: ein systemischer Ansatz*. München : Oldenbourg, 2004. 596 s.
62. Königs K. *Übersetzen Englisch-Deutsch: Lernen mit System*. Tübingen : Narr Francke Attempto Verlag GmbH & Co. KG., 2021. 420 s.
63. Neubert A. *Pragmatische Aspekte der Übersetzung. Grundlagen der Übersetzungswissenschaft. Beihefte zur Zeitschrift "Fremdsprachen"*. Leipzig, 1968. Beiheft II. S. 21–33.
64. Reiß K., Vermeer H. J. *Grundlegung einer allgemeinen Translationstheorie : Linguistische Arbeiten, 147, Band 147*. Tübingen : Niemeyer, 1991. 253 s.
65. Sarcevic S. *New Approach to Legal Translation*. The Hague : Kluwer Law International, 1997. 407 p.
66. Umberto E. *Quasi dasselbe mit anderen Worten: Über das Übersetzen : Deutsches Taschenbuch / übers. aus dem Italienischen von Burkhard Kroeber*. München : Carl Hanser Verlag GmbH & Co. KG, 2006. 464 p.

СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ

67. Abonent. *Duden. Deutsches Universalwörterbuch* : Online-Wörterbuch. URL: <https://www.duden.de/rechtschreibung/Abonent> (date of access: 07.06.2024).
68. Bad Thing. *The Jargon File* : glossary and usage dictionary of slang. URL: <http://catb.org/esr/jargon/html/B/Bad-Thing.html> (date of access: 06.06.2024).
69. FSI's Experience with Language Learning. *U. S. Department of State* : website. URL: www.state.gov/m/fsi/sls/c78549.htm (date of access: 17.06.2024).
70. Selbsta Ausdruck: Wie macht man das? *SUITSUIT Deutschland* : website. URL: <https://de.suitsuit.com/blogs/news/selbstaudruck-wie-macht-man-das> (date of access: 08.07.2024).
71. Selbstdarstellung. *Duden. Deutsches Universalwörterbuch* : Online-Wörterbuch. URL: <https://www.duden.de/rechtschreibung/Selbstdarstellung> (date of access: 08.07.2024).
72. 10 ways that German and English are similar. *Lingoda* : website. URL: <https://www.lingoda.com/blog/en/english-german-similarities/> (date of access: 10.07.2024).
73. Cambridge Dictionary. English Dictionary. *Cambridge University Press & Assessment 2024*. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/>
74. Cambridge Dictionary. English–German Dictionary. *Cambridge University Press & Assessment 2024*. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english-german/>
75. DWDS – Digitales Wörterbuch der Deutschen Sprache. *Berlin-Brandenburgische Akademie der Wissenschaften*. URL: <https://www.dwds.de/d/woerterbuecher>
76. Longman Dictionary of Contemporary English Online. *Pearson 2024*. URL: <https://www.ldoceonline.com/>
77. Ludwig Guru: Linguistic Search Engine and Smart Translator. URL: <https://ludwig.guru/>

78. OpenThesaurus: Freies Deutsches Wörterbuch für Synonyme. URL: <https://www.openthesaurus.de/>

79. PONS Wörterbuch. *Langenscheidt GmbH, Stuttgart, 2024.* URL: <https://de.pons.com/%C3%BCbersetzung>

80. Redensarten-Index: Wörterbuch. URL: <https://www.redensarten-index.de/suche.php>

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

81. Adams R. Female graduates find more jobs, while men win higher pay. *The Guardian.* 2015. URL: <https://www.theguardian.com/education/2015/jul/23/women-graduates-find-more-jobs-while-men-win-higher-pay> (date of access: 02.06.2024).

82. Allen K. British wages slowing again as consumers remain under pressure. *The Guardian.* 2014. URL: <https://www.theguardian.com/business/2014/jun/11/wages-slowing-consumers-under-pressure> (date of access: 02.06.2024).

83. Knezevic D. As fashion models, we should have basic rights and protection at work. *The Guardian.* 2012. URL: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2012/sep/10/fashion-models-protection-at-work> (date of access: 08.06.2024).

84. Lavelle D. The rise of ‘accent softening’: why more and more people are changing their voices. *The Guardian.* 2019. URL: <https://www.theguardian.com/society/2019/mar/20/ugly-rise-accent-softening-people-changing-their-voices> (date of access: 20.05.2024).

85. Leach A. ‘I didn't buy new clothes for a year and it was the best thing to happen to my wardrobe’. *The Guardian.* 2020. URL: <https://www.theguardian.com/fashion/2020/apr/15/i-didnt-buy-new-clothes-for-a-year-and-it-was-the-best-thing-to-happen-to-my-wardrobe> (date of access: 20.05.2024).

86. Moore S. Where does the buck stop with anonymous online abuse? *The Guardian*. 2018. URL: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2018/jul/30/social-media-anonymous-online-abuse-public-figures-nameless-people> (date of access: 20.05.2024).
87. Okolosie L. Social mobility doesn't exist – and grammar schools are part of the problem. *The Guardian*. 2016. URL: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2016/jul/28/social-mobility-doesnt-exist-grammar-schools-part-problem> (date of access: 01.06.2024).
88. Orr D. Children are unhappy because their parents are too. *The Guardian*. 2011. URL: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2011/sep/14/children-parents-unhappiness> (date of access: 15.04.2024).
89. Preston P. Hurricane reports can make a splash for reporters on the way up. *The Guardian*. 2017. URL: <https://www.theguardian.com/media/2017/sep/17/hurricane-reports-make-splash-reporters-health-safety> (date of access: 01.06.2024).
90. Robson D. How the visual language of comics could have its roots in the ice age? *The Guardian*. 2013. URL: <https://www.theguardian.com/science/2013/nov/24/comics-language-neil-cohn-cartoons-grammar> (date of access: 08.06.2024).
91. Shand-Baptiste K. Manifesto by Bernardine Evaristo review – a rallying cry. *The Guardian*. 2021. URL: <https://www.theguardian.com/books/2021/oct/13/manifesto-by-bernardine-evaristo-review-a-rallying-cry> (date of access: 15.04.2024).
92. Sykes P. 'I sniffed out good news like a bloodhound': how I broke my doomscrolling habit. *The Guardian*. 2021. URL: <https://www.theguardian.com/society/2021/nov/13/good-news-how-i-broke-my-doomscrolling-habit> (date of access: 15.04.2024).